

**რამსაჰაი და სხვები
ჰოლანდიის წინააღმდეგ**

***CASE OF RAMSAHAI AND OTHERS v.
THE NETHERLANDS***

დიდი პალატა

რამსაჰანი და სხვები ჰოლანდიის წინააღმდეგ

(განაცხადი №52391/99)

გადანუსვითილება

სტრასბურგი

2007 წლის 15 მაისი

საქმეზე რამსაჰაი და სხვები ჰოლანდიის წინააღმდეგ,

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს დიდმა პალატამ, შემდეგი შემადგენლობით:

ჟან-პოლ კოსტა, თავმჯდომარე,
ლუციუს ვილდჰაბერი,
ხრისტოს როზაკისი,
ნიკოლას ბრაცა,
პეერ ლორენცენი,
ლოუკის ლუკაიდესი,
ირენე კაბრალ ბარეტო,
ნინა ვაჯიჩი,
სნეჟანა ბოტუჩაროვა,
ანტონელა მულარონი,
სტანისლავ პავლოვსჩი,
ელიზაბეტ ფურა-სანდსტრომი,
ხანლარ ჰაჯიევი,
დინ შპილმანი,
დანუტე ჯოშიენი,
დრაგოლუბ პოპოვიჩი, მოსამართლეები,
ვილჰელმინა ტომასენი, *ad hoc* მოსამართლე,
და
მაიკლ ო'ბოილი, რეგისტრატორის მოადგილე,

მოითათბირა დახურულ კარს მიღმა 2006 წლის 18 ოქტომბერსა და 2007 წლის 21 თებერვალს, გამოიტანა და 2007 წლის 21 თებერვალს დაამტკიცა შემდეგი გადაწყვეტილება:

პროცედურა

1. საქმეს საფუძვლად დაედო განაცხადი №52391/99 ჰოლანდიის სამეფოს წინააღმდეგ, რომელიც ჰოლანდიის სამმა მოქალაქემ, ბატონმა რენე ლასუტა რამსაჰაიმ, ქალბატონმა მილდრედ ვიოლა რამსაჰაიმ და ბატონმა რიკი მორო-ვია ლასუტა რამსაჰაიმ (შემდგომში „განმცხადებლები“) სასამართლოში შეიტანეს 1999 წლის 8 სექტემბერს, ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა ევროპული კონვენციის (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის შესაბამისად.

2. განმცხადებლების ინტერესებს სასამართლოში იცავდა ბატონი ჯ.პ. ჰამერი, პრაქტიკოსი ადვოკატი ამსტერდამიდან. ჰოლანდიის მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“) წარმოადგენდნენ მისი აგენტები, ბატონი რ.ა.ა. ბოკერი და ქალბატონი ჯ. შუკინგი ჰოლანდიის საგარეო საქმეთა სამინისტროდან.

3. განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ გარემოებები, რომლებშიც დაიღუპა ბატონი მორავია სიდჰარტა ლასუტა რამსაჰაი, პირველი ორი განმცხადებლის შვილიშვილი, ხოლო მესამე განმცხადებლის შვილი, არღვევდა კონვენციის მე-2 მუხლს. ისინი ასევე აცხადებდნენ, რომ შემდგომი საგამოძიებო პროცესი არასაკმარისად ეფექტური და დამოუკიდებელი იყო.

4. განაცხადი განსახილველად გადაეცა სასამართლოს მეორე სექციას (სასამართლოს რეგლამენტის 52-ე წესის 1-ლი პუნქტი). ამ სექციაში, პალატა, რომელსაც საქმე უნდა განეხილა (კონვენციის 27-ე მუხლის 1-ლი პუნქტი), დაკომპლექტებული იყო 26-ე წესის 1-ლი პუნქტის მიხედვით.

5. 2004 წლის 1 ნოემბერს სასამართლომ სექციების შემადგენლობები შეცვალა (25-ე წესის 1-ლი პუნქტი). ეს საქმე გადაეცა ახლად შექმნილ მესამე სექციას (52-ე წესის 1-ლი პუნქტი). ეგბერტ მიჯერმა, ჰოლანდიიდან არჩეულმა მოსამართლემ, საქმეს აცილება მისცა (წესი 28). შესაბამისად, მთავრობამ *ad hoc* მოსამართლედ დანიშნა ვილჰელმინა ტომასენი (კონვენციის 27-ე მუხლის მე-2 პუნქტი და 29-ე წესის 1-ლი პუნქტი).

6. 2005 წლის 3 მარტის გადაწყვეტილებით, ამ სექციის პალატამ საქმე დაშვებულად გამოაცხადა.

7. 2005 წლის 10 ნოემბერს პალატამ შემდეგი შემადგენლობით: ბოსტიან მ. ზუპანჩიჩი, თავმჯდომარე; ჯონ ჰედიგანი, ლუციუს კაფლიში, მარგარიტა ნანა-ნიკოლოვსკა, ვლადიმირ ზაგრებელსკი, დავიდ ტორ ბიორგვისონი, მოსამართლეები; ვილჰელმინა ტომასენი, *ad hoc* მოსამართლე, და ვინცენტ ბერგერი, სექციის რეგისტრატორი, გამოიტანა გადაწყვეტილება (შემდგომში „პალატის გადაწყვეტილება“), რომელშიც ხმათა უმრავლესობით დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი მორავია რამსაჰაის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით საგამოძიებო პროცედურების შეუსრულებლობის გამო; ერთხმად დაადგინა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლი განაცხადის სხვა ნაწილებთან მიმართებით არ დარღვეულა; კონვენციის მე-6 მუხლი საქმეში არ გამოიყენებოდა; და კონვენციის მე-13 მუხლის თანახმად, ცალკე საკითხის განხილვა საჭირო არ იყო. გადაწყვეტილებას დაერთო ვილჰელმინა ტომასენისა და ვლადიმირ ზაგრებელსკის ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი.

8. 2006 წლის 9 თებერვლით დათარიღებული წერილით, მთავრობამ, კონვენციის 43 მუხლისა და 73-ე წესის თანახმად, მოითხოვა საქმის დიდი პალატისათვის გადა-

ცემა. დიდი პალატის კოლეგიამ მოთხოვნა 2006 წლის 12 აპრილს დააკმაყოფილა.

9. დიდი პალატის შემადგენლობა ჩამოყალიბდა კონვენციის 27-ე მუხლის მე-2 და მე-3 პუნქტებისა და 24-ე წესის შესაბამისად.

2007 წლის 19 იანვარს ლუციუს ვილდჰაბერს სასამართლოს თავმჯდომარეობის ვადა ამოეწურა. მისი უფლებამოსილება ჟან-პოლ კოსტამ გადაიბარა და წინამდებარე საქმეში დიდი პალატის თავმჯდომარეც ის გახდა (წესი 9 პუნქტი 2).

10. მთავრობამ, და არა განმცხადებლებმა, საქმის არსებითი მხარე გაასაჩივრა. განმცხადებლებმა მოიხმეს მათ მიერ პალატის წინაშე დაყენებული არგუმენტები.

11. საქმის განხილვა გაიმართა სტრასბურგში, ადამიანის უფლებათა შენობაში, საჯაროდ, 2006 წლის 18 ოქტომბერს (59-ე წესის მე-3 პუნქტი).

სასამართლოს წინაშე წარდგენენ:

(a) მთავრობის სახელით

- ბატონი რ.ა.ა. ბოკერი, აგენტი,
- ბატონი მ. კუიჯერი,
- ქალბატონი ტ. დოფეიდი,

(b) განმცხადებლების სახელით

- ბატონი გ.პ. ჰამერი, ადვოკატი,
- ქალბატონი მ. ვან დელფტი, თანადვოკატი.

სასამართლომ მოისმინა ბატონების: ჰამერის, ბოკერისა და კუიჯერის მმართვები და მათი პასუხები მოსამართლეთა შეკითხვებზე.

შაქტები

I. საქმის გარემოებები

12. პირველი ორი განმცხადებელი, ბატონი რენე ლასუტა რამსაჰაი და ქალბატონი მილდრედ ვიოლა რამსაჰაი, გარდაცვლილის, ბატონი მორავია სიდჰარტა ლასუტა რამსაჰაის (შემდგომში „მორავია რამსაჰაი“) ბაბუა და ბებია არიან. ორივე დაიბადა 1938 წელს. ისინი შვილიშვილის მეურვეები იყვნენ, ვიდრე იგი სრულწლოვანი, 18 წლის გახდებოდა. მესამე განმცხადებელი, ბატონი რიკი მორავია ლასუტა რამსაჰაი, დაბადებული 1960 წელს, გარდაცვლილის მამაა.

13. მორავია რამსაჰაი დაიბადა 1979 წლის 6 დეკემბერს. იგი გარდაიცვალა 1998 წლის 19 ივლისს.

A. საქმის გარემოებები

1. მორავია რამსაჰაის გარდაცვალებასთან დაკავშირებული გარემოებები და შემდგომი მოვლენები

14. 1998 წლის 19 ივლისს, კვირა საღამოს, ამსტერდამის ბიჯლმერმეერის რაიონში ფესტივალ „კვაკოეს“ დროს (სურინამელი იმიგრანტების ზეიმი 135

წლის წინათ სურინამში მონობის გაუქმების აღსანიშნავად), მორავია რამსაჰაიმ სკუტერის მეპატრონე, ბატონი ვინოდუკუმარ ჰოესენი, ცეცხლსასროლი იარაღის მუქარით აიძულა, სკუტერი მისთვის დაეთმო. როგორც კი სკუტერი ხელში ჩაიგდო, მორავია რამსაჰაი მიიმალა.

15. ბატონმა ჰოესენმა ამ ფაქტის შესახებ აცნობა პოლიციის ორ ოფიცერს, რომლებიც ფეხით პატრულირებდნენ. მათ ძარცვის შესახებ ინფორმაცია რადიოგადამცემით შეატყობინეს მორიგე ოფიცერს ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებაში. მორიგე ოფიცერმა ამის შესახებ აცნობა პოლიციელებს, რომლებიც იმ ტერიტორიაზე პატრულირებდნენ. ამავდროულად, ბატონი ჰოესენი და პოლიციის ორი ოფიცერი სკუტერზე შემომჯდარ მორავია რამსაჰაის დაედევნენ, მაგრამ მისი დაჭერა ვერ შეძლეს.

16. მოგვიანებით, ბატონ ჰოესენსა და ორ პოლიციელს შორის დავის საგანი გახდა ის ფაქტი, ახსენა თუ არა თავდაპირველად ბატონმა ჰოესენმა მათთან, რომ მორავია რამსაჰაი შეიარაღებული იყო. ბატონმა ჰოესენმა განაცხადა, რომ პოლიციელებს ეს ინფორმაცია მიანოდა, მაგრამ მათ ეს ვერ გაიგონეს. ორმა პოლიციელმა კი განაცხადა, რომ მათ ამის შესახებ არაფერი იცოდნენ და, შესაბამისად, არ შეეძლოთ ამ ინფორმაციის მიწოდება პოლიციის განყოფილებისათვის.

17. დაახლოებით ხუთი წუთის შემდეგ ორმა უნიფორმიანმა პოლიციელმა, ოფიცრებმა ბრონსმა და ბულტსტრამ, რომლებიც პოლიციის მანქანით პატრულირებდნენ, დაინახეს, როგორ გაჩერდა სკუტერი მაღალ შენობასთან, ჰუიგენბოსთან, და მას მართავდა ადამიანი, ვისი გარეგნობაც ემთხვეოდა მათთვის გადაცემულ აღწერილობას. მათ მანქანა გააჩერეს და გადმოვიდნენ. ოფიცერი ბულტსტრა გაიქცა ადამიანისკენ, რომელიც სკუტერს მართავდა და მოგვიანებით მორავია რამსაჰაი აღმოჩნდა, და მისი დაკავება სცადა. მოხდა მცირე შეტაკება, რომლიდანაც მორავია რამსაჰაიმ მოახერხა გამოძრომა.

18. ოფიცერმა ბულტსტრამ დაინახა, როგორ ამოიღო მორავია რამსაჰაიმ პისტოლეტი შარვლის ქაშირიდან. ოფიცერმა სასწრაფოდ დააგდო ხაზის რადიოგადამცემი, რომელიც ხელში ეჭირა, ამოიღო სამსახურებრივი პისტოლეტი და მორავია რამსაჰაის იარაღის დაყრა მოსთხოვა. მორავია რამსაჰაიმ ეს არ გააკეთა. მაშინ მას მიუახლოვდა ოფიცერი ბრონსი, პატრულის მანქანის მძღოლი. როგორც მოგვიანებით დადგინდა, მორავია რამსაჰაიმ პისტოლეტი მიმართა ოფიცერ ბრონსისკენ, რომელმაც ასევე ამოიღო სამსახურებრივი პისტოლეტი და გაისროლა. მორავია რამსაჰაი კისერში დაიჭრა.

19. მორავია რამსაჰაისა და ოფიცრებს - ბრონსსა და ბულტსტრას - შორის დაპირისპირებას ახლოდან მხოლოდ ერთი ადამიანი შეეწრო, ბატონი პეტრუს ვან დენ ჰეუველი, რომელიც ინციდენტს ჰუიგენბოს შენობის მეხუთე სართულის საცალფეხო ხიდიდან ადევნებდა თვალს. თუმცა, როცა მან პისტოლეტები დაინახა, ბატონი ვან დენ ჰეუველი დამცავ კედელს ამოეფარა და, შესაბამისად, სროლის ფაქტი არ დაუწახავს.

20. რამდენიმე სხვა ადამიანმა დაპირისპირება და სროლის ფაქტი დაახლოებით ორმოცდაათი მეტრის მანძილიდან დაინახა. არც ერთ ამ მოწმეს მოგვიანებით არ უთქვამს, რომ მორავია რამსაჰაის ხელში იარაღი შენიშნეს.

21. 22:03 საათზე ერთ-ერთმა პოლიციელთაგანმა (მოგვიანებით დადგინდა, რომ ეს იყო ოფიცერი ბრონსი) რადიოგადამცემით გადასცა ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებას, რომ ადამიანი დაჭრა და სასწრაფო სამედიცინო დახმარების გამოძახება ითხოვა.

22. სასწრაფო დახმარების ჯგუფი ინციდენტის ადგილას დაახლოებით 22:15 საათზე მივიდა. მათ მორავია რამსაჰაი უკვე გარდაცვლილი დახვდათ.

23. ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებაში დაბრუნებისას ოფიცერი ბრონსი ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების უფროსმა ოფიცერმა (Commanding Officer), პოლიციის კომისარმა ვან რიესენმა მოინახულა, რომელმაც მას თანადგომა და დახმარება შესთავაზა. მოგვიანებით, განმცხადებლები ამტკიცებდნენ, რომ პოლიციის კომისარის ვან რიესენის ციტირება ფართოდ გავრცელებულ დღის გაზეთში De Telegraaf-ში მოხვდა. გაზეთის თანახმად, მან განაცხადა: „დამატებით მოკვლევის როგორი კომისიაც უნდა შეიქმნას, მათ არ შემოუშვებ“ („Wat voor een onderzoekscommissie er daarnaast ook wordt ingesteld, ze komen er bij mij niet in.“).

24. ამსტერდამის გამომძიებელმა (lijkschouwer) მორავია რამსაჰაის ცხედარი ინციდენტის ადგილას ნახა. საზოგადოებრივი პროკურორისადმი ანგარიშში მან საკუთარი სავარაუდო ვერსია დააფიქსირა, რომ სიკვდილის მიზეზი გახდა ცეცხლსასროლი იარაღის ტყვიით კისრის სასიცოცხლო ორგანოების ან არტერიების დაზიანება.

25. ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, სამსახურებრივ მოვალეობას ინციდენტიდან რამდენიმე დღეში დაუბრუნდნენ.

2. ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების საგამომძიებო ღონისძიებები

26. ადგილობრივი პოლიცია ინციდენტის ადგილზე გამოცხადდა, კორდონი გაუყეთა შეტაკებისა და სროლის არეალს და ჩაიწერა ბატონი ვან დენ ჰეუველისა და სხვა მოწმეების სახელები.

27. ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების სამედიცინო ექსპერტებმა მტკიცებულებები შეაგროვეს, ძირითადად, ფოტოების ფორმით, რომლებიც მოგვიანებით საქმის საგამომძიებო მასალებს დაერთო. მათ იპოვეს ტყვია, რომელმაც გაიარა მორავია რამსაჰაის სხეული და გატეხა ფანჯრის მინა, მაგრამ სხვა ნიშანი არ დაუტოვებია. ასევე ამოიღეს მორავია რამსაჰაის იარაღი, რომელიც გადატენილი და გასასროლად მომზადებული იყო.

28. მოგვიანებით, იმ ღამეს, ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის სპეციალურმა ოპერატიულმა დანაყოფმა (Mobiele Eenheid, “მობილურმა დანაყოფმა”) ჰუიგენბოს შენობის ყველა მცხოვრები დაკითხა, რომლებიც შინ იმყოფებოდნენ. ერთ-ერთ ბინაში 12 წლის გოგონა, სანგეეტა ედვინა პამელა მუნგრა იყო, რომელმაც განაცხადა, რომ როცა პირველ სართულზე ლიფტით ჩავიდა, კარი იატაკზე მიწვენილ სკუტერს გაედო. როცა ლიფტიდან გამოვიდა, სროლის ხმა გაიგო. მან ორი პოლიციელი დაინახა, რომელთაგან ერთ-ერთმა თქვა: „მე ვისროლე“. მან მიწაზე დაწოლილი მამაკაცის სხეული დაინახა.

29. შემდგომი დღეების განმავლობაში ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების ოფიცრებმა ბევრი მოწმე დაკითხეს, რომელთა ჩვენებები ქვემოთაა მოკლედ თავმოყრილი.

(ა) ბატონი ჰოესენი

30. ბატონმა ვინოდკუმარ ჰოესენმა მოპარული სკუტერის შესახებ 1998 წლის 19 ივლისს პოლიციას აცნობა.

31. ბატონმა ჰოესენმა ეს სკუტერი იმ კვირაში, რამდენიმე დღით ადრე შეიძინა. 19 ივლისის ღამეს იგი სკუტერით კვაკოეს ფესტივალზე მივიდა, სადაც თავის მეგობარ გოგონას შეხვდა. სანამ იგი მეგობარ გოგოსთან ერთად იყო, უცნობი ახალგაზრდა მასთან მივიდა და უთხრა: „გადადი. გადადი. გესვრი. გესვრი“ („Deraf. Deraf. Ik schiet jou, ik schiet jou“). ბატონმა ჰოესენმა იგრძნო, როგორ მიაღეს რალაც საგანი მარჯვენა მხარეს. ძირს დაიხედა და საგანში ამოიცნო ქალის პისტოლეტი. მას არ უნდოდა სკუტერის დათმობა, მაგრამ მეგობარმა გოგონამ ურჩია, ასე მოქცეულიყო, მისთვის რომ არ ესროლა. მაშინ იგი სკუტერს შეეშვა და იქვე მყოფი პოლიციელებისაკენ გაიქცა.

32. ბატონმა ჰოესენმა ერთ-ერთ მათგანს უამბო, როგორ წაართვეს სკუტერი იარაღის მუქარით და სთხოვა, რომ მძარცველს დასდევნებოდნენ. მან პოლიციელებს მძარცველისა და სკუტერის აღწერილობა მიანოდა. ბატონი ჰოესენი და ორი პოლიციელი მძარცველს დაედევნენ, მაგრამ მან მიმალვა მოახერხა.

33. მოგვიანებით ბატონმა ჰოესენმა პოლიციელების რადიოგადამცემით გაიგონა, რომ სკუტერი იპოვეს. იგი პოლიციის ოფიცრებთან ერთად იმ ადგილისკენ გაემართა და თავისი სკუტერი ამოიცნო.

(ბ) ქალბატონი ბონდე

34. ქალბატონი ანიტა ანდიედევი ბონდე, ბატონი ჰოესენის მეგობარი გოგონა, 1998 წლის 19 ივლისს დაიკითხა. იგი ძმასთან ერთად კვაკოეს ფესტივალზე წავიდა, სადაც ბატონ ჰოესენს შეხვდა. ბატონ ჰოესენს სკუტერი ახალი შეძენილი ჰქონდა. ქალბატონი ბონდეს ძმა სასმელების მოსატანად წავიდა. დაახლოებით თხუთმეტი წუთის შემდეგ მას და ბატონ ჰოესენს ახალგაზრდა მიუახლოვდათ. ქალბატონმა ბონდემ ეს ადამიანი იქვე მდგომი შენიშნა, იგი მას და სკუტერს უყურებდა. ახალგაზრდამ ბატონ ჰოესენს უთხრა: „გადადი, გადადი“ („Stap af, stap af“), და ბატონ ჰოესენს მუხლზე რალაც საგანი მიაჭირა, რომელიც იარაღს ჰგავდა. თავდაპირველად მას ეგონა, რომ ეს ახალგაზრდა ბატონი ჰოესენის მეგობარი იყო და ამ ფორმით ეხუმრებოდა, მაგრამ ამ უკანასკნელის სახის გამომეტყველებით მიხვდა, რომ ასე არ იყო.

35. როცა ახალგაზრდამ თქვა: „გადმოდი, გადმოდი, თორემ გესვრი“ („Ga eraf, ga eraf, anders ga ik schieten“), ქალბატონმა ბონდემ შეძლო მისი მეგობარი ბიჭი დაერწმუნებინა, გადმოსულიყო სკუტერიდან. ბატონი ჰოესენი სკუტერიდან გადმოვიდა თუ არა, დახმარების საძებნელად გაიქცა, უცნობი ახალგაზრდა კი სკუტერს მოახტა და წავიდა. ბატონი ჰოესენი ორ პოლიციელთან ერთად დაბრუნდა და სამივენი სკუტერით დაძრულ ახალგაზრდას დაედევნენ. თავდაპირველად მათ ქალბატონი ბონდეც გაჰყვათ, მაგრამ იგი ძმამ უკან მოაბრუნა. მას ძმაც შეუერთდა და ორივე პოლიციელების მიერ შერჩეული მიმართულებით გაიქცნენ. ჰუიგენბოს შენობასთან მისვლისას მათ უამრავი მანქანა დაინახეს. ბატონმა ჰოესენმა უთხრა, რომ ახალგაზრდა დაიჭირეს და პოლიციელმა მას ესროლა.

(ც) ბატონი ვან დენ ჰეუველი

36. ბატონი პეტრუს ვან დენ ჰეუველი 1998 წლის 19 ივლისს დაიკითხა. მან განაცხადა, რომ ჰუიგენბოს შენობის მეხუთე სართულზე ცხოვრობდა.

37. მან საცალფეხო გზიდან შემთხვევით გადაიხედა და დაინახა პოლიციელი,

შენობის გალავნისკენ რომ მივრბოდა. ასევე დაინახა ფერადკანიანი კაცი, გადაპარსული თავით, რომელიც გალავნიდან გამოვიდა. მან დაინახა, როგორ სცადა პოლიციელმა ეს ფერადკანიანი კაცი ხელით დაემორჩილებინა. ფერადკანიანმა მკლავის მიკვრით გვერდზე განევა მოახერხა, თითქოს იგი ანიშნებდა, რომ არ უნდოდა პოლიციელებს გაჰყოლოდა, პოლიციელმა კი ვერ მოახერხა მისი შეკავება.

38. ფერადკანიანმა კაცმა შემდეგ ამოიღო პისტოლეტი ან რევოლვერი, ბატონმა ვან დენ ჰუვეელმა ვერ დაინახა, ჯიბიდან თუ შარვლის ქამრიდან. იარაღი მონაცრისფრო-მოვერცხლისფრო იყო მუქი ფერის მჭიდით. ბატონი ვან დენ ჰუვეელი, ინსტიტუტური რეაქციით, საცალფეხო გზის დამცავ კედელს ამოეფარა. მალევე ცნობისმოყვარეობამ სძლია და ისევ გადაიხედა, პოლიციელი რამდენიმე ნაბიჯით გვერდით გადაადგილებულიყო. ფერადკანიან კაცს კვლავ იარაღი ეჭირა ხელში. იგი იარაღს რაიმე კონკრეტული მიმართულებით არ იშვერდა, მაგრამ არც ხელიდან გაუგდია. ეს ყველაფერი ძალიან სწრაფად, ალბათ ნახევარ წუთზე მოკლე დროში მოხდა.

39. ამ დროში მეორე პოლიციელიც გამოჩნდა, რომელიც მორბოდა. მან ოთხჯერ გაიგონა სიტყვა „დააგდე“, რომელსაც პოლიციელი ძალიან ხმამაღლა ყვიროდა. ფერადკანიანს ეს უნდა გაეგონა, მაგრამ ყურადღება არ მიაქცია. ბატონ ვან დენ ჰუვეელს არ ახსოვდა, დაინახა თუ არა, სად იდგა მეორე პოლიციელი მას შემდეგ, რაც იგი ინციდენტის ადგილას მივიდა. მან გაიგონა გასროლის ხმა და ფერადკანიანი კაცი ძირს დაეცა. იარაღი მიწაზე რამდენიმე მეტრის მოშორებით დავარდა. პირველი პოლიციელი ფერადკანიან კაცს მიუახლოვდა გასაჩხრეკად. მეორემ კი რალაც ხელსაწყოში ლაპარაკი დაიწყო, რის შემდეგაც დამხმარე ძალა მოვიდა. მან თვითონაც სცადა პოლიციაში საკუთარი ტელეფონით დარეკვა, მაგრამ უთხრეს, რომ დახმარება უკვე გამოსული იყო. იგი ცოტა ხანს კიდევ იდგა და უყურებდა, შემდეგ კი ქვემოთ ჩავიდა და პოლიციელებს, როგორც მოწმემ, თავისი სახელი ჩაანერინა.

(d) ოფიცერი დეკერი

40. პოლიციის ოფიცერი ბას დეკერი 1998 წლის 20 ივლისს დაიკითხა. წინა ღამეს, დაახლოებით 22:05 საათზე იგი ოფიცერ ბოონსტრასთან ერთად კვაკოეს ფესტივალზე პატრულირებდა.

41. ოფიცერ დეკერს მიუახლოვდა მისთვის უცნობი ახალგაზრდა კაცი, რომელმაც უთხრა, რომ თავისი სკუტერიდან გადმოათრიეს და სკუტერი წაართვეს. მან ასევე უთხრა, რომ ამ ფაქტიდან ნახევარი წუთიც კი არ იყო გასული. ახალგაზრდამ მას გადასცა სკუტერის სადაზღვევო საბუთები და უჩვენა მიმართულება, საითაც მძარცველი სკუტერით გაემართა. ოფიცრები დეკერი და ბოონსტრა, ახალგაზრდა კაცთან ერთად, მის მიერ ნაჩვენები მიმართულებით გაიქცნენ. სირბილისას ოფიცერმა დეკერმა სხვა პოლიციელებს რადიოგადამცემით სკუტერის აღწერილობა გადასცა. ამ დროისათვის მან არ იცოდა, რომ მძარცველს თან იარაღი ჰქონდა. სკუტერის მეპატრონეს ეს არ უხსენებია. ოფიცერმა დეკერმა ივარაუდა, რომ მძარცველმა მხოლოდ ფიზიკური ძალა გამოიყენა, რადგან სკუტერის მეპატრონის მტკიცებით, მძარცველმა იგი სკუტერიდან გადმოათრია.

42. ქურდი სწრაფად მიქროდა, მაგრამ თვალი მას მაინც მოჰკრეს. პოლიციელები და სკუტერის მეპატრონე სირბილს აგრძელებდნენ, მაგრამ სკუტერი ძალიან სწრაფად მიქროდა. ოფიცერმა დეკერმა რადიოთი გადასცა სკუტერისა და

მასზე შემომჯდარი პირის მისეული აღწერილობა, სავარაუდო მიმართულებები, საითაც იგი შეიძლება წასულიყო და სკუტერის სადაზღვევო ნომერი. ისინი კვლავ გარბოდნენ. როცა მინისტრმა გადასასვლელთან მივიდნენ, ოფიცერმა დეკერმა თავისი რადიოგადამცემიდან გაიგონა სხვა პოლიციელის მიერ გადაცემული ინფორმაცია სროლისა და, მალევე, სასწრაფო სამედიცინო დახმარების გამოძახების შესახებ. ოფიცერ დეკერის შეფასებით, დაახლოებით ერთი წუთი იყო შუალედი მის მიერ სკუტერის აღწერილობის გადაცემიდან სროლის შესახებ ინფორმაციის გაგებამდე, თუმცა, ამაში დარწმუნებული ვერ იქნებოდა.

43. სანამ ოფიცრები - დეკერი და ბონსტრა - იდგნენ და მსჯელობდნენ, იყო თუ არა კავშირი სროლასა და სკუტერის გატაცებას შორის, სკუტერის მეპატრონემ, რომელმაც, სავარაუდოდ, პოლიციის რადიოთი გადაცემული ინფორმაცია გაიგონა, მათ უთხრა, რომ ქურდს პატარა მონაცრისფრო-მოვერცხლისფრო პისტოლეტი ჰქონდა.

44. ოფიცრები, დეკერი და ბონსტრა, და სკუტერის მეპატრონე ჰუიგენბოს შენობისკენ გაემართნენ, რომლის წინაც გასროლა მოხდა. მათ დაინახეს მინაზე პირალმა დაწოლილი ადამიანი, რომლის გვერდითაც ორ უნიფორმიან პოლიციელს ჩაემუხლათ. მათ წინ წაინიეს და სკუტერი ამოიცნეს.

(e) ოფიცერი ბრაამი

45. პოლიციის ოფიცერი პაულუს ანტონიუს ბრაამი 1998 წლის 20 ივლისს დაიკითხა. მისი საქმიანობის ნაწილი იყო - სხვა საქმეებთან ერთად - ორმხრივ რადიოგადამცემებთან ურთიერთობა და მათზე მონიტორინგი.

46. 1998 წლის 19 ივლისს, 21:55 საათზე, ოფიცერი ბრაამი გადამცემების შესაბამის მონყოილობასთან იჯდა, როცა ორმხრივი რადიოგადამცემით პოლიციის ოფიცრისაგან გაიგონა ინფორმაცია, რომ იგი მისდევდა ახალგაზრდას, რომელმაც სკუტერი მოიპარა. ცოტა მოგვიანებით იმავე ოფიცერმა რადიოთი გადასცა ინფორმაცია, რომ ქურდმა მოახერხა სკუტერის დაძვრა და იგი მიუთითებდა მიმართულებას, საითაც მძარცველი გაემართა. ოფიცერი უემოციოდ საუბრობდა, თითქოს ეს იყო სკუტერის „ჩვეულებრივი“ გატაცება და მეტი არაფერი.

47. ოფიცერი ქვეითად პატრულირებდა, ამიტომ მან ტრანსპორტიანი კოლეგების დახმარება ითხოვა, თან სკუტერი აღწერა. ოფიცერმა ბრაამმა მოტოციკლიან კოლეგას მითითებული მიმართულებით წასვლა სთხოვა.

48. მოტოციკლზე შემომჯდარი პოლიციელი უკვე მზად იყო, პოლიციის განყოფილების ეზოდან გასულიყო, ოფიცერმა ბრაამმა ოფიცერი ბულტსტრას ხმა გაიგონა პოლიციის სანიშნიანი მანქანიდან, რომ მან სკუტერი დაინახა გამტაცებელთან ერთად, რომელიც ჰუიგენბოს შენობის მესამე ლიფტისკენ მიმავალ გალავანში შევიდა, და მას მიჰყვებოდა. ოფიცერი ბულტსტრაც უემოციოდ საუბრობდა.

49. ოთხი-ხუთი წუთის შემდეგ, შეიძლება უფრო მალეც, ოფიცერმა ბრაამმა კვლავ გაიგონა ბულტსტრას ხმა: „ეჭვმიტანილი დაჭრილია, სასწრაფო სამედიცინო დახმარება გვჭირდება“. ოფიცერი ბულტსტრა კვლავ მშვიდად და პროფესიონალურად საუბრობდა. ამის შემდეგ ოფიცერი ბრაამი შესაბამის სამსახურებს დაუკავშირდა.

50. ოფიცერ ბრაამს ოფიცერ ბრონსის ხმა რადიოში არ გაუგონია. ეს სტანდარტული პრაქტიკაა, კერძოდ, პოლიციის მანქანის მძღოლს - ამ შემთხვევაში ოფიცერ ბრონსს - ორმხრივი რადიოგადამცემი ცენტრალური ოთახიდან სიხში-

რის მისაღებად აქვს, „მგზავრს“ კი, ოფიცერ ბულტსტრას, ადგილობრივი ჯგუფის ინფორმაციის გადასაცემად.

(f) ოფიცერი ვან დაალი

51. პოლიციის ოფიცერი რენატე კვირინა ვან დაალი 1998 წლის 20 ივლისს დაიკითხა.

52. ოფიცერი ვან დაალი ფორმიანი პოლიციელი იყო პოლიციის დახმარების საბაზისო ჯგუფიდან. წინა ღამით იგი გადამცემების შესაბამის მონყოილობასთან იჯდა 20:15 საათიდან შუალამემდე. სროლამდე წყნარი ღამე იყო. იგი ოთახში ოფიცერ ბრაამთან და ზედამხედველ კასპერ სიკინგთან ერთად იჯდა.

53. დაახლოებით 22:00 საათზე, რაიონული პოლიციის მიერ გამოყენებული რადიოსიხშირით, მან გაიგონა, რომ პოლიციის ოფიცერი სკუტერს მისდევდა, ასევე გაიგონა ინფორმაცია სკუტერის გადაადგილების მიმართულების შესახებ. მას ზუსტად არ ახსოვდა პოლიციელის სიტყვები, არც სკუტერზე შემომჯდარი პირის აღწერილობა.

54. ცოტა ხნის შემდეგ მან გაიგონა ოფიცერ ბულტსტრას ხმა, რომ სკუტერი დაინახა. ერთი ან ორი წამის შემდეგ ოფიცერმა ბულტსტრამ გადმოსცა, რომ სკუტერი ჰუიგენბოს შენობის ერთ-ერთ გალავანში შევიდა.

55. ზედამხედველმა სიკინგმა პოლიციელებს რადიოთი მიმართა: „კარგია, ბიჭებო, ყველანი წადით ჰუიგენბოსკენ“ („Jongens met z'n allen naar Huigenbos“).

56. ცოტა ხნის შემდეგ ოფიცერმა ბულტსტრამ თქვა: „სასწრაფო სამედიცინო დახმარება მჭირდება, გავისროლე“ („Ik heb geschoten“). ზედამხედველმა სიკინგმა სთხოვა, ეს ინფორმაცია გაემეორებინა. ოფიცერმა ბულტსტრამ გაიმეორა: „ჩემი იარაღიდან გავისროლე“. განყოფილებაში მყოფ პოლიციელთა უმრავლესობა ინციდენტის ადგილისაკენ დაიძრა, ოფიცრები ვან დაალი და ბრაამი კი შესაბამის სასწრაფო დახმარების სერვისებს დაუკავშირდნენ.

57. ოფიცერმა ვან დაალმა მოგვიანებით გაიგონა ოფიცერ ბრონსის ხმა, რომ დაუყოვნებლივ ესაჭიროებოდათ სასწრაფო სამედიცინო დახმარება, რადგან ექვმიტანილი მძიმედ იყო დაჭრილი.

58. ოფიცერ ვან დაალს მოგვიანებით შეატყობინეს სხვა პოლიციელებმა, რომ სინამდვილეში ოფიცერმა ბრონსმა გაისროლა.

(g) ოფიცერი ვან დონგენი

59. პოლიციის ოფიცერი ბრუინ იან ვან დონგენი 1998 წლის 20 ივლისს დაიკითხა. იგი პოლიციის ძალების დამტარებელი იყო ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებაში. წინა ღამით იგი პოლიციის ძალებთან ერთად მორიგეობდა.

60. თავისი რადიოგადამცემით მან გაიგონა, რომ კვაკოეს ფესტივალზე სკუტერი მოიპარეს. გადმოიცა მიმართულება, რომელ მხარესაც წავიდა მძარცველი. მძარცველი აღწერილი იყო, როგორც ფერადკანიანი კაცი, შავებში ჩაცმული, წითელ სკუტერზე ამხედრებული. ოფიცერი ვან დონგენი მითითებული მიმართულებით წავიდა.

61. ოფიცერ ვან დონგენის მანქანას გვერდი აუარა პოლიციის საპატრულო მანქანამ, რომელშიც პოლიციის ორი ოფიცერი იჯდა. მან საჭესთან ოფიცერი ბრონსი იცნო, მაგრამ ვერ იცნო გვერდით მჯდომი პოლიციელი. მან დაინახა,

როგორ გაჩერდა ეს მანქანა და გვერდით მჯდომი პოლიციელი გადმოვიდა.

62. ოფიცერმა ვან დონგენმაც გააჩერა მანქანა და სცადა მძარცველის დანახვა. მას მანქანიდან პოლიციის ძალის გადმოჰყავდა, როცა სროლის ხმა გაიგონა.

63. იგი ძაღლთან ერთად იმ მიმართულებით გაიქცა, საიდანაც სროლის ხმა გაისმა. როცა ჰუიგენბოს შემობამდე მიაღწია, ოფიცერი ბრონსი შეხვდა, რომელიც მისი მიმართულებით მოდიოდა. მან ოფიცერი ბულტსტრა მიწაზე გულაღმა დანოლილი კაცის თავთან ჩამუხლული დაინახა.

64. მან ოფიცერ ბრონსს ჰკითხა, თუ რა მოხდა. ოფიცერმა ბრონსმა უპასუხა, რომ იყო სროლა. ოფიცერმა ვან დონგენმა ჰკითხა, თუ ვინ გაისროლა. ოფიცერმა ბრონსმა უპასუხა, რომ ეჭვმიტანილი პისტოლეტს მათ უმიზნებდა და პოლიციელმა გაისროლა.

65. ოფიცერმა ბრონსმა მიუთითა ვერცხლისფერ პისტოლეტზე, რომელიც ძირს დანოლილ მამაკაცთან ახლოს ეგდო. ოფიცერი ბულტსტრა პირველად სამედიცინო დახმარებას უტარებდა მიწაზე მწოლიარე კაცს. ოფიცერმა ვან დონგენმა რაიმე დაზიანება ვერ დაინახა. მას დისტანცია უნდა დაეცვა ძაღლის გამო.

66. მიწაზე მწოლიარე კაცის აღწერილობა ემთხვეოდა იმ ადამიანისას, ვინც სკუტერი გაიტაცა. წითელი სკუტერი შენობის გალავანთან ეყენა და ოფიცერი ვან დონგენი მიხვდა, რომ ეს სკუტერის მოპარვაში ეჭვმიტანილი ადამიანი იყო.

67. ოფიცერმა ვან დონგენმა გაიგონა, როგორ დაუკავშირდა ოფიცერი ბრონსი ჯანდაცვის ადგილობრივ ორგანოებს და პოლიციის მორიგე ზედამხედველს. ოფიცერი ვან დონგენი ტერიტორიას იცავდა კრიმინალური გამოძიებლებისა (recherche) და სამედიცინო ექსპერტების მოსვლამდე. იგი ინციდენტის ადგილას დარჩა მანამ, სანამ გამოძიებლები და სამედიცინო ექსპერტები თავის საქმეს მორჩნენ, და პოლიციის განყოფილებაში შუალამისას დაბრუნდა.

(h) ოფიცერი ბოონსტრა

68. პოლიციის ოფიცერი კლასს ბოონსტრა 1998 წლის 20 ივლისს დაიკითხა. მას, პოლიციის ოფიცერ ბას დეკერთან ერთად, დაევალა კვაკოეს ფესტივალზე პატრულირება და, პრევენციული მიზნით, სიტუაციის მონიტორინგი და ზედამხედველობა. რაღაც მომენტში, ინდუსმა მამაკაცმა მათთან მიიღბინა და უკან გაყოლა სთხოვა. სურინამელს ისეთი გამომეტყველება ჰქონდა, რომ რაღაც სერიოზული ხდებოდა, ამიტომ ისინი მას გაჰყვნენ. სირბილისას მან ოფიცერ დეკერს საქმის არსი უთხრა. ოფიცერი ბოონსტრა მათ დაახლოებით ათი მეტრის დაშორებით მისდევდათ.

69. ოფიცერმა ბოონსტრამ ორმხრივი რადიოგადამცემით შეიტყო, რომ მოიპარეს სკუტერი. ის მაშინვე ვერ მიხვდა, რომ სკუტერი სწორედ ინდუსს ეკუთვნოდა.

70. რაღაც მომენტში მათ ოცდაათი მეტრის დაშორებით დაინახეს სკუტერი, რომელიც ნელა მიიწევდა წინ. ოფიცერმა დეკერმა ოფიცერ ბოონსტრას უთხრა, რომ ეს იყო სკუტერი, რომელიც მოიპარეს. სკუტერზე შემომჯდარმა ადამიანმა შენიშნა პოლიციის ოფიცრები, მაგრამ გაჩერების ნაცვლად, სიჩქარეს მოუმატა. სანამ ისინი ჰუიგენბოს შენობისკენ გადაადგილდებოდნენ, რადიოგადამცემით შეიტყვეს სროლის შესახებ. მათ მაშინვე ვერ დააკავშირეს სროლა სკუტერის მოპარვასთან. ინდუსთან ერთად, რომელიც მათთან ერთად გარბოდა, ისინი ჰუიგენბოს შენობასთან მივიდნენ, სადაც პოლიციის სამი ან ოთხი მანქანა იდგა. ინდუსმა თავისი სკუტერი ამოიციწო.

(ii) ქალბატონი ბუჯედაინი

71. ქალბატონი ნაჯიმა ბუჯედაინი 1998 წლის 21 ივლისს დაიკითხა. იგი მთავარ მოლარედ მუშაობდა ამსტერდამში, ლეიდსეპლენზე მდებარე ბურგერ კინგის რესტორანში. 1998 წლის 19 ივლისს იგი ღამის მორიგე იყო და 18:30-05:00 საათამდე მუშაობდა.

72. ქალბატონმა ბუჯედაინმა 18:30 საათიდან დააფიქსირა ერთი კონკრეტული ახალგაზრდის იქ ყოფნა, რომელიც აღწერა როგორც სურინამელი ან ანტილური წარმოშობის, 18 წლის, თავგადაპარსული, ორი ოქროს კბილით. მას ეცვა შავი მაისური, შარვალი და ფეხსაცმელი და კისერზე ოქროს ჯაჭვი ეკეთა. 19:30 საათიდან ქალბატონმა ბუჯედაინმა შენიშნა, რომ ახალგაზრდამ ერთ-ერთი მოლარის, სახელად ნენსის მოცდენა დაიწყო.

73. მითითების შემდეგ - კონცენტრირება სამსახურზე მოეხდინა - ნენსიმ ქალბატონ ბუჯედაინს აუხსნა, რომ ახალგაზრდა მისი მეგობარი ბიჭი იყო. ახალგაზრდა გაბრაზდა და ბუჯედაინს ურჩია, ნენსისა და სხვებისთვისაც თავი დაენებებინა.

74. ქალბატონმა ბუჯედაინმა, მას შემდეგ, რაც ნენსის ხუმრობით უთხრა, რომ მეტი ხნით დარჩენა მოუწევდა სამსახურში, ახალგაზრდას დაჟინებული მზერა იგრძნო. ამან იგი შეაშინა, თუმცა შიშის გამოხატვა არ უნდოდა. სანამ ქალბატონი ბუჯედაინი გამაგრდებული სასმელის დასასხმელად მიბრუნდებოდა, დაინახა, ახალგაზრდამ როგორ წაიღო მარჯვენა ხელი შარვლის ქამრისკენ.

75. ქალბატონი ბუჯედაინის დამ, მიმოუხტმა, რომელიც იმავე რესტორანში მუშაობდა, მას უთხრა: „ნაჯიმა, მან პისტოლეტი დაგიმინა!“ ქალბატონი ბუჯედაინი მობრუნდა და დაინახა, როგორ ჩაიღო ახალგაზრდამ რაღაც შარვლის ქამარში. მიმოუხტმა მოგვიანებით პისტოლეტი აღწერა როგორც პატარა, მონაცრისფრო-მოვერცხლისფრო, „ქალთა მკვლელის“ სახელით ცნობილი მოდელი.

76. მაშინ სურინამელმა გოგონამ მის ენაზე რაღაც ჰკითხა ახალგაზრდას და მანაც უპასუხა. გოგონამ ქალბატონ ბუჯედაინს უთხრა, რომ ახალგაზრდას ჰკითხა, ატარებდა თუ არა პისტოლეტს, რაზეც მან დადებითად უპასუხა.

77. ახალგაზრდა ისე გამოიყურებოდა, სავარაუდოდ, მარიხუანა ჰქონდა მოწეული, თუმცა, ქალბატონი ბუჯედაინი ამაში დარწმუნებული არ იყო.

78. ახალგაზრდამ კვლავ განაგრძო ნენსის სამუშაოსგან მოცდენა. იგი რამდენჯერმე წავიდა და კვლავ უკან დაბრუნდა. რაღაც მომენტში იგი უახლესი მოვერცხლისფრო-მონაცრისფრო სკუტერით დაბრუნდა.

79. ახალგაზრდამ საუბარი გააბა ქალბატონ ბუჯედაინთან, რა დროსაც მან მიაჩნა, რომ რესტორნის დაკეტვის შემდეგ სეიფიდან თანხის გატანას აპირებდა, შესაბამისად, ქალბატონი ბუჯედაინისგან სეიფის კოდები სჭირდებოდა. საუბრისას იგი თვალს არ ამორებდა სალაროს უჯრებს.

80. მან რამდენჯერმე გაიმეორა, რომ უკვე 21:00 საათი იყო და ქალბატონ ბუჯედაინს ნენსის სალარო უნდა დაეხურა.

81. ქალბატონმა ბუჯედაინმა თავი არაკომფორტულად იგრძნო და შეეშინდა, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ახალგაზრდამ მიაჩნა, რომ „მენეჯერს კისერს მოუგრებდა“.

82. ახალგაზრდა კვლავ გაბრაზდა დაახლოებით 21:00 საათზე, როცა ქალბატონმა ბუჯედაინმა მასთან საუბარი შეწყვიტა. ქალბატონმა ბუჯედაინმა ნენსის სალარო ჩაკეტა. დაახლოებით 21:30 საათზე მან დაინახა, როგორ წავიდნენ ახალგაზრდა და ნენსი სკუტერით, რომლითაც ეს ბიჭი მანამდე მივიდა.

(j) ბატონი დე გეტროუვე

83. ბატონი რონალდ დე გეტროუვე გამოჩნდა მას შემდეგ, რაც ჰუიგენბოს შენობაში სროლის შესახებ გაიგო. იგი 1998 წლის 22 ივლისს დაიკითხა. მას უნდოდა პოლიციისთვის მოეთხრო, რომ დააშინეს.

84. 1998 წლის 19 ივლისს, კვირას, 20:15 საათზე, იგი კვაკოეს ფესტივალზე იმყოფებოდა მეუღლესთან და რამდენიმე მეგობართან ერთად. მათ უკან ახალგაზრდები იდგნენ, რომელთაგან ერთ-ერთი სკუტერზე იჯდა. ბატონმა დე გეტროუვემ სატრანსპორტო საშუალება აღწერა, როგორც მოცისფრო ელფერისა. რალაც მომენტში ახალგაზრდამ ძრავა ჩართო და რამდენჯერმე დაამუხრუჭა, რა დროსაც ბევრი გამონაბოლქვი გაჩნდა. ამან ბატონი დე გეტროუვეს წრეში უკმაყოფილება გამოიწვია. მაშინ ბატონი დე გეტროუვე მიუახლოვდა ახალგაზრდას და სთხოვა, წასულიყო ამ სკუტერით ან ძრავა გამოერთო, რადგან მის ირგვლივ ყველას წამლავდა კვამლით. ახალგაზრდამ გამორთო ძრავა, ბატონ დე გეტროუვეს მიუახლოვდა და უთხრა: „შენ ენევი [სიგარეტს], შენც მოკვდები“. ბატონ დე გეტროუვეს ეგონა, რომ ახალგაზრდა გონიერი ადამიანი იყო და საკითხის გავრცობა უნდოდა. ამის ნაცვლად, ახალგაზრდამ შარვლის მარჯვენა ჯიბიდან ამოიღო პატარა, მეტალისფერი პისტოლეტი და უთხრა: „ვერავინ მიკარნახებს, რა უნდა გავაკეთო. გავაკეთებ იმას, რაც მსურს, ჩვენ მაინც ყველანი მოკვდებით“.

85. ბატონი დე გეტროუვეს მეუღლემ, რომელიც ძალზე შეაშფოთა პისტოლეტის დანახვამ, ქმარი უკან განია. ახალგაზრდა სკუტერზე დაბრუნდა.

86. იქ ბევრი ადამიანი იდგა და არც ერთ მათგანს დე გეტროუვესთვის დახმარება არ შეუთავაზებია. ამკარა იყო, ყველა შეაკავა პისტოლეტის დანახვამ.

(k) ბატონი ბონდე

87. ბატონი სანჩაი კუმარ ბონდე, ბატონი ჰოესენის მეგობარი გოგოს ძმა, 1998 წლის 22 ივლისს დაიკითხა.

88. 1998 წლის 19 ივლისს, კვირას, 20:30-22.00 საათამდე, იგი კვაკოეს ფესტივალზე იმყოფებოდა დასა და ბატონ ჰოესენთან ერთად. მან ისინი დატოვა და სამივესთვის სასმელის მოსატანად წავიდა. მას ყვირილი შემოესმა და დაინახა, როგორ მირბოდა ჰოესენი იქვე მყოფ პოლიციის ოფიცრებისკენ. იგი დაენია ბატონ ჰოესენს და ჰკითხა, რაში იყო საქმე. ჰოესენმა უპასუხა, რომ მოგვიანებით ეტყოდა. მას და აცრემლებული დახვდა და ჰკითხა, რა ხდებოდა. მან უპასუხა, როგორ დაათმობინეს ბატონ ჰოესენს სკუტერი იარაღის მუქართ.

3. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის დეტექტივის, უფროსი ზედამხედველი ვან დუიჯვენგურდეს მიერ ჩატარებული გამოძიება

89. გამოძიება დაევალა ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის (hoofdingspecteur van politie-rijksrecherche) დეტექტივს, უფროს ზედამხედველს ვან დუიჯვენგურდეს. მის საგამოძიებო ანგარიშში აღნიშნულია, რომ 1998 წლის 20 ივლისს, 13:30 საათის შემდეგ, ამსტერდამ/ამსტერდანის პოლიციის ძალებმა მორავია რამსაჰაის საქმეზე ჩაატარეს მხოლოდ ის საგამოძიებო ქმედებები, რომლებიც მოითხოვა ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო

დეპარტამენტმა. მან შედეგების შესახებ ანგარიში წარუდგინა საზოგადოებრივ პროკურორს, დე ვრიესს, რომელიც ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებაში კრიმინალურ გამოძიებებს ედგა სათავეში.

90. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენგურდემ, რამდენიმე მონმე დაკითხა, მათ შორის, ამსტერდამ/ამსტერლანდის პოლიციის ოფიცერთა მიერ უკვე დაკითხული მონმეები. ქვემოთ მოცემულია ამ ჩვენებების მოკლე შინაარსები.

(a) ბატონი ვან დენ ჰეუველი

91. ბატონი ვან დენ ჰეუველი მეორედ დაკითხა 1998 წლის 21 ივლისს, ამჯერად დეტექტივის, უფროსი ზედამხედველის, ვან დუიჯვენგურდეს მიერ.

92. მანამდე მიცემული ჩვენების გარდა, ბატონმა ვან დენ ჰეუველმა აღწერა, რა დაინახა მაღალსართულიანი შენობის მეხუთე სართულის საცალფეხო გზიდან. მან დაინახა ფორმიანი პოლიციელი, რომელიც გალავნისკენ მორბოდა; ასევე, ფერადკანიანი კაცი, რომელიც გალავანში შემოსულ პოლიციელს შეხვდა. ეს კაცი ძალიან ნელა მოძრაობდა, მილასლასებდა. ბატონ ვან დენ ჰეუველს მოეჩვენა, რომ პოლიციელს უნდოდა, ეს კაცი ხელში ჩაეგდო და მარცხენა მკლავში სწვდა. ფერადკანიანმა ისეთი მოძრაობა გააკეთა, თითქოს უნდოდა, პოლიციელი თავიდან მოეშორებინა. მან ხელი ჰკრა პოლიციელს იმგვარად, რომ გათავისუფლდა და შეძლო მას მოშორებოდა.

93. როგორც კი პოლიციელს დაეხსნა, ფერადკანიანმა კაცმა ამოიღო პისტოლეტი ან რევოლვერი (ცეცხლსასროლი იარაღი), რომელიც მარჯვენა ხელში დაიკავა. მას ხელი ძირს ჰქონდა დაშვებული, შესაბამისად, იარაღის ლულა მიწას უყურებდა, და ასე სცადა გზის გაგრძელება. ბატონ ვან დენ ჰეუველს არ დაუნახავს, როდის ამოიღეს პოლიციელებმა თავიანთი პისტოლეტები. ფერადკანიანი კაცის პისტოლეტით შეშინებული ჰეუველი, რომელსაც არ უნდოდა ბრმა ტყვია მოხვედროდა, იქვე ჩაიმალა. შესაბამისად, იგი სროლის მონმე არ ყოფილა, თუმცა, რამდენჯერმე გაიგონა შეძახილი „დააგდე“.

(b) ოფიცერი ბრონსი

94. ოფიცერი ბრონსი, რომელიც იმ დროისათვის ეჭვმიტანილი იყო სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენაში, სიფრთხილით დაკითხა დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენგურდემ 1998 წლის 22 ივლისის საღამოს. მას დაუნიშნეს ადვოკატი და დაკითხვას ესწრებოდა ოფიცერი ვან კლევფ ბულტსტრა.

95. ოფიცრებმა, ბრონსმა და ბულტსტრამ, დავალებები შეასრულეს და პოლიციის განყოფილებისკენ მიდიოდნენ. ისინი პოლიციის საპატრულო მანქანაში ისხდნენ, მანქანას ოფიცერი ბრონსი მართავდა. ამ დროს რადიოგადამცემით მიიღეს ინფორმაცია სკუტერის მოპარვის შესახებ. მათ ასევე შეატყობინეს სკუტერის ფერი, მოკლედ აღუწერეს მძარცველი და უთხრეს მიმართულება, საითაც იგი სკუტერით გაიქცა. მათთვის არავის უთქვამს, რომ მძარცველი შეიარაღებული იყო.

96. ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, მითითებული მიმართულებით გაემართნენ და გზად სკუტერი დაინახეს, რომლის მძღოლის აღწერილობა ემთხვეოდა მათთვის გადაცემულ მონაცემებს. სკუტერმა ჰუიგენბოს კომპლექსის გალავნისკენ შეუხვია. ამან პოლიციელები გააკვირვა, რადგან ისინი ელოდნენ, რომ უკან პოლიციის საპატრულო მანქანის დანახვაზე ძებნილი მიმალვას ეცდებოდა.

97. ოფიცრები - ბრონსი და ბულტსტრა - შეთანხმდნენ, რომ ოფიცერი ბულტსტრა ქურდს უკან გაჰყვებოდა, სანამ ოფიცერი ბრონსი მანქანას დააპარკინებდა. ოფიცერი ბულტსტრა გალავნისკენ გაიქცა, ხელში ორმხრივი რადიო-გადამცემით. ოფიცერ ბულტსტრასა და გალავანს შორის ოცი-ოცდახუთი მეტრი იყო დარჩენილი, როცა გალავანში ქურდი გამოჩნდა და მოკლე მანძილზე გაიქცა. იგი გაჩერდა და ხელები მაღლა ასწია, როცა ოფიცერი ბულტსტრა დაინახა, თან უნმაწურ სიტყვებს იძახდა. ოფიცერმა ბულტსტრამ ქურდს ხელი წაავლო და ორივე ხელით მისი შენობისკენ მობრუნება სცადა. თუმცა, ქურდმა წინააღმდეგობა გაუწია. ოფიცერმა ბულტსტრამ მას რაღაც დაუყვირა, რისი გაგონებაც ოფიცერმა ბრონსმა ვერ შეძლო.

98. ოფიცერი ბრონსი მიხვდა, რომ ქურდი მშვიდად არ ჩაბარდებოდა, და რომ ოფიცერ ბულტსტრას დახმარება სჭირდებოდა; შესაბამისად, მან დატოვა მანქანა და მათკენ გაიქცა. ის კიდევ 5-7 მეტრით იქნებოდა ქურდისაგან დაშორებული, რომ მძარცველმა დრო იხელთა და ოფიცერ ბულტსტრას სამი მეტრით მოშორდა. უცებ, ოფიცერმა ბრონსმა მძარცველის ხელში მოვერცხლისფრო იარაღი შენიშნა, რომლის ამოღების მომენტიც არ დაუნახავს. ეს იყო პატარა პისტოლეტი, მიმართული მიწისაკენ. ოფიცერ ბრონსს არ დაუნახავს, იარაღი გადატენილი იყო თუ არა. მან ჩათვალა, რომ პისტოლეტი ოფიცერმა ბულტსტრამაც დაინახა, რადგან უკან დაიხია, ამოიღო სამსახურებრივი პოსტოლეტი და თავდაცვითი პოზა მიიღო. მან, სულ ცოტა, ორჯერ გაიგონა, როგორ დაიყვირა ოფიცერმა ბულტსტრამ: „დააგდე იარაღი. ნუ სულელობ, ბიჭო“ („Laat vallen dat wapen. Doe nou normaal man“).

99. მძარცველს პისტოლეტის დაგდება არ უფიქრია. ოფიცერმა ბრონსმა დაინახა, რომ ოფიცერ ბულტსტრას მძარცველი მიზანში ჰყავდა ამოღებული და მისი განცვიფრების მიუხედავად, მძარცველმა პისტოლეტი არ დააგდო. იმის გათვალისწინებით, რომ მძარცველი შეიარაღებული იყო და ჩანდა, რომ დანებებას არ აპირებდა, ოფიცერმა ბრონსმა ჩათვალა, რომ ოფიცერ ბულტსტრას საფრთხე ემუქრებოდა. მან დიდი ალბათობით მიიჩნია, რომ მძარცველი იარაღს ოფიცერ ბულტსტრას მისამართით გამოიყენებდა. იგი სრულად ფოკუსირებული იყო მძარცველზე. ხედავდა მხოლოდ მძარცველს, რომელსაც სასხლეტზე თითი ჰქონდა მიდებული. ამ მომენტისთვის ოფიცერ ბრონსს ჯერ კიდევ არ ჩაუთვლია საჭიროდ, თავისი სამსახურებრივი პისტოლეტი ამოეღო, რადგან მძარცველი ოფიცერ ბულტსტრას ჰყავდა მიზანში ამოღებული. მას ხელი პისტოლეტის ბუდესთან ჰქონდა მიტანილი, მაგრამ პისტოლეტზე არ ედო.

100. ოფიცერმა ბრონსმა შენიშნა, რომ მძარცველი მარჯვნივ, მისკენ მობრუნდა და მისი მიმართულებით წინ გადაიხარა ხუთი-ათი მეტრის დისტანციაზე. ბრონსმა დაინახა, როგორ აწია მძარცველმა პისტოლეტი და მისკენ გამოიშვირა. იმის შიშით, რომ მძარცველი ესროდა, ოფიცერმა ბრონსმა ელვის სისწრაფით (bliksemsnel) ბუდიდან ამოიღო თავისი პისტოლეტი და მძარცველს ერთხელ დაუყვანებლივ ესროლა. მას დრო არ ჰქონია იმისათვის, რომ ტყვია სხეულის რომელიმე ნაწილისთვის დაემიზნებინა. იგი დარწმუნებული იყო, რომ თუ პირველად თვითონ არ გაისროდა, მძარცველი მას დაჭრიდა.

101. ოფიცერი ბრონსი მაშინ ფიქრობდა, რომ მძარცველს ტყვია გულმკერდის ზედა არეში მოხვდა. მხოლოდ მოგვიანებით შეიტყო, რომ მას ტყვია კისერში მოარტყა. მძარცველი ცოტა ხანს ფეხზე იდგა, შემდეგ წატორტმანდა და დაეცა, პისტოლეტიც ძირს დავარდა. მან წამოდგომა სცადა, ხელებს აფათურებ-

და. ოფიცერმა ბრონსმა მძარცველის პისტოლეტი ფეხით გვერდზე განია, მისი ალება რომ ვერ მოეხერხებინა.

102. ოფიცერი ბულტსტრა მიუახლოვდა ძირს დაწოლილ კაცს. დარწმუნდა რა, რომ იგი საფრთხეს აღარ ქმნიდა, თავისი პისტოლეტი გვერდით გადადო.

103. ოფიცერი ბრონსი ორმხრივი რადიოგადამცემით პოლიციის განყოფილებას დაუკავშირდა და ადგილობრივი ჯანდაცვის ორგანიზაციის დახმარება ითხოვა (Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdienst). იგრძნო რა, რომ დიდი დრო დასჭირდათ ინციდენტის ადგილზე მისასვლელად, ბრონსი მათ კვლავ დაუკავშირდა და დაჩქარება სთხოვა.

104. ოფიცერი ბულტსტრა მსხვერპლთან დარჩა, ოფიცერი ბრონსი კი ინციდენტის ადგილს მოშორდა. მან დაინახა მამაკაცი, რომელიც გალავანში შესვლას ცდილობდა და სთხოვა, ეს არ გაეკეთებინა, რადგან ტერიტორიისთვის პოლიციელებს ალყა უნდა შემოერტყათ გამოსაძიებლად.

105. ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, იმავე განყოფილების სხვა ოფიცრებმა უკან, პოლიციაში წაიყვანეს. ოფიცერმა ბრონსმა თავისი პისტოლეტი იქ ჩააბარა. ოფიცრებს, ბრონსსა და ბულტსტრას, სხვა ოფიცრებმა და ზემდგომმა პირებმა დახმარება აღმოუჩინეს, კომფორტი შეუქმნეს და შემდგომი პროცედურების შესახებ ვითარებაში გაარკვიეს.

106. ოფიცერმა ბრონსმა მხოლოდ ერთხელ გაისროლა. მისი მიზანი არ ყოფილა მძარცველის მოკლა, მხოლოდ სიცოცხლისთვის საშიში გარემოების განმუხტვა უნდოდა. იგი ფიქრობდა, რომ სხვა არჩევანი არ ჰქონდა. ოფიცერი ბრონსი ძალიან წუხდა, რომ მძარცველი გარდაიცვალა.

(c) ოფიცერი ბულტსტრა

107. ოფიცერი ბრონსის მსგავსად, ოფიცერი ბულტსტრა დაკითხა დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენვურდემ 1998 წლის 22 ივლისს, ადვოკატის, ბატონი ვან კლევფის თანდასწრებით.

108. ის და ოფიცერი ბრონსი ვალდებულებების შესრულების შემდეგ ფლიერ-ბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებისაკენ ბრუნდებოდნენ, როცა ორმხრივი რადიოგადამცემით გაიგეს, რომ სხვა პოლიციელი ფეხით მისდევდა მძარცველს, რომელმაც ცოტა ხნის წინათ სკუტერი გაიტაცა. მათ გაიგონეს სკუტერისა და მძარცველის აღწერილობა და მიმართულება, საითაც იგი მიდიოდა. ნახსენები არ ყოფილა, რომ მძარცველი შეიარაღებული იყო. ისინი მაშინვე გაემართნენ მძარცველისთვის გზის მოსაჭრელად.

109. როცა მათ აღწერილობის შესაბამისი ადამიანი და სატრანსპორტო საშუალება დაინახეს, რომელიც ცათამბჯენისკენ მიდიოდა, გადაწყვიტეს, მანქანა დაეპარკინებინათ და დამნაშავე დაეკავებინათ. ოფიცრები შეთანხმდნენ, რომ ოფიცერი ბულტსტრა მანქანიდან დაუყოვნებლივ გადავიდოდა და კაცს უკან გაჰყვებოდა, ამასობაში კი ოფიცერი ბრონსი მანქანას ჩაკეტავდა და ოფიცერ ბულტსტრას შეუერთდებოდა.

110. ოფიცერმა ბულტსტრამ დაინახა, სკუტერით როგორ შევიდა მძარცველი შენობის გალავანში. ოფიცერ ბულტსტრას ოციოდე მეტრი ჰქონდა გალავანამდე დარჩენილი, რომ დაინახა, ეს კაცი გალავნიდან როგორ გამოვარდა. ოფიცერი ბულტსტრა რომ დაინახა, კაცმა დაუძახა: „და რა მოხდა მერე? რა მოხდა მერე?“ („En wat nou? En wat nou?“). ხელები ჩამოშვებული ჰქონდა. შეკითხვისას ხელები

ოდნავ მალლა ასნია. ბულტსტრა და ეს კაცი ერთმანეთს მიუახლოვდნენ. კაცი ხან მარჯვნივ იყურებოდა, ხან მარცხნივ, ეტყობოდა, რომ თავის დაღწევის საშუალებას ეძებდა. მან არჩევანი შენობის მიწისქვეშა გასასვლელზე გააკეთა. ოფიცერმა ბულტსტრამ მძარცველს გზა გადაუჭრა. მისი მიზანი იყო მძარცველის ხელში ჩაგდება და დაკავება.

111. ოფიცერმა ბულტსტრამ მძარცველს მარცხენა ხელი ჩაავლო და ტანით შენობას მიაკრა. ამ კაცის ქცევიდან და საუბრის მანერიდან გამომდინარე, ბულტსტრას დარჩა შთაბეჭდილება, რომ იგი აგრესიული იყო და განზრახული ჰქონდა, პოლიციელისთვის დაკავებისას წინააღმდეგობა გაენია. მძარცველმა მოახერხა გათავისუფლება და შემობრუნდა. ორი ნაბიჯი უკან, შენობის გალავნისკენ გადადგა. ხელები სხეულთან ახლოს ჰქონდა მიტანილი და ოდნავ წინ იყო გადახრილი, შემამინებელ პოზაში იდგა.

112. შემდეგ მან მარჯვენა ხელი გულმკერდის ან მუცლის მარცხენა მხარეს გადმოიტანა, როგორც გააკეთებდა ადამიანი, ვინც ცეცხლსასროლი იარაღის ამოღებას აპირებდა. მან ოფიცერ ბულტსტრას თვალებში ჩახედა და უთხრა: „და რა მოხდა მერე?“ („En wat nou?“). ოფიცერ ბულტსტრას არ დაუნახავს, მძარცველმა ხელი ტანსაცმლის შიგნით როგორ შეაცურა. მისი შესტიკულაციიდან გამომდინარე, ოფიცერმა ბულტსტრამ ჩათვალა, რომ მძარცველი იარაღის ამოღებას აპირებდა. საღმა აზრმა მას თავდაცვა ურჩია. ბულტსტრამ უკან დაიხია და მარჯვენა ხელი იარაღს დაადო, თან, ამავდროულად, ბუდე გახსნა. მას სამსახურებრივი პისტოლეტი არ ამოუღია, მაგრამ ისეთი პოზა მიიღო, რომ ამის გაკეთება დაუყოვნებლივ შეძლებოდა. მარცხენა ხელი მძარცველისკენ გაიშვირა და დაუძახა: „ხელები მაჩვენე. ნუ სულელობ“ („Laat je handen zien. Doe normaal“). მაშინ კაცმა ხელი ჩამოიღო და ძველი პოზა მიიღო, ხელები ძირს დაუშვა. მან თქვა: „და რას იზამ? რას იზამ?“ („En wat dan? En wat dan?“) და ოფიცერ ბულტსტრას მოშორდა. სხეულით კვლავ ბულტსტრასკენ იყო დახრილი და მას დაჟინებით უყურებდა. ოფიცერი ბულტსტრა იმავე პოზაში დარჩა.

113. კაცმა მარჯვენა ხელი კვლავ სხეულისკენ წაიღო, იმავე ადგილას დაიდო, სადაც მანამდე, და რაღაცას ხელი მოკიდა. ოფიცერმა ბულტსტრამ ვერ შეძლო დაენახა, რას ეჭიდებოდა მძარცველი. როგორც კი კაცმა სხეულს ხელი მოაშორა, ოფიცერმა ბულტსტრამ დაინახა, რომ მას მუჭში პატარა, ვერცხლისფერი პისტოლეტი ეჭირა.

114. საფრთხე ამკარა გახდა და ოფიცერმა ბულტსტრამ, თავდაცვის მიზნით, სამსახურებრივი პისტოლეტი ამოიღო. კაცის ქცევის გათვალისწინებით, ბულტსტრა შიშობდა, რომ მას შეიძლება გაესროლა. ოფიცერმა ბულტსტრამ პისტოლეტი ორივე ხელში დაიჭირა, თავდაცვითი პოზა მიიღო და ლუღა კაცის გულმკერდს დაუმიზნა. ახსოვს, რომ კაცს რამდენჯერმე დაუყვირა: „დააგდე იარაღი“ („Laat vallen“). ბულტსტრამ დაინახა, რომ მძარცველმა პისტოლეტიანი ხელი დაბლა დანია ისე, რომ ლუღა მიწას უყურებდა. კაცი კვლავ გადმოხრილი იდგა ოფიცერ ბულტსტრასაკენ, ფეხები ოდნავ გაშლილი ჰქონდა, მკლავები - განზე და ხელებს ამოძრავებდა ისე, რომ პისტოლეტი მიმართულებას იცვლიდა, თუმცა, ლუღა კვლავ მიწისკენ იყო მიმართული. ოფიცერმა ბულტსტრამ კაცის შესტიკულაცია მიამსგავსა კოვზოის დგომას, რომელსაც შეეძლო, სროლა ნებისმიერ წამს დაენყო. ის იმდენად შეშინდა, რომ გადანწყვიტა ესროლა, თუკი კაცი პისტოლეტს მისკენ გამოიშვერდა.

115. რამდენადაც ახსოვს, ეს სიტუაცია გაგრძელდა, დაახლოებით, ოთხი

წამის განმავლობაში, რა დროშიც მან ორჯერ მოუწოდა კაცს, პისტოლეტი დაეგდო. მძარცველს ეს არ გაუკეთებია. მოვლენები სწრაფად ვითარდებოდა; ბულტსტრას ვარაუდით, მის მიერ მძარცველის შეპოჭვიდან სასიკვდილო გასროლამდე თხუთმეტი-ოც წამზე მეტი დრო არ იქნებოდა.

116. ოფიცერმა ბულტსტრამ დაინახა, რომ კაცმა რაღაცაზე მოახდინა რეაგირება და კვლავ კოვბოისმაგვარი დგომით, ოდნავ მარცხნივ მიტრიალდა. ოფიცერ ბულტსტრას არ ახსოვს, ამას რა დრო დასჭირდა, თუმცა, ზოგადად ძალიან მოკლე დროში მოხდა ყველაფერი. კაცმა პისტოლეტიანი მარჯვენა ხელი ასწია იმგვარად, როგორც მანამდე არ გაუკეთებია. ამან ოფიცერ ბულტსტრას აფიქრებინა: „ახლა ვისვრი.“ მძარცველი მკლავსა და ხელს მაღლა რომ სწევდა, ოფიცერი ბულტსტრა დარწმუნდა, რომ იგი სროლას აპირებდა. მარჯვენა ხელი მოამზადა, რომ სასხლეტზე ხელი გამოეკრა, როცა მარჯვნიდან ძლიერი ხმა შემოესმა და ამ ხმაში პისტოლეტის გასროლა ამოიცნო. მან იმწამსვე გაიფიქრა: „[ოფიცერმა ბრონსმა] შეაჩერა“. ოფიცერი ბულტსტრა ისეთი შეშინებული იყო, გაისროდა, ოფიცერ ბრონსს რომ არ დაესწრო.

117. ოფიცერმა ბულტსტრამ იმწამსვე დაინახა, რომ კაცს ტყვია მოხვდა. მძარცველმა სხეულის ზედა ნაწილი უცნაურად მოატრიალა. მუხლებში ჩაიკეცა და მინაზე დაეარდა. დაცემისას პისტოლეტი ხელიდან გაუვარდა. მან წარუმატებლად სცადა ადგომა. ოფიცრები, ბულტსტრა და ბრონსი, კაცს სხვადასხვა მხრიდან მიუახლოვდნენ, ხელში კვლავ იარაღები ეკავათ. კაცთან რომ მივიდა, ბულტსტრამ სამსახურებრივი იარაღი გადადო და კაცს მხარში სწვდა. მას უნდოდა, კაცისთვის ადგომაში ხელი შეეშალა, რომ ის თავის პისტოლეტს არ მისწვდომოდა. იგი კაცის გვერდით დაჯდა. კაცი ზურგით ოფიცერ ბულტსტრას მუხლებთან იწვა. ამ დროს ოფიცერმა ბულტსტრამ ოფიცერი ბრონსი დაინახა, რომელიც მარჯვენა მხრიდან მიუახლოვდა. არ ახსოვს, ოფიცერ ბრონსს სამსახურებრივი პისტოლეტი კვლავ ხელში ეკავა თუ არა. ოფიცერმა ბრონსმა მძარცველის პისტოლეტი ფეხით განია ისე, რომ კაცი მას ვერ მისწვდომოდა.

118. ოფიცერი ბრონსი თავისი ორმხრივი რადიოგადამცემით პოლიციის განყოფილებას დაუკავშირდა და ადგილობრივი ჯანდაცვის ორგანიზაციიდან სასწრაფო დახმარება ითხოვა. ოფიცრებს, ბრონსსა და ბულტსტრას, შემთხვევის ადგილი არ დაუტოვებიათ სხვა პოლიციელების მოსვლამდე. ოფიცერმა ბულტსტრამ მძარცველს ტანსაცმელი გადაუწია, რომ მისი ჭრილობა ენახა. მას ტყვია კისერში ჰქონდა მოხვედრილი და პერანგი დასვრილი იყო სისხლით. ოფიცერმა ბულტსტრამ მას სახელი ჰკითხა, თუმცა, პასუხი არ მიუღია. მამაკაცი ხრიალებდა. მას ვერ ეხმარებოდნენ. მალე იგი გარდაიცვალა.

119. სხვა პოლიციელების მოსვლის შემდეგ ოფიცრები - ბრონსი და ბულტსტრა - უკან ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილებაში გადაიყვანეს, სადაც ისინი, ოფიცერ ბულტსტრას ვარაუდით, სამი საათის განმავლობაში დარჩნენ. ოფიცერ ბრონსს მოსთხოვეს, სამსახურებრივი იარაღი ჩაეხრებინა. მათ რამდენიმე პოლიციელი გაესაუბრათ, მათ შორის, რაიონის პოლიციის უფროსი (districtschef), პოლიციის კომისარი ვან რიესენი და თვითდახმარების ჯგუფი (zelfhulpteam).

120. ოფიცერმა ბულტსტრამ განაცხადა, რომ მძარცველი თვითონ აკონტროლებდა სიტუაციას (zelf het scenario heeft bepaald). მას ყველანაირი შესაძლებლობა ჰქონდა, რომ იარაღი არ ამოეღო, ან ამოღების შემდეგ დაეგდო. ოფიცერმა ბულტსტრამ იგი რამდენჯერმე გააფრთხილა, მან კი ამაზე რეაგირება არ მოახდინა. ამის ნაცვლად, მძარცველი საშიში პოზით იდგა ოფიცერ ბულტსტრას წი-

ნამე, დაუყოვნებლივ გამოსაყენებლად მომართული იარაღით. ოფიცერ ბულტს-ტრას სხვა გზა არ დარჩა, გარდა, თავდაცვის მიზნით, სამსახურებრივი იარაღის ამოღებისა. ვითარება იმდენად დაძაბული და საშიში იყო, რომ ოფიცერი ბულტს-ტრა თვითონვე გაისროდა მამაკაცის გასაუვნებელყოფებლად, რათა საკუთარი თავისა და, სავარაუდოდ, სხვებისათვის საშიშროება აერიდებინა. საბოლოოდ, ეს საჭირო აღარ გახდა, რადგან ოფიცერმა ბრონსმა დაასწრო სროლა.

(d) ქალბატონი რიჯსელი

121. ქალბატონი ჰენა ემელიტა რიჯსელი, ამსტერდამში მცხოვრები სოციალური მუშაკი, 1998 წლის 24 ივლისს დაიკითხა.

122. 19 ივლისს, დაახლოებით 22.00 საათზე, ის და მისი ქალიშვილი, მის სირეცხა მიშელ ლიეველდი, ფესტივალიდან სახლისკენ მისეირნობდნენ. მიწის-ქვეშა გადასასვლელში ისინი იძულებულნი გახდნენ, გზა დაეთმოთ სკუტერისტ-ვის, რომლის მძღოლიც მან აღწერა როგორც ნეგროიდი ახალგაზრდა, დამცავი ჩაფხუტის გარეშე. მათ დაინახეს, როგორ გააგრძელა გზა სკუტერმა და შემდეგ შეუხვია ცათამბჯენის ერთ-ერთი გალავნისაკენ. დააფიქსირეს, რომ ახალგაზრდა უჩვეულად ნელა მიდიოდა, თუმცა, დაუდევრად. მათ დაინახეს, როგორ გამოვიდა ახალგაზრდა გალავნიდან, თუმცა, სკუტერი გალავნის შიგნით შენიშნეს. მართალია, მათ შორის საკმაო მანძილი იყო, მაგრამ ისინი კარგად ხედავდნენ - ჯერ დაბნელებული არ იყო.

123. მათ დაინახეს, როგორ გამოვიდა ახალგაზრდა გალავნიდან და, ასევე, დაინახეს პოლიციელი, რომელიც ახალგაზრდისკენ მივლიდა. მაშინ შეამჩნიეს პოლიციის მანაქანაც, რომლის ხმაც მანამდე არ გაუგონიათ, ის არც დაუნახავთ.

124. მათ დაინახეს, რომ ახალგაზრდას ხელი ჯემპრის ან პერანგის შიგნით ჰქონდა შეყოფილი, მუცელთან, ზუსტად შარვლის ქამრის გასწვრივ. მათ გადაწყვიტეს, ახლოს მისულიყვნენ, რადგან აშკარად რაღაც მნიშვნელოვანი ხდებოდა.

125. ქალბატონმა რიჯსელმა დაინახა, რომ ახალგაზრდა მიუახლოვდა პოლიციელს. მან დაინახა, როგორ გასწია ახალგაზრდამ ხელები, რომელი ჟესტიკულაციაც ნიშნავდა - „რა გინდა?“. მას სიტყვები არ გაუგონია. პოლიციელი ახალგაზრდას მკლავში სწვდა და ზურგით შენობას მიაბჯინა. ქალბატონს დარჩა შთაბეჭდილება, რომ ახალგაზრდა დააკავეს. მან დაინახა, როგორ ცდილობდა პოლიციელი, ახალგაზრდა სახით კედელზე მიეჭინა. თუმცა, ახალგაზრდამ თავის დახსნა შეძლო.

126. ქალბატონმა რიჯსელმა დაინახა, რომ ახალგაზრდამ კვლავ შეიყო ხელი პერანგის ქვეშ იმავე მანერით, როგორც მანამდე. მას არ დაუნახავს რაიმე ნივთის ამოღების ფაქტი; მას საერთოდ არც ერთ მომენტში არ დაუნახავს, რომ ახალგაზრდას ცეცხლსასროლი იარაღი ამოეღო.

127. პოლიციელი იქვე დარჩა, სადაც იდგა და ახალგაზრდას არ მიახლოებია. ახალგაზრდა კი ხან მარჯვნივ, ხანაც მარცხნივ გადაადგილდებოდა. ქალბატონ რიჯსელს არ დაუნახავს, რომ პოლიციელს იარაღი ამოეღო.

128. მეორე პოლიციელმაც მოიბრინა. იგი გაქვავდა ექვსი მეტრის მანძილზე. ახალგაზრდას ხელი კვლავ პერანგის შიგნით, შარვლის ქამრის ბალთასთან ჰქონდა. მაშინ ქალმა დაინახა, როგორ ამოიღო მეორე პოლიციელმა პისტოლეტი და ახალგაზრდას დაუმიზნა. მან ერთხელ გაიგონა შეძახილი: „დააგდე იარაღი“ („Leg neer“), რომელიც ქალბატონის აზრით, ნათქვამი იყო იმ პოლიციელის მიერ,

ახალგაზრდა კონტროლზე რომ ჰყავდა აყვანილი. ეს მოხდა მას შემდეგ, რაც პოლიციელმა ახალგაზრდას პისტოლეტი მიუშვია. შეძახილისთანავე - „დააგდე იარაღი“ - ქალბატონმა გაიგონა სროლის ხმა. ახალგაზრდა იმწამსვე ჩაიკეცა.

129. ქალბატონმა რიჯსელმა კატეგორიული ტონით განაცხადა, რომ მას არც ერთ მომენტში არ დაუნახავს, ახალგაზრდას პისტოლეტი ან რაიმე მაგდაგვარი პოლიციელებისთვის დაემიზნებინოს. მას ახსოვს, რომ ახალგაზრდას ხელი პერანგის ქვეშ ჰქონდა შეყოფილი, შარვლის ქამრის გასწვრივ. იგი დარწმუნებული იყო თავის სიტყვებში, მიუხედავად მოვლენათა სწრაფი განვითარებისა.

130. როგორც კი სროლის ხმა გაიგონა, ქალბატონი მაშინვე იმ ადგილისკენ გაექანა, სადაც ახალგაზრდა დაეცა. მან პოლიციელებს დაუყვირა: „დავინახე, რაც ჩაიდინეთ. ეს ხომ ადამიანია“ („Ik heb gezien wat jullie hebben gedaan. Het is een mensenkind“).

131. პოლიციელი ახალგაზრდას პულსს უსინჯავდა. ახალგაზრდას ხელი ჩამოვარდნილი ჰქონდა.

132. მალე ბევრი პოლიციელი მოვიდა, მოტოციკლზე შემომჯდარის ჩათვლით, რომელმაც მას ჩვენების მიცემა სთხოვა. მან ამაზე უარი თქვა - არ უნდოდა მისი ჩვენება ახალგაზრდის წინააღმდეგ გამოყენებინათ, რადგან მისი სიტყვებისთვის შეიძლებოდა არასწორი ინტერპრეტაცია მიეცათ. მან პოლიციის ორ ოფიცერს, ქალსა და მამაკაცს, რომლებიც ტერიტორიას კორდონს უკეთებდნენ, უთხრა, რომ ასეთი ფართო არეალისთვის ლენტის შემოკვრა არ სჭირდებოდათ. პოლიციის ერთ-ერთმა ოფიცერმა მას ბრალი დასდო პრობლემების შექმნის მცდელობაში და უთხრა, რომ მან არ იცოდა ინციდენტის მიზეზი. ქალბატონმა უპასუხა, რომ ინციდენტის მიზეზი არ იცოდა, მაგრამ იცოდა რა მოხდა, და იკითხა, ევალეობდა თუ არა პოლიციელს გამაფრთხილებელი გასროლა, ვიდრე ადამიანს ესროდა. მას შეეძლო მეტიც ეთქვა, იმდენად აღელვებული იყო.

133. 1998 წლის 20 ივლისს ქალბატონი რიჯსელი ახალგაზრდის მკვლელობის ადგილას დაბრუნდა ყვავილების დასატოვებლად. იგი იქ გარდაცვლილის ოჯახის წევრებს შეხვდა და ესაუბრა. მათ ქალბატონ რიჯსელს უთხრეს, რომ ადვოკატი, ბატონი ჰამერი აიყვანეს. ქალბატონმა რიჯსელმა მათ თავისი ტელეფონის ნომერი მისცა. მოგვიანებით მას ბატონი ჰამერი დაუკავშირდა, რომელმაც სთხოვა, ჩვენება მიეცა უფროსი ზედამხედველის, ვან დუიჯვენჟურდესათვის.

(e) ქალბატონი ლიეველდი

134. ქალბატონი სირეეტა მიშელ ლიეველდი, სკოლის მოსწავლე, დაბადებული 1983 წელს, დაიკითხა 1998 წლის 24 ივლისს. იგი ქალბატონი რიჯსელის ქალიშვილი იყო. 1998 წლის 19 ივლისს, დაახლოებით 22.00 საათზე, იგი დედასთან ერთად კვაკოეს ფესტივალიდან შინ მიდიოდა. ფეხით მოსიარულეთა მინისქვეშა გადასასვლელში მათ სკუტერზე შემომჯდარმა ახალგაზრდამ გადაასწროთ. ახალგაზრდა შავებში იყო ჩაცმული. მას მუქი კანი ჰქონდა, მაგრამ არა შავი, თმა - ბოლომდე გადაპარსული. დამცავი ჩაფხუტი არ ეფარა. ქალბატონმა ლიეველდმა სკუტერის აღწერა ვერ შეძლო.

135. ახალგაზრდამ სკუტერით გზიდან გადაუხვია და მინდვრით ჰუიგენბოს შენობისკენ წავიდა. ქალბატონ ლიეველდს არ დაუნახავს, ახალგაზრდა სკუტერით გაღავანში შევიდა თუ არა.

136. მაშინ ქალბატონ ლიეველდს დედამ უთხრა: „შეხედე, პოლიცია მოვიდა.“

ქალბატონმა ლიეველდმა პოლიციის ოფიცერი დაინახა, რომელიც შენობის წინ, ახალგაზრდასთან ახლოს იდგა. ის და დედამისი მათკენ გაემართნენ. ქალბატონმა ლიეველდმა დაინახა, რომ პოლიციელი ახალგაზრდის დაკავებას ცდილობდა, მან კაცს ხელი წაავლო და სახით კედელზე მიაკრა. თუმცა, ახალგაზრდამ თავის გამოსხნა შეძლო. მან ხელით ისეთი მოძრაობა გააკეთა, თითქოს ამბობდა: „ჩემგან რა გინდა?“

137. ახალგაზრდამ ერთი ხელი შარვლის ქამრისკენ წაიღო, მის ლიეველდს არ ახსოვდა, რომელი. თითქოს მას იქ პისტოლეტი უნდა ჰქონოდა, თუმცა, ამაში მის ლიეველდი დარწმუნებული არ იყო.

138. მეორე პოლიციელმაც მოიბიძნა. მის ლიეველდმა გაიგონა შეძახილი: „დააგდე იარაღი“. მას ახსოვს, რომ ეს შეძახილი ერთხელ მოისმა. მან დაინახა, რომ ორივე პოლიციელს ხელში სამსახურებრივი პისტოლეტები ეკავათ. პირველი პოლიციელის - რომელმაც ახალგაზრდის დაკავება სცადა - ხელში პისტოლეტი დაინახა, მაგრამ ახალგაზრდისთვის ამ იარაღის დამიზნება არ დაუნახავს. ახალგაზრდის ხელში მის ლიეველდს იარაღი ან რაიმე ამგვარი ნივთი არ დაუნახავს.

139. სამსახურებრივი პისტოლეტი ხელში მეორე პოლიციელსაც ეკავა. მიზანში ახალგაზრდა ჰყავდა ამოღებული. მის ლიეველდის აზრით, ტყვია გაეარდა შეძახილისთანავე: „დააგდე იარაღი“. გასროლის შემდეგ ახალგაზრდა ოდნავ მობრუნდა და ჩაიკეცა. მან დაინახა, რომ ახალგაზრდას რალაც დაუვარდა; მის ლიეველდი ფიქრობდა, რომ ეს იყო მობილური ტელეფონი. მოგვიანებით, ინციდენტის ადგილთან მიახლოებისას, ახალგაზრდასთან ახლოს ძირს დაგდებული მობილური ტელეფონი დაინახა; მან ივარაუდა, რომ სწორედ ეს მობილური დაუვარდა მას დაცემისას.

140. მის ლიეველდს გაუჭირდა ვარაუდი, რამდენად შორს იქნებოდა მისგან ადგილი, სადაც ახალგაზრდა დევარდა, მაგრამ გარკვეული მანძილი მათ შორის ნამდვილად იყო. მოვლენები ძალიან სწრაფად განვითარდა, ელვისებურად სწრაფად.

141. ოფიციალური ჩანაწერის მიხედვით, მოწმემ ჩვენება დედის თანდასწრებით მისცა, დედის ემოციური მდგომარეობის გათვალისწინებით.

(f) ბატონი ვან რიჯი

142. ბატონი მერლინ ვან რიჯი დაიკითხა 1998 წლის 24 ივლისს. იგი სკოლის მოსწავლე იყო, დაბადებული 1982 წელს და ცხოვრობდა ჰუიგენბოს შენობაში.

143. 1998 წლის 19 ივლისს, დაახლოებით 22.00 საათზე, იგი მამასთან ერთად სახლში იმყოფებოდა, პირველ სართულზე მდებარე ბინის მისაღებ ოთახში. თბილი ღამე იყო და ფანჯრები ღია ჰქონდათ.

144. რალაც მომენტში მან ვილაცის შეძახილი - „გაუწმრევლად იდექი“ - გაიგონა. შეძახილი ერთხელ მოისმა. ყველაზე ბევრი, ნახევარ წუთში მან გალავნის მიმართულებით რალაც ხმა გაიგონა, რომელიც პისტოლეტის გასროლას ჰგავდა. შეძახილის - „გაუწმრევლად იდექი“ - გათვალისწინებით, რომელიც, სავარაუდოდ, დამნაშავის ნათქვამი არ უნდა ყოფილიყო, მან დაასკვნა, რომ პოლიციელმა გაისროლა. მას გარეთ გასვლა და გარკვევა უნდოდა, რა მოხდა, მაგრამ დედამ არ გაუშვა, რადგან მიიჩნევდა, რომ სხვა ადამიანთა უზედურებით დაინტერესება ცუდი ტონის მანიშნებელი იყო. იმ ღამეს, მოგვიანებით, მისმა მამამ ძალღიმი გაიყვანა სასერიზოდ. მან დაინახა, რომ გარეთ ბევრი პოლიციელი იდგა და ძირს ვილაცას ზენარი ეფარა.

(გ) ბატონი ოოსტურგი

145. ბატონი მეთიუ ჯირი ოოსტურგი 1998 წლის 24 ივლისს დაიკითხა. იგი სკოლის მოსწავლე იყო, დაბადებული 1983 წელს,

146. 1998 წლის 19 ივლისს, დაახლოებით 22.00 საათზე, ის და მამამისი კვაკოეს ფესტივალიდან ჰუიგენბოს შენობისაკენ მიდიოდნენ, სადაც მამის მეგობარი ქალი ცხოვრობდა. მათ მოტოციკლეტიანი პოლიციელები შენიშნეს, რომლებიც, სავარაუდოდ, რაღაცას ან ვიღაცას უყურებდნენ.

147. ის იყო, ფეხით მოსიარულეთა მინისტრისა და მამისა და მამის პისტოლეთის გასროლა ამოიცნო. ეს ხმა ჰუიგენბოს შენობიდან მოდიოდა. მათ დაინახეს, როგორ მიემართებოდნენ პოლიციელები ჰუიგენბოს შენობისაკენ, თუმცა, ძალზე შორს იყვნენ, რომ გაერჩიათ, რა ხდებოდა.

148. გზად შენობისკენ ისინი პოლიციელებმა გააჩერეს, რომლებიც ტერიტორიას კორდონს უკეთებდნენ.

149. როგორც კი სხვა შესასვლელით შენობაში შევიდნენ, ისინი ავიდნენ პირველ სართულზე და ბატონმა ოოსტურგმა ქვემოთ გადმოიხედა. მან დაინახა, რომ ფერადკანიანი, თავგადაპარსული ახალგაზრდა გაუნძრევლად იწვა გალავნის შემოსასვლელში და ახალგაზრდის ფეხებთან პატარა, ბრწყვიალა პისტოლეტი ეგდო. მან გაიგონა, სხვები როგორ ამბობდნენ, რომ თავდაპირველად ეგონათ, ახალგაზრდამ მობილური ტელეფონი ამოიღო, პოლიციელებს პისტოლეტი ეგონათ და შეცდომით ესროლეს. მაგრამ ეს ნამდვილად პისტოლეტი იყო.

150. ბატონმა ოოსტურგმა და სხვებმა ჩათვალეს, რომ ახალგაზრდამ პისტოლეტი ამოიღო და პოლიციელებს დაუმიზნა, რაც გახდა მათ მიერ სროლის მიზეზი.

151. მოგვიანებით მან დაინახა, რომ სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მანქანა მოვიდა. აშკარა იყო, რომ ახალგაზრდა გარდაიცვალა, რადგან მას თეთრი ზეწარი გადააფარეს.

(h) ოფიცერი ბონსტრა

152. პოლიციის ოფიცერი ბონსტრა დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენგურდემ 1998 წლის 27 ივლისს დაკითხა.

153. ბონსტრამ განაცხადა, რომ მან და მისმა კოლეგამ, პოლიციის ოფიცერმა დეკერმა, არ იცოდნენ, რომ მორავია რამსაჰაი შეიარაღებული იყო. მას და ოფიცერ დეკერს ფერადკანიანი ახალგაზრდა კაცი მიუახლოვდა, რომელმაც სთხოვა, გაჰყოლოდნენ და გაიქცა. რადგან ის და ოფიცერი დეკერი მას დაუყოვნებლივ არ გაეკიდნენ, ახალგაზრდა მობრუნდა და ჟესტიკულაციით აჩვენა, რომ უკან გაჰყოლოდნენ. ამან მათ აფიქრებინათ, რომ რაღაც ხდებოდა და გაჰყვნენ. ოფიცერი დეკერი ახალგაზრდასთან უფრო ახლოს იდგა, ვიდრე ოფიცერი ბონსტრა და დეკერი მას ესაუბრა. ასევე, ოფიცერმა დეკერმა რადიოთი გადასცა ინფორმაცია ლიცენზირებული სანიშნე ნომრისა და, სავარაუდოდ, სკუტერის ფერის შესახებ, ასევე, პოლიციელების ზუსტ ადგილმდებარეობასა და იმ მიმართულებაზე, საითაც ახალგაზრდასთან ერთად მირობდნენ. ოფიცერმა ბონსტრამ ვერ გაიხსენა ოფიცერ დეკერის მიერ მძარცველის აღწერილობის გადაცემის ფაქტი.

154. მას შემდეგ, რაც სკუტერი მხედველობიდან დაკარგეს, მათ რადიოთი

გაიგეს ინფორმაცია, რომ ჰუიგენბოს შენობასთან სროლა მოხდა. ოფიცრები, ბონსტრა და დეკერი, ჰუიგენბოსკენ გაიქცნენ, რათა ენახათ, საჭირო ხომ არ იყო მათი დახმარება. ვერ აცნობიერებდნენ რა, რომ ადამიანი, რომელმაც სკუტერი გაიტაცა, შეიარაღებული იყო, მათ სროლა ძარცვასთან ვერ დააკავშირეს.

155. მხოლოდ მაშინ, როცა მათ და სკუტერის მეპატრონემ სროლის ადგილს მიაღწიეს და მეპატრონემ თავისი სკუტერი ამოიწყო, დეტალურად გამოკითხეს ახალგაზრდას, თუ რა მოხდა. სწორედ მაშინ უთხრა მათ სკუტერის მეპატრონემ, რომ იარაღის მუქარით დაათმობინეს თავისი სკუტერი. ოფიცრმა ბონსტრამ მას უთხრა, რომ ეს ადრე უნდა ეთქვა ("Dat had je wel eens eerder mogen zeggen").

156. ოფიცრმა დეკერმა ოფიცერ ბონსტრას მოგვიანებით უთხრა, რომ მანაც არ იცოდა მძარცველის შეიარაღების შესახებ და აღშფოთებული იყო, რომ მათ ეს მანამდე არ უთხრეს. ორივე ოფიცერი მიიჩნევდა, რომ გაუმართლათ, მძარცველმა უკან დადევნებულებს რომ არ ესროლათ.

(i) ბატონი ჰოესენი

157. ბატონი ჰოესენი დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენ-ვურდემ, 1998 წლის 31 ივლისს დაკითხა. მას უთხრეს, დაეკონკრეტებინა, როდის ახსენა ცეცხლსასროლი იარაღი ოფიცერ დეკერთან.

158. ბატონმა ჰოესენმა განაცხადა, რომ მას სკუტერი წაართვეს 1998 წლის 19 ივლისს, 21.00-22.00 საათამდე, კვაკოეს ფესტივალის ტერიტორიაზე. ფერადკანიანმა კაცმა იგი იარაღის მუქარით აიძულა, რომ სკუტერი მისთვის დაეთმო. მან სურათზე №10 (იხ. ქვემოთ სურათების აღწერილობა) ამოიწყო პისტოლეტი, რომლითაც დაემუქრნენ. მან შენიშნა, რომ პისტოლეტი გადატენილი იყო და გამზადებული სასროლად. ამან შეაშინა და სკუტერი ამიტომ დათმო.

159. ბატონმა ჰოესენმა იქვე პოლიციის ორი ოფიცერი დაინახა, მათთან მიირობინა და უკან გაყოლა სთხოვა. ისინი მაშინვე არ გაჰყოლიან, მაგრამ მეორედაც რომ სთხოვა, უკან გაჰყვნენ. სირბილისას მან პოლიციელებს სკუტერის მოპარვის შესახებ უთხრა და სკუტერის სადაზღვევო დოკუმენტები და სკუტერისა და მძარცველის აღწერილობა გადასცა.

160. ბატონმა ჰოესენმა პოლიციის ოფიცრებს ცეცხლსასროლი იარაღის შესახებ სადაზღვევო დოკუმენტების გადაცემისას უთხრა.

161. როცა მან პოლიციის ოფიცრების ორმხრივი რადიოგადამცემით სროლის შესახებ შეიტყო, იმწამსვე დააკავშირა ეს ინციდენტი მისი სკუტერის გატაცებასთან. მაშინ მან უთხრა პოლიციის ოფიცრებს, რომ მძარცველს პატარა, ვერცხლისფერი პისტოლეტი ჰქონდა.

(j) ბატონი ჩიტანი

162. ბატონი ვლადიმირ მოჰამედ აბზელ ალი ჩიტანი, 1945 წელს დაბადებული სამოქალაქო მოსამსახურე, დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენვურდემ 1998 წლის 3 აგვისტოს დაკითხა.

163. 1998 წლის 19 ივლისს, დაახლოებით 22.00 საათზე, იგი ჰანტუმდრეეზე მანქანით მიდიოდა. გვერდითა სარკიდან მან დაინახა, რომ უკან პოლიციის საპატრულო მანქანა მიჰყვებოდა. უცებ, პოლიციის მანქანა გაჩერდა, პოლიციის ოფიცერი მანქანიდან გადმოხტა და ჰუიგენბოს შენობის გალავნის მიმართულ-

ბით გაიქცა. ბატონმა ჩიტანიმ ჩათვალა, რომ რალაც ხდებოდა და გადანწყვიტა თვითონაც ენახა. მან მანქანა გააჩერა, გადმოვიდა და იმ მიმართულებით წავიდა, საითაც პოლიციელი გაიქცა. ქუჩის განათება ჩართული გახლდათ. ბინდი იყო. მისი შეფასებით, მანძილი მასა და ჰუიგენბოს შენობის გალავანს შორის ოცდახუთიდან ას მეტრამდე უნდა ყოფილიყო.

164. მან შავებში ჩაცმული 20 წლამდე ახალგაზრდა დაინახა, რომელიც გალავნიდან გამოვარდა. გალავანში სკუტერი არ დაუნახავს. პოლიციელი ახალგაზრდის წინ იდგა, დაახლოებით ექვსი მეტრის დაშორებით. პოლიციის ოფიცერს ახალგაზრდისკენ პისტოლეტი ჰქონდა მიშვერილი. ახალგაზრდას მარჯვენა ხელში რალაც მუქი ფერის ნივთი ეჭირა, რომელიც ბატონმა ჩიტანიმ ვერ გაარჩია და პოლიციის ოფიცერისკენ იშვერდა. პოლიციის ოფიცერმა ახალგაზრდას ხელით რალაც ანიშნა, სავარაუდოდ, უბრძანა, ხელიდან გაეგდო ეს საგანი, ამავედროულად კი ის ისევ მიზანში ჰყავდა ამოღებული მეორე ხელში დაჭერილი პისტოლეტით. მას რაიმე შეძახილი ან გაფრთხილება არ გაუგონია, მანძილი მათ შორის საკმაოდ დიდი იყო. მან დაინახა, როგორ გააგდო ხელიდან ახალგაზრდამ ეს რალაც საგანი.

165. სანამ პირველ პოლიციელს ახალგაზრდა მიზანში ჰყავდა ამოღებული, ბატონმა ჩიტანიმ დაინახა მეორე პოლიციელი, რომელიც მისი კოლეგისკენ გარბოდა იმ განზრახვით, რომ დახმარებოდა. მეორე პოლიციელმა სამსახურებრივი პისტოლეტი ამოიღო, ორივე ხელში მოიმარჯვა და ახალგაზრდას თავში დაუმიზნა. ბატონმა ჩიტანიმ მსწრაფლ სროლის ხმა გაიგონა. გასროლა იმის შემდეგ მოხდა, რაც ახალგაზრდამ საგანი ხელიდან გააგდო. მოვლენები ძალიან სწრაფად განვითარდა. ახალგაზრდის მიერ საგნის დაგდებიდან ტყვიის გავარდნამდე წამზე ნაკლები იქნებოდა. ახალგაზრდა ქუჩის სანათისკენ გადაიხარა და ჩაიკეცა.

166. ამ მომენტში პანიკა ატყდა. მოვიდნენ პოლიციელები მანქანებით და მოტოციკლებით. სროლის შემდეგ ბატონ ჩიტანის მეტი ადამიანი შეუერთდა. პოლიციამ მათ წასვლა უბრძანა. ბატონმა ჩიტანიმ და სხვებმაც ინციდენტის ადგილი დატოვეს. ბატონმა ჩიტანიმ პოლიციის ოფიცერს ჰკითხა, რატომ არ გამოიძახეს სასწრაფო დახმარების მანქანა. პოლიციელმა უპასუხა: „ვნახავთ, ეს საჭირო იქნება თუ არა“.

167. ჰუიგენბოს შენობაში შევიდა თუ არა, ბატონმა ჩიტანიმ ინციდენტის ადგილს მეორე სართულიდან გადმოხედა და დაინახა, რომ მსხვერპლს თეთრი ზეწარი ეფარა. მისი სხეულის გვერდით პისტოლეტი არ დაუნახავს. მან გვერდით მდგომთაგან გაიგონა, რომ ახალგაზრდამ მობილური ტელეფონი დააგდო, მაგრამ თვითონ ეს არ დაუნახავს.

168. ბატონ ჩიტანის ექვსი ან შვიდი წუთი დასჭირდა შენობის მეორე სართულზე ასასვლელად. მან დაინახა, როგორ აწყობდნენ პოლიციელები დანომრილ მარკერებს და სურათებს იღებდნენ. სავარაუდოდ, იქვე მდგომებს რომ არ დაენახათ, პოლიციის ოფიცრებს ფართო ზეწარი სხეულის ზემოთ ეკავათ და ზეწრის ქვეშ სურათებს იღებდნენ. ბატონი ჩიტანის აზრით, ახალგაზრდა იმ დროისათვის ჯერ ისევ ცოცხალი უნდა ყოფილიყო, რადგან მას ხრიალის ხმა მოესმა, თითქოს ახალგაზრდას პირი სისხლით ჰქონდა სავსე.

169. ბატონი ჩიტანის შეფასებით, სასწრაფო დახმარების მანქანას მოსასვლელად ნახევარი საათი ან უფრო მეტი დასჭირდა. მან დაინახა, ვილაც სამედიცინო აღჭურვილობით როგორ სინჯავდა მსხვერპლს სხვა პირთან ერთად, რომელიც საზოგადოებრივი პროკურორი აღმოჩნდა.

170. ბატონი ჩიტანის აზრით, ყოველგვარი საფრთხე გაქრა მას შემდეგ, რაც ახალგაზრდამ ხელიდან რაღაც საგანი გააგდო. ბატონი ჩიტანი მანამდე სცენას არ შესწრებია.

(k) ოფიცერი ბრონსი

171. 1998 წლის 3 აგვისტოს დეტექტივი, უფროსი ზედამხედველი ვან დუიჯვენურდე ოფიცერ ბრონსს ბატონი ჩიტანის ჩვენებით დაუპირისპირდა იმ საკითხთან დაკავშირებით, რომ მორავია რამსაჰაიმ რაღაც საგანი მანამდე გააგდო ხელიდან, სანამ საბედისწერო გასროლა მოხდებოდა. ოფიცერმა ბრონსმა ეს უარყო. მძარცველისგან შექმნილი საფრთხის გათვალისწინებით, ოფიცერი ბრონსის ყურადღება მთლიანად მის ხელეზზე იყო გადატანილი. იარაღის ამოღებამდე, მძარცველს ხელში არაფერი ეკავა.

(l) ოფიცერი დეკერი

172. 1998 წლის 3 აგვისტოს დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენურდემ ოფიცერ დეკერს დამატებითი შეკითხვები დაუსვა, კერძოდ, კონკრეტულად როდის გახდა მისთვის ცნობილი, რომ სკუტერი იარაღის გამოყენებით გაიტაცეს.

173. ბატონმა ჰოესენმა ოფიცერ დეკერს უთხრა, რომ მძარცველმა სკუტერიდან გადმოათრია, თუმცა, არ უხსენებია, ეს ფაქტი ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებით რომ მოხდა. შესაბამისად, ორივემ - როგორც მან, ასევე ოფიცერმა ბოონსტრამ - ივარაუდეს, რომ მძარცველმა მხოლოდ ფიზიკური ძალა გამოიყენა.

174. ბატონმა ჰოესენმა ოფიცერ დეკერს სკუტერის სადაზღვევო საბუთები მაშინვე, საკუთარი ინიციატივით მისცა და, ამავდროულად, მძარცველი აღუწერა. ოფიცრები - დეკერი და ბოონსტრა - ბატონ ჰოესენთან ერთად, მძარცველს გამოედევნენ. თუმცა, მათ იგი მალევე დაკარგეს. მაშინ ოფიცერმა დეკერმა ორმხრივი რადიოთი გადასცა ინფორმაცია მძარცველის სავარაუდო მიმართულებისა და სკუტერის რეგისტრაციის ნომრის შესახებ.

175. სირბილის დროს ბატონ ჰოესენს არცერთხელ არ უთქვამს, რომ მძარცველი შეიარაღებული იყო. თუმცა, მან შენიშნა, რომ ბატონი ჰოესენი შეშინებული იყო და შერბილებული ჰქონდა ხმის ტემბრი. ამიტომ შესაძლებელია, ბატონ ჰოესენს ეხსენებინა ეს ფაქტი, მაგრამ სირბილში მისი სუსტი ხმა ვერ გაეგონა.

176. მხოლოდ მაშინ, როცა მიიღეს ინფორმაცია სროლის შესახებ, ოფიცერმა დეკერმა გაიგონა, როგორ თქვა ბატონმა ჰოესენმა: „მას ვერცხლისფერი პისტოლეტი ჰქონდა.“ მაშინ ისინი ჰუიგენბოს შენობისაკენ წავიდნენ. ოფიცერმა დეკერმა ბატონ ჰოესენს ჰკითხა: „რატომ აქამდე არ გვითხარი ამის შესახებ?“, მაგრამ ბატონ ჰოესენს ნათელი პასუხი არ გაუცია. იგი ძალიან აღელვებული ჩანდა.

177. მოგვიანებით ოფიცრებმა, დეკერმა და ბოონსტრამ, თავს ილბლიანები უწოდეს, მძარცველმა მათ რომ არ ესროლა. ოფიცერ დეკერს ადრეულ ეტაპზე რომ მიეღო ინფორმაცია სკუტერის გატაცებისას მძარცველის მიერ პისტოლეტის გამოყენებაზე, იგი ამას დაუყოვნებლივ გადასცემდა რადიოთი, ვიდრე რაიმეს მოიმოქმედებდა. ამას გარდა, ის და ოფიცერი ბოონსტრა მძარცველს ქვეითად არ გაეკიდებოდნენ. ფესტივალზე მათი საზედამხედველო ვალდებულებებიდან გამომდინარე, ისინი უიარაღოდ იყვნენ.

(მ) ოფიცერი ბულტსტრა

178. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენჟურდემ ოფიცერ ბულტსტრას 1998 წლის 4 აგვისტოს ბატონი ჩიტანის ჩვენება დაუპირისპირა. ოფიცერი ბულტსტრა დათანხმდა, დამცველის დაუსწრებლად დაეკითხათ.

179. ოფიცერმა ბულტსტრამ უჩვეულოდ მიიჩნია ის ფაქტი, რომ ბატონმა ჩიტანიმ ასეთ მოკლე დროში შეძლო მანქანის დაპარკინგება და უკან, იმ ადგილას დაბრუნება, საიდანაც, როგორც აცხადებდა, განვითარებული მოვლენების დანახვა მოახერხა. ოფიცერ ბულტსტრას თვითონ დასჭირდა ათ წამამდე, რომ ორმოცდაათი მეტრი გაერბინა იმ ადგილიდან, სადაც პოლიციის მანქანა დაპარკინგა, მორავია რამსაჰაისა და ოფიცერ ბრონსამდე.

180. ირკვევა, რომ ბატონმა ჩიტანიმ გამოტოვა მორავია რამსაჰაისთან შეტაკების სცენა. ეს მას თავის ჩვენებაში არ უხსენებია. ეს ნორმალური იყო იმ მანძილის გათვალისწინებით, რაც იყო ბატონი ჩიტანის მანქანასა და შემთხვევის ადგილს შორის.

181. სიმართლეს არ შეესაბამებოდა ფაქტი, რომ ოფიცერ ბრონსს სამსახურებრივი იარაღი ერთ ხელში ეჭირა. მან იარაღი ორივე ხელში მოიმარჯვა და თავდაცვითი პოზა მიიღო. ოფიცერმა ბრონსმა რამდენიმე ჟესტს მიმართა, ოღონდ ეს მანამდე, სანამ მორავია რამსაჰაი პისტოლეტს ამოიღებდა.

182. მორავია რამსაჰაის ხელეში არაფერი ჰქონდა, სანამ პისტოლეტს ამოიღებდა. თუმცა, მას იარაღი ოფიცერი ბულტსტრასთვის არ დაუმიზნებია, ლულა მიწისკენ იყო მიმართული. იარაღი მას სულ ხელში ეჭრა. ნამდვილად არაფერი გადაუგდია ან გაუგდია ხელიდან. მან პისტოლეტი ხელიდან მხოლოდ მას შემდეგ გააგდო, რაც ოფიცერმა ბრონსმა ესროლა, და ისიც მხოლოდ მაშინ, როცა ეცემოდა.

183. ოფიცერ ბულტსტრას პოლიციის მანქანიდან გადმოსვლის წუთიდან მარცხენა ხელში ორმხრივი რადიოგადამცემი ეკავა მის დადებამდე. არ ახსოვს ეს როდის მოხდა, მაგრამ სამსახურებრივი იარაღის ამოღების მერე არ უნდა მომხდარიყო, რადგან იარაღის ამოღების შემდეგ თავდაცვითი პოზიციის მისაღებად, მისი ორივე ხელში დაჭერა სჭირდებოდა. მან ასევე ვერ გაიხსენა, უკვე დაგდებული ჰქონდა თუ არა რადიო მძარცველთან შეტაკებისას. თუმცა, მოგვიანებით მან იგი მიწაზე დაგდებული დაინახა, მორავია რამსაჰაის გულმკერდის ღონეზე, მისგან დაახლოებით სამოცი სანტიმეტრის მანძილზე. მან რადიო იქვე დატოვა.

184. სასწრაფო სამედიცინო დახმარებას დაუყოვნებლივ დაურეკეს, თან არა ერთხელ, არამედ ორჯერ. ოფიცერ ბულტსტრას მათი მოსვლა არ უნახავს. იმ დროისათვის ის და ოფიცერი ბრონსი უკვე პოლიციის განყოფილებაში იყვნენ გადაყვანილნი, მას შემდეგ, რაც ხუთი-შვიდი წუთი ინციდენტის ადგილას გაატარეს.

185. ოფიცერ ბულტსტრას მომაკვდავი მორავია რამსაჰაის ხრიალი ესმოდა. ეს ხმა მანამდე შეწყდა, სანამ ის და ოფიცერი ბრონსი განყოფილებაში წავიდოდნენ. ოფიცერი ბულტსტრა ფიქრობდა, რომ მორავია რამსაჰაის ფილტვები სისხლით ევსებოდა, თუმცა, მას ამის შეჩერება არ შეეძლო.

(ნ) ბატონი ვან დენ ჰეუველი

186. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენჟურდემ გადაწყვიტა, კვლავ დაეკითხა ბატონი პეტრუს ვან დენ ჰეუველი, ბატონი ჩიტანის ჩვენებების გათვალისწინებით.

187. ბატონმა ვან დენ ჰეუველმა გაიმეორა, რომ ის ფოკუსირებული იყო ფერადკანიან კაცზე, იარაღით ხელში. მან ნათლად დაინახა, რომ ფერადკანიან კაცს მარჯვენა ხელში იარაღი ეჭირა, რომელიც მიმართული იყო ლულით მიწისაკენ. ფერადკანიან კაცს მეორე ხელი ცარიელი ჰქონდა.

188. ბატონი ვან დენ ჰეუველი თვითონ სროლის ფაქტს არ შესწრებია, იგი ტროტუარის კედელს ამოეფარა. მან სროლისთანავე გადაიხედა, რათა ენახა, რა მოხდა, ანუ ეს მოხდა წამზე ნაკლებ დროში. მას არ დაუნახავს ფერადკანიანი კაცის პისტოლეტის მიწაზე დავარდნის ფაქტი. როცა ბატონმა ვან დენ ჰეუველმა გადაიხედა, პისტოლეტი უკვე მიწაზე ეგდო, ფერადკანიანი კაცის გვერდით, როგორც ეს ნაჩვენები იყო ინციდენტის ადგილას გადაღებულ ფოტოზე. პისტოლეტი კი, რომელიც მეორე ფოტოზე იყო აღბეჭდილი, ძალიან ჰგავდა იარაღს, რომელიც ბატონმა ვან დენ ჰეუველმა ფერადკანიანი კაცის ხელში დაინახა.

189. დანარჩენ შეკითხვებზე ბატონმა ვან დენ ჰეუველმა მანამდე მიცემული ჩვენება გაიმეორა.

(o) ოფიცერი ვან დონგენი

190. პოლიციის ოფიცერი ბრუინ ჯან ვან დონგენი დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენჟურდემ 1998 წლის 4 აგვისტოს დაკითხა. იგი ჰანტუმდრეფში პოლიციის მანქანას მართავდა, რომელშიც პოლიციის ძალი ესვა. ოფიცერმა ვან დონგენმა გაიგონა, რომ კვაკოეს ფესტივალზე სკუტერი გაიტაცეს, ასევე გაიგონა მძარცველისა და სკუტერის აღწერილობები. მან მძარცველის ძეგნა დაიწყო. არ გადმოცემულა ინფორმაცია, რომ ძარცვა იარაღის მუქარით მოხდა.

191. ოფიცერ ვან დონგენს პოლიციის მეორე მანქანამ გადაასწრო. მან საჭესთან მჯდომი ოფიცერი ბრონსი იცნო. მან დაინახა, როგორ გაჩერდა პოლიციის მანქანა და მეორე პოლიციელი მანქანიდან გადმოხტა.

192. მან დააპარკინგა მანქანა და გადმოვიდა. როცა ამას აკეთებდა, დაინახა, როგორ გადმოვიდა მანქანიდან ოფიცერი ბრონსი. სანამ ოფიცერმა ბრონსმა მანქანის უკანა კარი გააღო და იქიდან პოლიციის ძალი გადმოჰყავდა, ჰუიგენბოს შენობის მიმდებარე ტერიტორიიდან სროლის ხმა შემოესმა. ძალი სროლის ხმაზე გაბრაზდა. საჭირო იყო ძალის განსაკუთრებული მანერით დამშვიდება, რადგან ასეთ აგზნებულ მდგომარეობაში შეიძლებოდა ხალხს თავს დასხმოდა.

193. იგი ოფიცერ ბრონსს შეხვდა და ჰკითხა, თუ რა მოხდა. ოფიცერმა ბრონსმა უპასუხა, რომ პისტოლეტი პოლიციელის მისამართით იყო დამიზნებული და პოლიციელმა გაისროლა, მაგრამ არ დაუსახელებია, ვინ გაისროლა.

194. ოფიცერმა ვან დონგენმა გზა განაგრძო მიწაზე მწოლიარე მსხვერპლისაკენ და, ძალის გაუთვალისწინებელი რეაქციის გამო, მისგან ორი მეტრის მოშორებით გაჩერდა. მსხვერპლი ურეაქციოდ იწვა, მხოლოდ რამდენჯერმე გააღო და დახურა პირი. ოფიცერ ვან დონგენს ხრიალის ხმა არ გაუგონია.

195. როცა შემთხვევის ადგილას ოფიცერი დონგენი მივიდა, იქ მხოლოდ პოლიციის ორი ოფიცერი და მსხვერპლი იყვნენ. მას ახლომახლო სხვა არავინ დაუნახავს. ძალი რეაგირებას მოახდენდა, იქ ვინმე სხვაც რომ ყოფილიყო.

(p) ქალბატონი ჰუპი

196. ქალბატონი ლამბერტინა ჰელენა ჰუპი დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხე-

დევლმა ვან დუიჯვენჟურდემ 1998 წლის 5 აგვისტოს დაკითხა. იგი სასწრაფო დახმარების მანქანას მართავდა, რომელიც მორავია რამსაჰაის დასახმარებლად გაიგზავნა მას შემდეგ, რაც ესროლეს.

197. დაახლოებით 22.00 საათზე სასწრაფო დახმარების ეკიპაჟმა მიიღო ინსტრუქცია, რომ ჰუიგენბოს შემობისაკენ წასულიყვნენ, რადგან იქ ვილაც დაიჭრა. სასწრაფო დახმარების მანქანა 22:04 საათზე გავიდა და შემთხვევის ადგილას 22:14 საათზე მივიდა, დაშვებული დროის ინტერვალში, რაც განისაზღვრება 15 წუთით.

198. ქალბატონმა ჰუპმა და სასწრაფო დახმარების ეკიპაჟის სხვა წევრმა, ბატონმა ვან ანდელმა, მანქანიდან საკაცე გადმოიღეს, რომელიც პოლიციის ოფიცრებს გადასცეს. ქალბატონმა ჰუპმა და ბატონმა ვან ანდელმა შემდეგ მათი აღჭურვილობა გადმოიღეს და მსხვერპლისაკენ გაიქცნენ. მსხვერპლის გვერდით პატარა, ვერცხლისფერი პისტოლეტი ეგდო. ქალბატონი ჰუპი და ბატონი ვან ანდელი ცდილობდნენ, ამ პისტოლეტს არ შეხებოდნენ თავიანთი საქმიანობის განხორციელებისას.

199. ქალბატონ ჰუპს არ გაუგონია მსხვერპლის მომაკვდავი ხრიალი ან მისგან გამოცემული რაიმე სხვა ხმა. იგი ეხმარებოდა ბატონ ვან ანდელს, რომელიც პირველად სამედიცინო დახმარებას უწევდა მსხვერპლს. მათ იგი გულის მონიტორზე შეაერთეს. ბატონმა ვან ანდელმა თვალის გუგის რეფლექსები შეამოწმა თითოეულ თვალში სინათლის სხივის შენათებით, მაგრამ არანაირი რეაქცია არ მიუღია. მან დააფიქსირა, რომ პულსი და სუნთქვა არ ისინჯებოდა. შესაბამისად, ბატონი ვან ანდელის ინფორმაციით, გაკეთდა დასკვნა, რომ მსხვერპლი შემთხვევის ადგილას დაიღუპა.

200. ქალბატონმა ჰუპმა და ბატონმა ვან ანდელმა ნახეს ნატყვიარი ჭრილობა კისრის მარჯვენა მხარეს, საიდანაც ტყვიამ სხეულში შეაღწია. მათ გამავალი ნაჭრილობები არ უნახავთ.

201. ქალბატონმა ჰუპმა და ბატონმა ვან ანდელმა სხეულს თეთრი ზეწარი გადაფარეს. მათ რაღაც ხანი პოლიციის ოფიცრებთან დაჰყვეს. სხეული არ გაუნძრევიათ, იგი მოგვიანებით სპეციალური სატრანსპორტო საშუალებით გადასვენეს.

(d) ბატონი ვან ანდელი

202. ბატონი ლეენდერტ ვან ანდელი, სასწრაფოს ექიმი, სასწრაფო დახმარების ეკიპაჟის მეორე წევრი იყო, ქალბატონ ჰუპთან ერთად. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენჟურდემ იგი 1998 წლის 5 აგვისტოს დაკითხა.

203. დაახლოებით 22:00 საათზე მათ მიიღეს მითითება, რომ ჰუიგენბოს შემობისაკენ წასულიყვნენ, სადაც ვილაც დაიჭრა. მათ გადაეცათ მარმრუტი, რომელსაც უნდა მიჰყოლოდნენ. სასწრაფო დახმარების ეკიპაჟი გავიდა სალამოს 22:04 საათზე, ლურჯი მანათობელი და სირენა მთელი გზის განმავლობაში ჩართული ჰქონდა მანქანას. შემთხვევის ადგილას სასწრაფო დახმარების მანქანა 22:14 საათზე მივიდა.

204. მან და ქალბატონმა ჰუპმა სასწრაფოდ მიიღბინეს დაზარალებულთან. პოლიციის ოფიცრებს მიჰქონდათ საკაცე, მათ კი სხვა სამედიცინო აღჭურვილობა.

205. პოლიციის ოფიცრმა მას უთხრა, რომ ახალგაზრდას ტყვია მოხვდა. მან დაინახა შემავალი ჭრილობა კისრის არეში, მაგრამ გამომავალი არ უნახავს. დაზარალებულთან ახლოს პატარა პისტოლეტი ეგდო. ბატონ ვან ანდელს იქვე მიწაზე დაგდებული ორმხრივი რადიო არ შეუნიშნავს.

206. დაზარალებულს სიცოცხლის ნიშანწყალი არ ეტყობოდა. იგი არც ხროტინებდა. ბატონმა ვან ანდელმა სასიცოცხლო ფუნქციები შეამოწმა და დააფიქსირა გულის გაჩერება (შეამოწმა გულის მონიტორის საშუალებით) და გუგების რეაქციის არარსებობა. ამას ემატებოდა ცეცხლსასროლი იარაღით მიყენებული ჭრილობაც, რამაც ბატონ ვან ანდელს გააკეთებინა დასკვნა, რომ ახალგაზრდა გარდაცვლილი იყო. მან იქ მყოფ პოლიციელებს მოკლედ აუხსნა ვითარება და აცნობა, რომ მეტი აღარაფრის გაკეთება იყო შესაძლებელი. შემდეგ კი მან და ქალბატონმა ჰუპმა სხეულს ზენარი გადააფარეს.

207. ამის შემდეგ ბატონი ვან ანდელი და ქალბატონი ჰუპი სასწრაფოს მანქანაში დაბრუნდნენ და მორიგ გამოძახებაზე წასასვლელად მზადყოფნა განაცხადეს, ეს იყო 22:35 საათი. ახალგაზრდის სხეული მოგვიანებით გადასვენეს.

(r) ბატონი პელი

208. ბატონი ჯონ პელი, რომელიც დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენვურდემ 1998 წლის 7 აგვისტოს დაკითხა, პოლიციის სამედიცინო ექსპერტ-გამომძიებელი (technisch rechercheur) იყო. ის 1998 წლის 19 ივლისის საღამოს გამოიძახეს. მან მიიღო მითითება, წასულიყო ჰუიგენბოს შენობისკენ, სადაც მოხდა სროლა. ის ინციდენტის ადგილას სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მანქანის წასვლის შემდეგ მივიდა. მისვლისას მან მსხვერპლზე გადაფარებული თეთრი ზენარი და იქვე, მიწაზე დაგდებული პისტოლეტი დაინახა.

209. ბატონმა პელმა და მისმა კოლეგამ, ბატონმა პოპინგმა, ნივთმტკიცებები მოიძიეს და ნომრიანი მარკერებით დანიშნეს, სანამ ფოტოებს გადაუღებდნენ. მან ასევე შეისწავლა მსხვერპლის სხეული, განსაკუთრებით კი მის ხელებზე ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალი (schotrestbemonstering). ამისთვის საჭირო გახდა სხეულზე გადაფარებული ზენრის აწევა.

(s) ქალბატონი ჯალინკი

210. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენვურდემ ქალბატონი ჰელენ მილიან ჯალინკი - მორავია რამსაჰაის ბებიის და - 1998 წლის 11 აგვისტოს დაკითხა.

211. 1998 წლის 20 ივლისს, ორშაბათს, მორავია რამსაჰაის დეიდამ მას უთხრა, რომ მორავიამ სკუტერი მოიპარა და ამის გამო პოლიციელმა იგი სასიკვდილოდ დაჭრა. იმ საღამოს, 18.00-19.00 საათამდე, მან და გარდაცვლილის სხვა ნათესავებმა ინციდენტის ადგილას ლოცვა დაიწყეს.

212. ამ ლოცვისას მასთან ორი ადამიანი მივიდა, რომლებიც, სავარაუდოდ, ინციდენტს შეესწრნენ. მათ ქალბატონ ჯალინკს უთხრეს, რომ მანქანით ჩავლისას პარკირებული პოლიციის მანქანა დაინახეს, ღიად მიტოვებული კარებით, ერთი პოლიციელი ჰუიგენბოს შენობასთან იდგა, მეორე კი იმავე მიმართულებით მირობდა. მათ დაინახეს ახალგაზრდა, რომელიც, სავარაუდოდ, გაღავნიდან გამოვიდა და ხელებანეული მოდიოდა. ქალბატონ ჯალინკს არ უთხრეს, რამდენად მაღლა ჰქონდა მორავიას ხელები აწეული, თუმცა უთხრეს, რომ აწეული ჰქონდა. მათ ქალბატონი ჯალინკისთვის არ უამბიათ რაიმე დაპირისპირების შესახებ ახალგაზრდასა და პოლიციის ოფიცერს შორის. მათ არ უთქვამთ, რომ პირველ პოლიციელს ახალგაზრდა იარაღით მიზანში ჰყავდა ამოღებული. მეორე პოლი-

ციელმა, რომელიც მიზნობა, ახალგაზრდას სასიკვდილო ჭრილობა მიაყენა. მათ ახალგაზრდის ხელში რაიმე ცეცხლსასროლი იარაღი არ დაუნახავთ, ისინი ამაში სრულიად დარწმუნებულნი იყვნენ. მათ დაინახეს, როგორ მოხვდა ახალგაზრდას ტყვია და ჩაიკეცა; ასევე, როგორ გადააფარეს ახალგაზრდის სხეულს ზენარი.

213. რამდენიმე იქ მყოფმა ადამიანმა ახსენა, ასევე, მობილური ტელეფონი, რომელზეც პოლიცია იძახდა, რომ პისტოლეტი იყო.

214. ორი ადამიანი, რომლებიც აცხადებდნენ, რომ სროლის ფაქტს შეესწრნენ, მერყევად რეაგირებდნენ შეკითხვაზე, მზად იყვნენ თუ არა, პოლიციელებისთვის ჩვენებები მიეცათ. უფრო მეტად მათ სურდათ, ადვოკატს გასაუბრებოდნენ. ამ მიზნით, შეხვედრა დაინიშნა ბატონ ჰამერთან, განმცხადებლების წარმომადგენელთან სასამართლოში ამჟამად განხილვის პროცესში არსებულ საქმეზე, თუმცა, ეს მოწმეები შეხვედრაზე არ გამოცხადდნენ. ქალბატონ ჯალინკს უთხრეს, რომ ისინი გერმანიაში წავიდნენ.

215. ეს ორი ადამიანი ბოშები იყვნენ, რომლებიც ძალიან ცუდად საუბრობდნენ ჰოლანდიურად და ინგლისურად. ქალბატონ ჯალინკს არ ესმოდა, რატომ არ თანამშრომლობდნენ ისინი მათთან ბოლომდე.

(t) ბატონი ჩიტანი

216. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენგურდემ ბატონი ჩიტანი ხელმეორედ დაკითხა 1998 წლის 17 აგვისტოს.

217. ბატონმა ჩიტანმა გაიმეორა, რომ იგი არ შესწრებია რაიმე დაპირისპირებას მსხვერპლსა და პირველ პოლიციელს შორის.

218. დეტექტივის კითხვაზე, დაინახა თუ არა პოლიციელი ძაღლთან ერთად, მან უპასუხა, რომ არაფრისთვის მიუქცევია ყურადღება, გარდა იმისა, რაც ხდებოდა ძირს მწოლიარე მსხვერპლის გარშემო. შესაბამისად, მან დაინახა პოლიციელები ძაღლებით, თუმცა, არ ახსოვდა რამდენი. იქ ასევე იყვნენ სამოქალაქო პირებიც ძაღლებით. მასთან ახლოს არც ერთ პოლიციელს ძაღლთან ერთად არ ჩაუვლია, ის ჩუმად იდგა და შორიდან აკვირდებოდა მოვლენებს.

219. ბატონ ჩიტანის ახსოვდა, როგორ უთხრა პოლიციის ოფიცერმა, რომ „ისინი“ - იგულისხმებოდნენ პოლიციელები - გადაწყვეტიდნენ, როდის მოვიდოდა სასწრაფო დახმარების მანქანა; მართალია, მსხვერპლს ლაპარაკი აღარ შეეძლო, მაგრამ „მათ“ შეეძლოთ; და რომ კიდევ იყვნენ სხვა დაჭრილებიც, რომლებიც გაიქცნენ.

220. ბატონმა ჩიტანმა დაინახა ბოშები. მას უთხრეს, რომ ბოშებმა ყველაფერი დაინახეს. თუმცა, ისინი არ ითანამშრომლებდნენ, რადგან კრიმინალური დაჯგუფების წევრები იყვნენ.

(u) განმცხადებლები

221. 1998 წლის 7 აგვისტოს დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენგურდემ განმცხადებლები დაკითხა. მათ დეტექტივს უთხრეს, რომ არ იცოდნენ, მორავია რამსაჰაის პისტოლეტი თუ ჰქონდა და ამას ვერც წარმოიდგენდნენ. თუმცა, მორავია რამსაჰაის ჰქონდა მობილური ტელეფონი, რომელიც ვერსად იპოვეს. მესამე განმცხადებელმა დეტექტივს, უფროს ზედამხედველ ვან დუიჯვენგურდეს უთხრა, რომ მან მოუსმინა ორ ბოშას, რომლებიც სროლას შეესწრნენ, თუმცა, მათ ინფორმაციის მიწოდების სურვილი არ ჰქონდათ, რად-

გან ჰოლანდიაში არალეგალურად იმყოფებოდნენ

4. აუტოფსია და ტოქსიკოლოგიური შემოწმება

222. 1998 წლის 22 ივლისს რიჯსვიჯკში სამედიცინო ექსპერტიზის ლაბორატორიის პათანატომმა (Laboratorium voor Gerechtelijke Pathologie) მორავია რამსაჰაის სხეულზე აუტოფსია ჩაატარა. პათანატომმა შეადგინა დეტალური ანგარიში, რომლის თანახმად, მორავია რამსაჰაის მოხვდა ერთი ტყვია კისრის არეში. ტყვიამ გაგლიჯა სისხლის მთავარი არტერიები და ორგანოები: ბრახიოცეფალური (უსახელო) არტერია, ვენა და მარჯვენა ფილტვი. ამ დაზიანებებმა გამოიწვია მორავია რამსაჰაის სიკვდილი.

223. ტოქსიკოლოგიური შემოწმების დასკვნით (დათარიღებულია 1998 წლის 23 დეკემბრით), მორავია რამსაჰაის სხეულიდან აღებულ სისხლის ნიმუშში ალკოჰოლის შემცველობა იყო 0.85 მგ. ლიტრზე, შარდის ნიმუშში - 1.51 მგ. ლიტრზე, მარცხენა თვალის მინისებურ სხეულში - 1.53 მგ. ლიტრზე, მარჯვენა თვალისაში კი - 1.55 მგ ლიტრზე. თავდაპირველად ეჭვი ჰქონდათ, რომ შარდის ნიმუშში შეიცავდა ამფეტამინებს, მაგრამ შემდგომი ანალიზით ეს არ დადასტურდა. შარდის ნიმუშში ასევე ნაპოვნი იქნა პსილოცინი (გარკვეულ ჰალუცინოგენურ სოკოებში ნაპოვნი ალკალიოიდური კომპონენტი - Psilocybe-ის ოჯახი - ცნობილი “მაგიური სოკოების” სახელით). პსილოცინის კონცენტრაცია სისხლში იმდენად დაბალი იყო, რომ არ აღმოჩნდა.

224. საგამოძიებო დოკუმენტაციაში ჩართულ აუტოფსიის დასკვნას ნახატი ან ფოტომასალა არ დართვია.

5. სხვა საგამოძიებო ღონისძიებები

225. 1998 წლის 29 ივლისს დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენურდემ დარეკა ჰოლანდიის სამეფო მეტეოროლოგიურ ინსტიტუტში, რათა გაეგო, როგორი ამინდი იყო 19 ივლისის საღამოს. მას შემდეგი ინფორმაცია მისცეს:

„თბილი დღე და საღამო; ოდნავი მოღრუბულობა

21:45: მზის ჩასვლა

22:00: ბინდი

22:30: სიბნელე“

226. 1998 წლის 30 ივლისს დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენურდემ დაკითხა 12 წლის გოგონა, მის სანგეეტა ედვინა პამელა მუნგრა. მან დაადასტურა, რაც თქვა 19 ივლისის ღამეს მობილური სპეციალური ოპერატიული განყოფილების წევრებთან. ასევე, დაამატა, რომ გარეთ გამოვიდა მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სროლის ხმა შემოესმა. მორავია რამსაჰაი უკვე ძირს იწვა. მას პოლიციის ოფიცრები სათანადოდ არ დაუწახავს. ის უკან დაბრუნდა, მეშვიდე სართულიდან გადმოიხედა და შემდეგ სახლში შევიდა.

227. დეტექტივი, უფროსი ზედამხედველი ვან დუიჯვენურდე ინციდენტის ადგილას დაბრუნდა ქალბატონ რიჯსელსა და მის ლიეველდთან ერთად, ასევე, ბატონ ჩიტანისა და მის მეუღლესთან ერთად, მათი ჩვენებების მიღების შემდეგ. მათ დეტექტივს აჩვენეს, სად იდგნენ, და დეტექტივმა იმ ადგილებიდან, სადაც მოწმეები იდგნენ, გადაზომა მანძილი ქუჩის განათების ბოძამდე, მორავია რამსაჰაის რომ იწვა. ქალბატონი რიჯსელისა და მის ლიეველდის შემთხვევაში, მანძილი

დაახლოებით 57 მეტრი იყო, ხოლოდ ბატონი და ქალბატონი ჩიტანებისა კი - 58.

228. დეტექტივი, უფროსი ზედამხედველი ვან დუიჯვენეზურდე შემთხვევის ადგილას ასევე დაბრუნდა ოფიცერ ბულტსტრასთან ერთად, რომელმაც აჩვენა, მისი აზრით, სად დაპარკინგა მანქანა ოფიცერმა ბრონსმა. ეს ადგილი, დაახლოებით, 48 მეტრით იყო დაშორებული ქუჩის განათების ბოდიდან. მან ოფიცერ ბულტსტრას სთხოვა, ამ ადგილიდან გაქცეულიყო და დრო ნამზომით დაინიშნა. მას ამ მანძილის გასარბენად 9.4 წამი დასჭირდა. დეტექტივმა, უფროსმა ზედამხედველმა ვან დუიჯვენეზურდე თავის ანგარიშში აღნიშნა, რომ მანძილი ადგილიდან, სადაც მანქანის დაპარკინგება მოხდა, ასევე გაიზომა სროლის ღამეს და 56 მეტრად ჩაითვალა.

6. პოლიციის სხვა ოქმები

229. უფროსმა დეტექტივმა, ჯეკობ კორნელის პიტერ შულცმა, პოლიციის ოფიცერმა, რომელიც ფლიერბოსდრეეფის პოლიციის განყოფილებაში მსახურობდა, ინციდენტის ადგილიდან მსხვერპლის გვამი ოფიციალურად აიყვანა 22:02 საათზე და, მსხვერპლის ტანსაცმელში ნაპოვნ პირადობის დამადასტურებელ დოკუმენტებზე დაყრდნობით, სხეული პირობითად მორავია რამსაპაის მიაკუთვნა. შემდგომი ოფიციალური ოქმების, მათ შორის, უფროსი დეტექტივი შულცის მიერ შედგენილი ოქმების თანახმად, 1998 წლის 20 ივლისს, დაახლოებით 14:15 საათზე, გვამი აჩვენეს ქალბატონ რუთ პელენ ვერსტეგ-ტევარის, მორავია რამსაპაის დედას, და ბატონ კარლიტო მარციანო ფაროოკ ალიპუსაინს, მორავიას ბიძაშვილს. ორივე მათგანმა ამოიცნო მორავია რამსაპაის სხეული.

230. სამედიცინო ექსპერტ-გამომძიებლების (technisch rechercheurs), ჯონ პელისა და ჯან პოპინგის მიერ შედგენილ ანგარიშში აღწერილია სროლის ადგილას მტკიცებულებებისა და ინფორმაციის მოპოვების მიზნით გატარებული ლონისძიებები. მასში აღწერილია გვამის მდებარეობა. გვამის გვერდით ოფიცრებმა პელმა და პოპინგმა იპოვეს ბერეტა 950 B პისტოლეტი, 6.35 მმ-იანი კალიბრის, გადატენილი. მათ ასევე აღმოაჩინეს გამოყენებული ტყვიის მასრა. გალავანში იპოვეს სკუტერი. გალავნის გვერდით კიბის უჯრედი იყო, გარედან მაღალი ფანჯრებით დახურული. ერთ-ერთ ამ ფანჯარაში ტყვიის ნახვრეტი იპოვეს, ამ ნახვრეტის ქვეშ, მიწაზე კი - ტყვია. კიბის უჯრედში რიკოშეტის ნიშნები არ უპოვნიათ. შეუძლებელი იყო ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის დადგენა. ოქმს დაერთო ოცდაცხრა ფოტოსურათი, რომელთა შავ-თეთრი ასლებიც ჩართულია სასამართლოს დოკუმენტაციაში.

231. ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ზედამხედველმა, რონალდ გროენევეგენმა, 1998 წლის 4 აგვისტოს შედგენილ ოქმში აღწერა მოვლენები, რომელთა მოწმე თვითონ იყო. 1998 წლის 19 ივლისს, საღამოს, ზედამხედველი უნიფორმით ქუჩაში იყო, კვაკოეს ფესტივალის საზედამხედველოდ გაგზავნილ პოლიციის ჯგუფს ხელმძღვანელობდა. 21:55 საათზე მან ორმხრივი რადიოგადამცემის საშუალებით გაიგო, რომ ორი ოფიცერი მძარცველს მისდევდა, რომელმაც სკუტერი გაიტაცა. სხვა ჩართვებით მან დაასკვნა, რომ მძარცველს სხვა ოფიცრებიც დაედევნენ, ოფიცრების ბულტსტრასა და ბრონსის ჩათვლით, რომლებიც პოლიციის მანქანით მოძრაობდნენ. დაახლოებით 22:00 საათზე ზედამხედველმა გროენევეგენმა გაიგონა, რომ ოფიცრები, ბულტსტრა და ბრონსი, მძარცველს ჰუიგენბოს შენობის მიმართულებით უკან მიჰყვებოდნენ. ცოტა ხნის შემდეგ მან

გაიგონა გასროლა, და რომ სასწრაფო სამედიცინო დახმარება გახდა საჭირო. ზედამხედველი გროენევეგენი დაუყოვნებლივ გაეშურა ჰუიგენბოს შენობისაკენ. მისვლისას მან ნახა მინაზე დავარდნილი მამაკაცი, რომელიც კისერში იყო დაჭრილი. მინაზე, მამაკაცის ფეხებიდან ერთ მეტრში, დაინახა დაგდებული ვერცხლისფერი პისტოლეტი. მან ასევე შენიშნა ძირს დაგდებული პოლიციის ორმხრივი რადიომიმღები, სხეულიდან ერთი მეტრის დაშორებით, თედოს გასწვრივ. სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მანქანა, დაახლოებით, 22:20 საათზე მოვიდა, ეკიპაჟი მანქანიდან სწრაფად გადმოვიდა საკაცით ხელში. ცოტა ხნის შემდეგ ზედამხედველ გროენევეგენს ვილაცამ ხელში რადიომიმღები შეაჩერა და უთხრა, რომ ის ოფიცერ ბულტსტრას ეკუთვნოდა. ზედამხედველი გროენევეგენი მიხვდა, რომ ეს იყო რადიო, რომელიც მან მინაზე დაგდებული ნახა.

232. საქმის მასალებში ჩართულია ოქმი - 1998 წლის 19 ივლისის ღამეს პოლიციის ორმხრივი რადიოგადამცემებით საუბრების ჩანაწერთა ამოღების შესახებ - და ამ ჩანაწერების სკრიპტები. სკრიპტების თანახმად, ოფიცერმა დეკერმა გადასცა ინფორმაცია სკუტერის გატაცების შესახებ და, ამავდროულად, აღწერა სკუტერი და მისი გამტაცებელი პირი. შესულ ინფორმაციაზე უპასუხეს უცნობმა პოლიციელმა მოტოციკლიდან და ოფიცერმა ბულტსტრამ. ოფიცერმა ბულტსტრამ ორმხრივი რადიომიმღებით განაცხადა, რომ მან შენიშნა მიღებული აღწერილობის შესაბამისი სკუტერი. დადგინდა, რომ პოლიციის ოფიცერი, რომელმაც გაისროლა და მოითხოვა სასწრაფო სამედიცინო დახმარება, ოფიცერი ბრონსი იყო.

233. სხვა ოფიციალურ ოქმში აღნიშნულია, რომ ლეიდსეპლენზე ბურგერ კინგის რესტორანის შიდა სამეთვალყურეო სისტემის ვიდეოჩანაწერები სროლამდე ცოტა ხნით ადრე მორავია რამსაჰაის არასათანადო ქცევას ადასტურებს.

234. პოლიციელების მიერ შედგენილ შემდეგ ოქმში მორავია რამსაჰაის სხეულზე ნაპოვნი ნივთებია აღწერილი - ტანსაცმელი, სამკაულები, ის, რაც ჯიბეებში ედო - და საუბარია ახლო ნათესავებისთვის მათი დაბრუნების შესახებ. ოქმში ასევე აღნიშნულია მოპარული სკუტერის ვინოდკუმარ ჰოესენისთვის დაბრუნებასა და საქმისთვის დროებითი სარეგისტრაციო ნომრის მინიჭებაზე.

235. საქმის მასალებში ჩართულია ოფიცერ ბრონსის მიერ 1998 წლის 19 ივლისამდე გავლილი იარაღით სარგებლობის ტრენინგების შედეგები. შედეგების მიხედვით, ოფიცერმა ბრონსმა ამ პერიოდში გაისროლა 390-ჯერ და საშუალოდ მიზანში მოარტყა 88.80%. მან პრაქტიკის გასაახლებელი ტრენინგი გაიარა 1998 წლის 10 ივლისს.

236. საქმეში არ მოიპოვება ინფორმაცია აღნიშნულ დროს ოფიცრების, ბულტსტრასა და ბრონსის მიერ სამსახურებრივი იარაღების შემოწმების შესახებ. ასევე არ არის ინფორმაცია შემთხვევის ადგილას ნაპოვნ ტყვიასა ან მასრაზე.

B. განმცხადებლების მიერ დაწყებული სამართალწარმოება

237. 1998 წლის 11 სექტემბერს საზოგადოებრივმა პროკურორმა მორავია რამსაჰაის მშობლებს მისწერა, რომ გაკეთებული დასკვნის საფუძველზე, პოლიციელის მიერ სროლა თავდაცვის აქტად შეფასდა და, შესაბამისად, გადაწყდა, რომ ოფიცერ ბრონსის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმე არ აღძრულიყო. 1998 წლის 23 სექტემბერს ბატონმა ჰამერმა საზოგადოებრივ პროკურორს წერილით გააცნო მესამე განმცხადებლის განზრახვა - ეხილა სასამართლოს განწყვეტილება ოფიცერი ბრონსის წინააღმდეგ.

238. განმცხადებლებს უფლება მიეცათ, საგამოძიებო დოკუმენტაციას გასცნობოდნენ. 1998 წლის 2 ოქტომბერს მათ სარჩელით ამსტერდამის სააპელაციო სასამართლოს (*gerechtshof*) მიმართეს, რომელშიც ასაჩივრებდნენ შესაბამისი ორგანოების მიერ სისხლის სამართლის საქმის აღუძვრელობას (სისხლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლი (*Wetboek van Strafvordering*), იხ. ქვემოთ). განაცხადს ხელი მოაწერეს ბატონმა ჰამერმა, როგორც განმცხადებლების წარმომადგენელმა, და თითოეულმა განმცხადებელმა. მათი განცხადებით, არსებული ინფორმაციით არ ირკვეოდა, რომ ოფიცერ ბრონსის მიერ მორავია რამსაჰაისთვის სროლის ფაქტი საკმარისად იყო დასაბუთებული. მათ ასევე აღნიშნეს, რომ სროლის შემდეგ რამდენიმე საგამოძიებო მოქმედება ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალებმა - ანუ ოფიცერ ბრონსის პირდაპირმა კოლეგებმა - განახორციელეს, რაც იძლეოდა იმის საფუძველს, რომ ჩატარებული გამოძიება არ იყო „ეფექტიანი“ და „დამოუკიდებელი“. განმცხადებლები ასევე ასაჩივრებდნენ იმ ფაქტს, რომ ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, შემთხვევიდან რამდენიმე დღის განმავლობაში არ დაკითხულან; ასაჩივრებდნენ, რომ პოლიციის სხვა ოფიცრები, რომლებიც სროლის შემდეგ შემთხვევის ადგილას მივიდნენ, ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას, ჩვენებათა შესახებ არ დაკითხულან; არ დადგენილა ტყვიის ზუსტი ტრაექტორია (განმცხადებელთა მტკიცებით, ეს შესაძლებელი იყო); ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრასაგან, არ აუღიათ იარაღებთან შეხების ადგილთა ანაბეჭდები. განმცხადებლებმა გაასაჩივრეს ის ფაქტიც, რომ ინციდენტის ინსცენირება არ მომხდარა, ასევე, აუტოფსიის შესახებ დასკვნაზე არ დართულა ტყვიით მიყენებულ შემავალ და გამომავალ ჭრილობათა ამსახველი ნახატები ან ფოტოები. განმცხადებლებმა მოიხმეს პოლიციის კომისრის, ვან რეისენის განცხადება - რა ფორმითაც იგი გაზეთ *De Telegraaf*-ში გამოქვეყნდა - რომ ის არ დაუშვებდა დამოუკიდებელი მოკვლევის ჯგუფის შექმნას. გამოძიებასა და საქმის აღძვრის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაზე პასუხისმგებლობა სრულად ეკისრებოდა ამსტერდამის მთავარ საზოგადოებრივ პროკურორს (*hoofddofficier van justitie*).

239. 1999 წლის 8 იანვარს ამსტერდამის სააპელაციო სასამართლოს მოქმედმა გენერალურმა პროკურორმა (*plaatsvervangend procureur-generaal*) განმცხადებლების საჩივარზე წარმოადგინა შესაგებელი ოფიცერ ბრონსის მიმართ სისხლის სამართლის საქმის აღუძვრელობასთან დაკავშირებით. იგი მიიჩნევდა, რომ მტკიცებულებებიდან საკმარისად ნათლად ირკვეოდა, ოფიცერი ბრონსი თავს იცავდა, და დარწმუნებული იყო საზოგადოებრივი პროკურორის, დე ვრიესის - რომელმაც მიიღო გადაწყვეტილება საქმის აღუძვრელობაზე - მიუყერძოებლობაში. ზოგიერთს ალბათ ერჩია, რომ გადაწყვეტილება - არ აღძრულიყო სისხლის სამართლის საქმე - მიეღო სხვა ოფიციალურ ორგანოს, და არა ამსტერდამის პოლიციას, მაგრამ ამ სურვილის გათვალისწინება სასამართლოებს არ ევალებოდათ. 1998 წლის 2 ოქტომბერს განმცხადებლების საჩივარს უარი ეთქვა დაუსაბუთებლობის გამო.

240. 1999 წლის 23 თებერვალს ბატონმა ჰამერმა, რომელსაც შეატყობინეს განმცხადებელთა ამ საჩივრის განხილვის თარიღი, სააპელაციო სასამართლოს წერილობით მიმართა და სასამართლო განხილვის გასაჯაროება მოითხოვა.

241. ბატონმა ჰამერმა იმავე დღეს წერილობით მიმართა მოქმედ გენერალურ პროკურორს სააპელაციო სასამართლოში. იგი ჩიოდა, რომ სააპელაციო სასამართლოს რეგისტრატურამ მას სრულად არ მიაწოდა საქმის მასალების

ასლები და ითხოვდა ამ საკითხის გამოსწორებას. მან ანალოგიური მოთხოვნით მიმართა სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარესაც.

242. 1999 წლის 24 თებერვალს სააპელაციო სასამართლოს რეგისტრატორმა ბატონ ჰამერს უპასუხა, რომ განსახილველი იყო საკითხი - ჩატარებულიყო თუ არა საჯარო სხდომა. ამგვარ გარემოებებში, საჭირო იყო სხდომის მონაწილეები საქმის მასალებს გასცნობოდნენ, მაგრამ სიფრთხილის ზომები იქნა მიღებული და მათ ასლები არ გადაუგზავნეს. ამავე დღით დათარიღებულ სხვა წერილში რეგისტრატორი ბატონ ჰამერს აცხობინებდა, რომ სხდომა არ იქნებოდა ღია, თუმცა, ბატონ ჰამერს ამ საკითხის დასმა სასამართლო განხილვისას, სხდომაზე შეეძლო, თუკი ამის სურვილი ჰქონდა.

243. მოქმედმა გენერალურმა პროკურორმა ბატონ ჰამერს 1999 წლის 25 თებერვალს უპასუხა, რომ ის არ იყო სააპელაციო ორგანო, რომლის კომპეტენციაშიც შედიოდა სააპელაციო სასამართლოს რეგისტრატორის მიერ დოკუმენტების გაუყვამლობის გადაწყვეტილებათა გადასინჯვა. ნებისმიერ შემთხვევაში, ბატონ ჰამერს ყველა დოკუმენტის ნახვა შეეძლო.

244. განმცხადებლების საჩივარი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის თანახმად, განიხილა პალატამ „მოსამართლე დელეგატის“ სახით (raadsheer-commissaris) 1999 წლის 1 მარტს. ბატონმა ჰამერმა, განმცხადებლების სახელით, ვრცელი ზეპირი არგუმენტაცია წარმოადგინა.

245. 1999 წლის 19 მარტს, საქმის წარმმართველი მთავარი ადვოკატის თანხმობით, ბატონმა ჰამერმა მისწერა სააპელაციო სასამართლოს პალატის თავმჯდომარე მოსამართლეს, რომელსაც უნდა განეხილა განმცხადებლების საჩივარი სისხლის სამართლის საქმის აღუძვრელობასთან დაკავშირებით. ბატონმა ჰამერმა აღნიშნა, რომ სავარაუდო შეუსაბამობა იყო ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრასა და პოლიციის სხვა ოფიცერთა ჩვენებებს შორის - როგორც ეს პრესაში გაკეთებულ განცხადებაში აღინიშნა - და მისი მტკიცებით, ეს შემდგომი გამოძიების საჭიროებას ასაბუთებდა.

246. 1999 წლის 26 აპრილს სააპელაციო სასამართლომ განმცხადებელთა საჩივარი საზოგადოებრივი პროკურორის მიერ სისხლის სამართლის საქმის აღუძვრელობის გადაწყვეტილებაზე არ დააკმაყოფილა. სამოტივაციო ნაწილში მან ძალაში დატოვა „მოსამართლე დელეგატის“ გადაწყვეტილება დახურული სხდომის ჩატარების შესახებ. მან დაადგინა, რომ შესაბამისი სამართლებრივი დებულებების ფონზე, სამართლებრივი განხილვა სასამართლო ხელისუფლების უფლებამოსილებას გასცდებოდა, თუ სასამართლო სხდომა, რომელზეც იმსჯელებდნენ პირის მიმართ ღია სხდომის ჩატარების საჭიროებაზე, თვითონ იქნებოდა საჯარო. მეტიც, ეს დააკნინებდა გამოყენებულ სამართლებრივ დებულებათა მიზანს.

247. რაც შეეხება საქმის არსებით მხარეს, სააპელაციო სასამართლო მიიჩნევდა, რომ ოფიცერმა ბრონსმა იარაღით შექმნილი საფრთხის გაუვნებელყოფის მიზნით, კანონის ფარგლებში, თავდაცვის საშუალებას მიმართა. სასამართლომ დასკვნა ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას, ასევე, ბატონი ვან დენ ჰეუველის ჩვენებებს დააფუძნა. მან დამატებით აღნიშნა: მეტი დრო რომ ყოფილიყო, სასიკვდილო ჭრილობის მიყენება, შესაძლოა, თავიდან აეცილებინათ. თუმცა, არსებულ გარემოებებში საჭირო იყო დაუყოვნებლივი რეაგირება, რაც შემდგომ გამოვლენილი ფაქტებითაც დადასტურდა - მორავია რამსაჰაის პისტოლეტი გადატენილი და გასასროლად გამზადებული იყო. ამ დასკვნას ამყარებდა არსებული ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ მორავია რამსაჰაიმ იმავე დღეს, იარაღის მუქარით, სატრანსპორტო

სამუალება გაიტაცა და პისტოლეტი, სულ ცოტა, ერთ სხვა ადგილასაც გამოიყენა დაშინების მიზნით. გარდა ამისა, რეტროსპექტიული დასკვნების თანახმად, მორავია რამსაჰაის სხეულში აღმოჩენილი იქნა ალკოჰოლისა და ჰალუცინოგენური სოკოს აქტიური ინგრედიენტის კვალი. სხვა მონმეთა ჩვენებები ან მთლიანად არასწორი იყო (როგორც, მაგალითად, ქალბატონი ჩიტანისა და მის რიჯსელის შემთხვევაში), ან არარელევანტური, ან ზემდგომ დასკვნებს არ უკავშირდებოდა.

248. მიუხედავად იმისა, სააპელაციო სასამართლო დაეთანხმა განმცხადებლებს, რომ სასურველი იქნებოდა შემთხვევის ინსცენირება, მან ვერაფერი იპოვა იმის დამადასტურებლად, რომ არსებული მტკიცებულებები კეთილსინდისიერად არ გამოიძიეს. სასამართლომ ასევე ვერ იპოვა იმის მტკიცებულება, რომ როგორც განმცხადებლები ჩიოდნენ, მათ ან მათ კანონიერ წარმომადგენელს უარი ეთქვათ, გასცნობოდნენ კონკრეტულ დოკუმენტებს, რომლებიც განსხვავებული დასკვნის საფუძველს იძლეოდა.

II. შესაბამისი ეროვნული კანონმდებლობა

A. სისხლის სამართლის პროცესი

249. განსახილველი მოვლენებისას მოქმედი სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი დებულებები გულისხმობს:

მუხლი 12

„1. როცა დასჯადი ქმედების ჩამდენს ბრალი არ წაეყენება ან სისხლის სამართლებრივი დევნა შედეგით არ სრულდება, ნებისმიერ პირდაპირ დაინტერესებულ პირს [rechtstreeks belanghebbende] შეუძლია წერილობითი საჩივრით მიმართოს სააპელაციო სასამართლოს, ვისი განსასჯელიცაა ბრალის წაუყენებლობის ან სისხლის სამართლებრივი დევნის დაუსრულებლობის საკითხები.

...“

მუხლი 12 (d)

“1. სააპელაციო სასამართლო არ იღებს გადაწყვეტილებას, სანამ არ მოუსმენს მოსარჩელის წარმომადგენელთა არგუმენტაციას ან სათანადოდ არ დაკითხავს მოსარჩელეს...”

მუხლი 12 (e)

“1. სააპელაციო სასამართლომ შესაძლოა დაკითხოს პირი, რომლის მიმართ დევნის დაწყების საკითხიც განიხილება, რათა მას მიეცეს შესაძლებლობა, უპასუხოს მოსარჩელის არგუმენტებს და ამ პასუხის საფუძველიანობა დაამტკიცოს. ამგვარ დაკითხვას ან სარჩელის ასლი დაერთვის, ან მასში მითითებებია განმცხადებლის მიერ მოყვანილ ფაქტებზე.

2. მუხლი 12 (i)-ს შესაბამისად, არანაირი ბრძანება არ გაიცემა, სანამ პირს, რომლის მიმართ დევნის დაწყების საკითხიც განიხილება, სააპელაციო სასამართლო არ მოუსმენს ან, სულ ცოტა, სათანადოდ არ დაკითხავენ“.

მუხლი 12 (f)

„1. მოსარჩელეს და პირს, ვის მიმართ დევნის დაწყების მოთხოვნაც დაისმის, უფლება აქვთ, პალატის მოსამართლის წინაშე ადვოკატის დახმარებით წარდგენენ ...

2. სააპელაციო სასამართლოს თავმჯდომარემ ... მოსარჩელესა და პირს, ვის მიმართ დევნის დაწყების მოთხოვნაც დაისმის, ასევე მათ ადვოკატებს ან კანონიერ წარმომადგენლებს [gemachtigden], მოთხოვნის შემთხვევაში, უფლება უნდა მისცეს, შეისწავლონ საქმის მასალები. მასალების შესწავლა უნდა მოხდეს სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ დადგენილი წესით. თავმჯდომარეს უფლება აქვს, საკუთარი შუამდგომლობით ან გენერალური პროკურორის მოთხოვნით, მხარეებს ზოგიერთი დოკუმენტის შესწავლის საშუალება არ მისცეს, პირადული, გამოძიების, სისხლის სამართლებრივი დევნის ან სხვა ზოგადი ინტერესებიდან გამომდინარე.“

მუხლი 12 (g)

“პირი, ვის მიმართ დევნის დაწყების მოთხოვნაც დაისმის, ვალდებული არ არის, პალატაში მის მიმართ დასმულ შეკითხვებს უპასუხოს. ამის შესახებ მას ოფიციალურად უნდა ეცნობოს სხდომის დაწყებამდე და ეს უნდა აისახოს სხდომის ოქმშიც.“

მუხლი 12 (i)

„1. როცა სარჩელი სააპელაციო სასამართლოს იურისდიქციაში ხვდება, იგი მას განსახილველად იღებს [de klager ontvankelijk is], და თუ სააპელაციო სასამართლო დაადგენს, რომ პირის მიმართ დევნა უნდა დაენციოთ ან დაესრულებინათ, იგი ბრძანებას გასცემს დევნის დაწყების ან დასრულების შესახებ, სარჩელში აღნიშნულ ფაქტებთან დაკავშირებით“.

2. სააპელაციო სასამართლომ შეიძლება ასეთი ბრძანების გაცემაზე უარი თქვას ზოგადი ინტერესებიდან გამომდინარე საფუძვლით.

3. ბრძანება, შესაძლოა, მოიცავდეს დირექტივასაც, რომ საზოგადოებრივმა პროკურორმა წამოაყენოს მოთხოვნა 181-ე მუხლის ან 237-ე მუხლის მე-3 პუნქტის გამოყენებით [კეძოდ, მოთხოვნა გამომძიებელი მოსამართლის მისამართით [rechter-commissaris], დაიწყოს ან გააგრძელოს წინასწარი სასამართლო გამოძიება [gerechtelijk vooronderzoek]] ან მოთხოვნა, რომ პირი, რომლის მიმართ დევნის დაწყების მოთხოვნაც განიხილება, დაიკითხოს სასამართლო პროცესზე. პირველი ბრძანება, შესაძლოა, გაიცეს სააპელაციო სასამართლოს მიერაც, თუ საზოგადოებრივმა პროკურორმა პირს, ვის მიმართ დევნის დაწყების მოთხოვნაც განიხილება, მანამდე ოფიციალურად აცნობა წინასწარი სასამართლო გამოძიების დახურვის გადაწყვეტილების შესახებ, ან თუ 237-ე მუხლის მე-3 პუნქტში მითითებული ვადები ამოიწურა.

4. ყველა სხვა შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლო ... სარჩელზე უარს ამბობს.“

მუხლი 24

„1. პალატის მიერ მიღებული ნებისმიერი გადაწყვეტილება დასაბუთებული უნდა იყოს. თუ პალატა ადგენს, რომ საქმეზე საჯარო მოსმენა ჩატარდეს, ამგვარი გადაწყვეტილება უნდა გამოცხადდეს ღია სხდომაზე.

...

4. თუ კანონი სხვაგვარად არ ითვალისწინებს, გადაწყვეტილება ეჭვმიტანილს და პროცესი სხვა მონაწილეებს დაყოვნების გარეშე უნდა ეცნობოთ“.

B. საზოგადოებრივი პროკურატურა

1. მართლმსაჯულების (ორგანიზაციის) აქტი

250. განსახილველი მოვლენებისას მოქმედი მართლმსაჯულების (ორგანიზაციის) აქტის (*Wet op de rechterlijke organisatie*) შესაბამისი დებულებები გულისხმობს:

მუხლი 4

„საზოგადოებრივი პროკურატურის ექსკლუზიური უფლებამოსილებაა კანონების დაცვა, სისხლის სამართლებრივი ქმედებებისთვის პირთა დასჯა და ყველა სისხლის სამართლებრივი სასჯელის აღსრულების უზრუნველყოფა...“

მუხლი 5

„საზოგადოებრივი პროკურატურის თანამშრომლები ასრულებენ სამსახურებრივი ვალდებულებების შესრულებისას მათთვის მონარქის სახელით უფლებამოსილი ორგანოს მიერ გაცემულ ბრძანებებს.“

მუხლი 5 (a)

„...საზოგადოებრივი პროკურორები და მოქმედი საზოგადოებრივი პროკურორები სამსახურებრივი ვალდებულებების შესრულებისას ანგარიშს წარუდგენენ საზოგადოებრივი პროკურატურის დეპარტამენტის [parket] - რომლის თანამშრომლებიც არიან - უფროსს.“

2. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი

251. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი დებულებების თანახმად:

მუხლი 140

„1. სააპელაციო სასამართლოს გენერალური პროკურორი, ამ სასამართლოს იურისდიქციის ფარგლებში, უზრუნველყოფს რეგიონული [arrondissementsrechtbanken] ან საქალაქო [kantongerechten] სასამართლოების განსასჯელი სისხლის სამართლებრივი ქმედებების სათანადო გამოძიებას. ...

2. საბოლოოდ, მან ბრძანებები უნდა გასცეს რეგიონულ სასამართლოებში დანიშნულ საზოგადოებრივი პროკურატურის დეპარტამენტთა უფროსების სახელზე.“

მუხლი 148

„1. საზოგადოებრივი პროკურორი ხელმძღვანელობს დანაშაულების გამოძიებას, რომლებიც იმ რეგიონული სასამართლოს განსასჯელია სადაც ის არის დანიშნული, ასევე, საქალაქო სასამართლოების განსასჯელ დანაშაულებს, ამ რეგიონული სასამართლოს იურისდიქციის ფარგლებში. ამას გარდა, იგი, ამ რეგიონული სასამართლოს იურისდიქციის ფარგლებში, ხელმძღვანელობს დანაშაულების გამოძიებას, რომლებიც სხვა რეგიონული თუ საქალაქო სასამართლოების განსასჯელია.

2. ამ თვალსაზრისით, იგი ბრძანებებს გასცემს სხვა პირთა მისამართით, რომლებიც უძღვებიან ამგვარ გამოძიებებს.“ ...

C. პოლიციის ზემდგომი ორგანო

252. პოლიციის შესახებ 1993 წლის აქტის (Politiewet) შესაბამისი ნაწილები გულისხმობს:

მუხლი 12

„1. როცა პოლიცია მუნიციპალიტეტში საზოგადოებრივ წესრიგს იცავს და საკუთარ მოვალეობას ასრულებს საზოგადოებისათვის დახმარების სახით [hulpverleningstaak], იგი ექვემდებარება ბურგომისტრს.

2. ბურგომისტრი უფლებამოსილია, პოლიციის ოფიცრებს მისცეს დირექტივები 1-ლ პუნქტში აღნიშნული მოვალეობების შესასრულებლად.“

მუხლი 13

„1. როცა პოლიცია სამართლებრივ წესრიგს ინარჩუნებს სისხლის სამართლის კანონმდებლობის გამოყენებით, ან მოვალეობებს ასრულებს მართლმსაჯულების განხორციელების ხელშესაწყობად, იგი ექვემდებარება საზოგადოებრივ პროკურორს.

2. საზოგადოებრივი პროკურორი უფლებამოსილია, პოლიციის ოფიცრებს მისცეს დირექტივები 1-ლ პუნქტში აღნიშნული მოვალეობების შესასრულებლად.“

D. სამართლებრივი აქტები პოლიციის მიერ ძალის გამოყენების შესახებ

1. 1993 წლის აქტი პოლიციის შესახებ

253. პოლიციის შესახებ 1993 წლის აქტის მე-8 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად:

„პოლიციის ძალების მოვალეობათა შესასრულებლად დანიშნული პოლიციის ოფიცერი მოვალეობების შესრულებისას უფლებამოსილია გამოიყენოს ძალა, როცა ეს ქმედება გამართლებულია მიზნით, რომელსაც ძალის გამოყენება ემსახურება, ასევე, გასათვალისწინებელია ძალის ამგვარი გამოყენებისას არსებული საფრთხეები და ის, რომ ამ მიზნის მიღწევა სხვაგვარად შეუძლებელია. ძალის გამოყენებას შეძლებისდაგვარად წინ უნდა უსწრებდეს გაფრთხილება.“

2. 1994 წლის შინაგანანესები

254. იმ დროისათვის არსებული შინაგანანესები პოლიციის, სამეფო სამხედრო პოლიციის (Constabulary) და სპეციალური საგამოძიებო უფლებამოსილებით აღჭურვილი პოლიციელებისთვის (Ambst instructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewone opsporingsambtenaar) გულისხმობს:

სექცია 7

„1, ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენება, გარდა ავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღისა ან დიდ რადიუსზე ზუსტი სროლისთვის განკუთვნილი იარაღისა, დაშვებულია მხოლოდ:

- (ა) ადამიანის დასაკავებლად, რომელიც ცეცხლსასროლი იარაღით საფრთხეს ქმნის [vuurwapengevaarlijk persoon];
- (ბ) ადამიანის დასაკავებლად, რომელიც ცდილობს, თავი აარიდოს - ან თავი აარიდა - დაკავებას ან უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე წარდგომას [die zich aan zijn aanhouding of voorgeleiding tracht te onttrekken of heeft onttrokken], ეჭვმიტანილი ან მსჯავრდებულია მძიმე დანაშაულის ჩადენის გამო [ernstig misdrijf] და მისი ქმედება დამატებით აღიქმება, როგორც სამართლებრივი წესრიგის სერიოზული დარღვევა.

...

3. პირველი პუნქტის (ა) და (ბ) ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული შემთხვევებისას ცეცხლსასროლი იარაღი არ გამოიყენება, როცა დასაკავებელი პირის ვინაობა ცნობილია და, გონივრული ვარაუდით, მისი დაკავების დაყოვნებით საფრთხე არ შეექმნება სამართლებრივ წესრიგს იმგვარად, რაც დაუშვებლად ჩაითვლება...”

სექცია 12

„1. ავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღის ან დიდ რადიუსზე ზუსტი სროლისთვის განკუთვნილი იარაღის გამოყენებამდე, ოფიცერმა ხმამაღლა ან სხვა ფორმით, რომლის არასწორად გაგებაც შეუძლებელი იქნება, უნდა გასცეს გაფრთხილება, რომ ცეცხლს გახსნის, თუკი მისი ბრძანება დაუყოვნებლივ არ შესრულდება. ამგვარი გაფრთხილება, რომელიც, საჭიროების შემთხვევაში, გამაფრთხილებელი გასროლით შეიძლება ჩანაცვლდეს, არ ხდება მხოლოდ მაშინ, როცა გარემოებები ამის გაკეთების საშუალებას არ იძლევა.

2. გამაფრთხილებელი გასროლისას მაქსიმალურად უნდა იქნას თავიდან აცილებული საფრთხის შექმნა პირისა ან ქონებისათვის.“

3. 1994 წლის წესები საპოლიციო იარაღის შესახებ

255. სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებისას პოლანდიაში ფორმირებული პოლიციელი აღჭურვილია ნახევრადავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღით. პოლიციის ოფიცრებს ევალებათ, ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენება პროფესიონალურ დონეზე იცოდნენ. სხვა შემთხვევაში, მათ იარაღი ტარების უფლება არ აქვთ.

E. სამართლებრივი აქტები ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის შესახებ

1. 1993 წლის აქტი პოლიციის შესახებ

256. პოლიციის შესახებ 1993 წლის აქტის 43-ე მუხლის თანახმად:

„1. შინაგან საქმეთა მინისტრთან კონსულტაციების შემდეგ იუსტიციის მინისტრის მიერ განსაზღვრული დანიშნულებისთვის, გენერალურ პროკურორს თავის განკარგულებაში ჰყავს სპეციალური უფლებამოსილების პოლიციის ოფიცრები [bijzondere ambtenaren van politie].

2. პირველ პუნქტში აღნიშნულ პოლიციის ოფიცრების მენეჯმენტს სათავეში უდგას იუსტიციის მინისტრი. პოლიციის ამ ოფიცრებს თანამდებობაზე ნიშნავს ... აწინაურებს, უფლებამოსილებას უჩერებს და ათავისუფლებს იუსტიციის მინისტრი“.

2. წესები საზოგადოებრივი პროკურატურის ოპერატიული განყოფილების მოწყობის შესახებ

257. საზოგადოებრივი პროკურატურის ოპერატიული განყოფილების მოწყობის (Organisatieregeling dienstonderdelen Openbaar Ministerie) 1-ლი წესის თანახმად, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი (Rijksrecherche) ეროვნული სამსახურია, რომელიც ექვემდებარება სააპელაციო სასამართლოს გენერალურ პროკურორს. მის ყოველდღიურ საქმიანობას აკონტროლებს დეპარტამენტის დირექტორი, რომელიც ანგარიშვალდებულია გენერალური პროკურორის წინაშე (წესი 3).

F. შიდასამართლებრივი ცვლილებები პალატის გადაწყვეტილების შემდეგ

1. საპარლამენტო შეკითხვები

258. პალატის გადაწყვეტილებას ჰოლანდიაში მედიის მხრიდან დიდი დაინტერესება მოჰყვა. 2005 წლის 23 ნოემბერს პარლამენტის ქვედა პალატის (Tweede Kamer) ორმა წევრმა, ბატონებმა პ. სტრაუზმა და ა. ვოლფსენმა, იუსტიციის მინისტრს მიმართეს, საკუთარი აზრი გამოეთქვა პალატის გადაწყვეტილების შესახებ და, ამ გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე, ესაუბრა შიდა სამართალსა და პრაქტიკაში საჭირო ცვლილებებზე.

259. პარლამენტმა იუსტიციის მინისტრის პასუხი 2005 წლის 16 დეკემბერს მიიღო (Tweede Kamer der Staten-Generaal, Aanhangel van de Handelingen - პარლამენტის ქვედა პალატა, საპარლამენტო ოქმზე დანართი - 2005-2006, №567, გვ. 1209-10). ამ პასუხიდან ამონარიდი ასე იკითხება:

„2. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ კონვენციის მე-2 მუხლი არსებითად არ დარღვეულა; სასამართლომ ერთხმად აღნიშნა, რომ პოლიციის ოფიცერი თავს იცავდა. სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლის პროცესუალური მხარე დაირღვა ორი მიზეზის გამო: ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი გამოძიებაში ჩაერთო ძალზე გვიან და, სისხლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის თანახმად, გადაწყვეტილება - შესაბამისი პოლიციელების მიმართ სისხლის სამართლებრივი დევნა არ დაეწყო - საჯაროდ არ გამოცხადდა. რაც შეეხება ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის გამოძიებაში ჩართვას, უნდა აღინიშნოს რამდენიმე საკითხი: სასამართლო არ აკრიტიკებს ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის დამოკიდებულებას პოლიციისადმი; იგი გარკვევით ადგენს, რომ დამოკიდებულება აკმაყოფილებს კონვენციის მე-2 მუხლით გათვალისწინებულ დამოუკიდებლობის კრიტერიუმს. თუმცა, წინამდებარე საქმეში, სროლის ფაქტს პირველი 15 საათის განმავლობაში იძიებდნენ იმავე პოლიციის ძალების ოფიცრები, რომელსაც მიეკუთვნებოდა პოლიციის ოფიცერი, ვინც საბედისწეროდ გაისროლა. მხოლოდ ამის შემდეგ გადავიდა გამოძიება ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის ხელში. სასამართლო ადგენს, რომ წინამდებარე საქმეში (დამოუკიდებელი) ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი გამოძიებაში ძალზე გვიან ჩაერთო. ამსტერდამის სააპელაციო სასამართლოს 2004 წლის 23 ივნისის გადაწყვეტილების შემდეგ საქმეზე - Mercatorplein (გამოუქვეყნებელი) - ეროვნული პოლიციის შიდა

საგამოძიებო დეპარტამენტის მუშაობის სისტემა გაუმჯობესდა [aangescherpt] და მათ შემთხვევის ადგილზე მისვლა უკვე უფრო ადრეც შეუძლიათ. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი ახლა შემთხვევის ადგილზე გადის საშუალოდ ერთ საათში ან საათ-ნახევარში, ინციდენტის შესახებ შეტყობინების შემოსვლიდან. შესაბამისად, უკვე შეუძლებელია იმის თქმა, რომ ჰოლანდიაში პოლიციის ოფიცერთა მიერ საბედისწერო გასროლების ფაქტებზე საგამოძიებო პროცედურები შეუსაბამოა კონვენციასთან. შესაბამისად, ვფიქრობ, რომ არსებული პროცედურების არსებითად შეცვლა საჭირო აღარაა. თუმცა, კარგი იქნებოდა პროცედურების დაზუსტება ზოგიერთ საკითხთან, კერძოდ, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის ჩართვასთან დაკავშირებით. ამ საკითხთან მიმართებით, გენერალური პროკურორების საბჭო [College van procureurs generaal] მუშაობს ახალ „ინსტრუქციაზე, თუ რა მოქმედებები ჩასატარებელი პოლიციის ოფიცრის მიერ ძალის გამოყენებისას“ [Aanwijzing handelwijze bij geweldsaanwending (politie) ambtenaar - შემდგომში „ინსტრუქცია“, რომელიც მანამდე არსებულს შეცვლის. ახალ ინსტრუქციაში გარკვევით იქნება აღნიშნული, რომ დაუყოვნებლივ [terstond] ეცნობოს ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტს საქმეებზე, რომლებშიც პოლიციის ოფიცერმა ძალა გამოიყენა. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის მორიგე ოფიცერი შემთხვევის ადგილზე უნდა გავიდეს შეძლებისდაგვარად სწრაფად. მის მისვლამდე, ადგილობრივმა პოლიციამ სიტუაცია უნდა „გაყინოს“, მაგალითად, შემთხვევის ადგილისთვის კორდონის შემოვლებით. თუმცა, ადგილობრივი ძალები საგამოძიებო ღონისძიებებს არ ჩაატარებენ. ახალი ინსტრუქცია ძალაში შევა შემდეგი წლის დასაწყისიდან.

3. სისხლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების შემთხვევაში, მოსარჩელის ინტერესი - სხდომა იყოს საჯარო - ეწინააღმდეგება იმ ადამიანის ინტერესს სხდომის გასაიდუმლოების შესახებ, ვის მიმართ დევნის დაწყებაზეცაა მსჯელობა. ამ შემთხვევაში ამოსავალი ნერტილი ისაა, რომ სანყის ფაზაში, როდესაც წყდება, უნდა დაიწყოს თუ არა პირის მიმართ დევნა, ამ პირის ინტერესი, თავიდან აიცილოს საჯაროობა, გადანონის მოსარჩელისას - პროცესი იყოს საჯარო. როცა სისხლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილება „სისხლის სამართლებრივ ბრალდებას“ არ ეხება, კონვენციის მე-6 მუხლის მნიშვნელობით, ეს მუხლი ამგვარ გადაწყვეტილებათა საჯაროობას არ ითხოვს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს წინამდებარე გადაწყვეტილებაში საჯაროობის მოთხოვნა მომდინარეობს კონვენციის მე-2 მუხლიდან. სასამართლო მიიჩნევს: გადაწყვეტილება უნდა გამოცხადებულიყო საჯაროდ, საქმის მნიშვნელობისა და იმ ფაქტიდან გამომდინარე, რომ იგი ეხებოდა საჯარო მოხელეს. შეუძლებელი იქნება გადაწყვეტილების აღსრულება სისხლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლში შესწორებების შეტანის გარეშე.

ამ დროისათვის ჩვენ განვიხილავთ საკითხს, დავაყენოთ თუ არა მოთხოვნა, კონვენციის 43-ე მუხლის თანახმად საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემის შესახებ. ამის შესახებ გაცნობებთ მომავალი წლის დასაწყისში.

4. სასამართლო ადგენს, რომ საზოგადოებრივი პროკურატურის დეპარტამენტის დამოკიდებულება პოლიციისადმი საკმარისად დამოუკიდებელია. სასამართლოს ამ დადგენილებას არ აქვს იმის ფაქტი, რომ საზოგადოებრივი პროკურორი დამოკიდებულია პოლიციაზე ინფორმაციის მიწოდებისა და დახმარების თვალსაზრისით. სასამართლო დამატებით აღნიშნავს, რომ დამოუკიდებელ ზედამხედველობას საზოგადოებრივი პროკურორის ქმედებებზე სასამართლოები ახორციე-

ლებენ. წინამდებარე საქმეზე მომუშავე საზოგადოებრივი პროკურორი პასუხისმგებელი იყო იმ არეალზე, რომელშიც მუშაობდა ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილება და პოლიციის შესაბამისი ოფიცერი. ვიზიარებ სასამართლოს მოსაზრებას, რომ სასურველი არ არის (დამოუკიდებლობის თვალსაზრისით), საზოგადოებრივ პროკურორს ძალზე მჭიდრო კავშირები ჰქონდეს პოლიციის იმ ძალებთან, რომელსაც შესაბამისი პოლიციის ოფიცრები მიეკუთვნებიან. ახალი ინსტრუქციის თანახმად, მსგავს საქმეებს არავითარ შემთხვევაში არ გამოიძიებს ის საზოგადოებრივი პროკურორი, რომელსაც მჭიდრო კავშირები აქვს ქალაქთან, სადაც პოლიციის ოფიცრები მუშაობენ - მაგალითად, ქალაქის საზოგადოებრივი პროკურორი. დამატებით მინდა აღვნიშნო, რომ პოლიციის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების შესახებ სამეთვალყურეო საბჭო რეკომენდაციებს გასცემს მას შემდეგ, რაც პოლიციის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების ფაქტებს გამოიძიებს ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი. მთავარი საზოგადოებრივი პროკურორი ვალდებულია, სამეთვალყურეო საბჭოს გადაუგზავნოს გადაწყვეტილება, რომლის მიღებასაც აპირებს. ამ გზით, ასეთ საქმეებზე მიიღება „მეორე მოსაზრება.“

2. „ინსტრუქცია - რა მოქმედებებია ჩასატარებელი პოლიციის ოფიცრის მიერ ძალის გამოყენების შემთხვევაში

260. გენერალური პროკურორების საბჭოს ახალი ინსტრუქცია, რომლის მიღების თარიღადაც მინისტრმა 2006 წლის დასაწყისი დასახელა, ფაქტობრივად გამოქვეყნდა 2006 წლის 26 ივლისს (Official Gazette - Staatscourant - 2006, №143). გენერალური პროკურორების საბჭო საზოგადოებრივი პროკურატურის უმაღლესი ორგანოა და იგი ანგარიშვალდებულია, თავმჯდომარის სახით, იუსტიციის მინისტრის წინაშე.

261. განმარტებით ბარათში აღნიშნულია, რომ ინსტრუქციის მიზანია *inter alia* საქმეზე - Ramsahai and Others - პალატის გადაწყვეტილების აღსრულების ხელშეწყობა, რათა უფრო ნათლად განისაზღვროს ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის საგამოძიებო ფუნქციები და ადგილობრივი საპოლიციო ძალების როლი.

262. ინსტრუქცია ეხება არა მხოლოდ პოლიციის ოფიცრებს, არამედ საპოლიციო უფლებამოსილების სხვა მოხელეებსაც, სამეფო სამხედრო პოლიციისა (Koninklijke marechaussee) და შეიარაღებული ძალების წევრების ჩათვლით, რომლებიც საპოლიციო ვალდებულებებს ასრულებენ. ინსტრუქცია გამოიყენება, როცა ცეცხლსასროლი იარაღის ხმარება სიკვდილს ან დაზიანებას იწვევს, ასევე სხვა შემთხვევებში, როცა ძალის გამოყენებამ სიკვდილი ან მძიმე დაზიანება გამოიწვია.

263. როცა ხდება ინციდენტი, რომლის დროსაც ინსტრუქცია გამოიყენება, გამოიძიება ატარებს ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი. რეგიონულმა პოლიციამ ამ დეპარტამენტს დაუყოვნებლივ უნდა შეატყობინოს შესაბამისი ინციდენტის შესახებ. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის მორიგე ოფიცერი შემთხვევის ადგილას შეძლებისდაგვარად სწრაფად უნდა გავიდეს. ადგილობრივი პოლიცია საჭირო გადაუდებელ ღონისძიებებს ატარებს, როგორცაა ტერიტორიის კორდონირება, გვამების მოვლა და ყველა მოწმის სახელის ჩაწერა; ისინი არანაირ საგამოძიებო მოქმედებას არ ატარებენ, გარდა იმ შემთხვევისა და იმ ფარგლებში, როცა მათი ჩართულობა გარდაუვალია.

264. ნებისმიერი გამოძიება, რომელსაც ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი ვერ ატარებს, სრულდება შესაბამისი პოლიციის რეგიონის შიდა საგამოძიებო ბიუროს (Bureau Interne Onderzoeken) ან მეზობელი საპოლიციო ძალების წევრთა მიერ. ტექნიკური საგამოძიებო მოქმედებებისთვის სამედიცინო ექსპერტ-გამომძიებლები სხვა რეგიონული პოლიციიდან მოიწვევიან.

265. პრეზუმფცია ასეთია: პოლიციის ოფიცერი, რომელსაც სამსახურებრივი მოვალეობების შესრულებისას ძალის გამოყენება სჭირდება, როგორც წესი, უფლებამოსილია, ამის საფუძველად ზემდგომის ბრძანება მოითხოვოს ან ძალა თავდაცვის მიზნით გამოიყენოს. შესაბამისად, ასეთ მდგომარეობაში პოლიციის ოფიცერი სისხლის სამართლის დანაშაულში ეჭვმიტანილად არ განიხილება, თუ მოვლენების შემდგომ ნათელი არ გახდა, რომ ამ საკითხზე გონივრული ეჭვები არსებობს; იგი დაიკითხება მოწმის სტატუსით, თუმცა, სიფრთხილით, რადგან ის ვალდებული არ არის, საკუთარი თავის საწინააღმდეგო ჩვენება მისცეს.

266. მთავარი საზოგადოებრივი პროკურორი, რომელიც უშუალოდ პასუხისმგებელია გამოძიებასა და გადაწყვეტილებაზე - დაიწყოს თუ არა დევნა პოლიციელის მიმართ - ვალდებულია უზრუნველყოს, რომ არანაირ გარემოებაში, გამოძიებას არ ხელმძღვანელობდეს ის საზოგადოებრივი პროკურორი, რომელსაც ახლო კავშირები აქვს პოლიციის განყოფილებასთან, შესაბამისი პოლიციელი რომ მიეკუთვნება. თავიდან უნდა იქნას აცილებული დამოუკიდებლობის არარსებობის ნებისმიერი გამოვლინება.

167. როცა ძალადობრივ ინციდენტში გამოყენებულია ცეცხლსასროლი იარაღი, მთავარმა საზოგადოებრივმა პროკურორმა, ვიდრე გადაწყვეტს პირის მიმართ დევნის დაწყებას, გადაწყვეტილება, რომლის მიღებასაც აპირებს, დამხმარე დოკუმენტაციასთან ერთად უნდა გადაუგზავნოს პოლიციის მიერ ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების სამეთვალყურეო საბჭოს, რომელიც შვიდ სამუშაო დღეში სარეკომენდაციო მოსაზრებას წარუდგენს.

სამართალი

1. კონვენციის მე-2 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

268. კონვენციის მე-2 მუხლის თანახმად:

„1. ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება კანონით არის დაცული. არავის სიცოცხლე არ შეიძლება განზრახ იყოს ხელყოფილი. სიცოცხლის ხელყოფა დასაშვებია მხოლოდ სასამართლოს მიერ გამოტანილი სასიკვდილო განაჩენის აღსრულების შედეგად, ისეთი დანაშაულის ჩადენისათვის, რომლისთვისაც კანონი ითვალისწინებს ამ სასჯელს.

2. სიცოცხლის ხელყოფა არ ჩაითვლება ამ მუხლის საწინააღმდეგოდ ჩადენილ ქმედებად, თუ ის შედეგად მოჰყვა ძალის გამოყენებას, რომელიც აბსოლუტურ აუცილებლობას წარმოადგენდა:

a. ნებისმიერი პირის დასაცავად არამართლზომიერი ძალადობისაგან;

- b. კანონიერი დაკავებისათვის ან კანონიერად დაპატიმრებული პირის გაქცევის აღსაკვეთად;
- c. კანონიერ ღონისძიებათა განხორციელებისას აჯანყების ან ამბოხების ჩასახშობად.“

269. განმცხადებლებმა, კონვენციის მე-2 მუხლის თანახმად, რამდენიმე საჩივარი დააყენეს.

270. პირველ რიგში, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ მორავია რამსაჰაის მოკვლა აბსოლუტური აუცილებლობა არ იყო მე-2 მუხლის მეორე პუნქტში ჩამოყალიბებული არც ერთი მიზნის მისაღწევად.

მეორე რიგში, ისინი ამტკიცებდნენ, რომ მორავია რამსაჰაის სიკვდილის შემდგომი გამოძიება არასაკმარისი იყო. უფრო კონკრეტულად, ისინი აცხადებდნენ, რომ:

- (a) გამოძიება ვერ ჩაითვლებოდა „დამოუკიდებლად“, რადგან საგამოძიებო მოქმედებების უმეტესი ნაწილი ჩაატარა ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციამ, რომელსაც ოფიცრები ბულტსტრა და ბრონსი მიეკუთვნებოდნენ;
- (b) პირველად ჰუიგენბოს შენობაში კარდაკარ ჩამოვლის შემდეგ, მოწმეების ძიებისას, დამატებით არანაირი ძალისხმევა არ გამოვლენილა სხვა სამოქალაქო მოწმეთა საპოვნელად და, ფაქტობრივად, რამდენიმე უკანაც კი გააბრუნეს;
- (c) ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, საბედისწერო სროლიდან მხოლოდ რამდენიმე დღის შემდეგ დაიკითხნენ, რა დროშიც მათ შესაძლებლობა ჰქონდათ, ინციდენტი ერთმანეთში და სხვებთანაც განეხილათ;
- (d) არ ჩატარებულა რამდენიმე სამედიცინო ექსპერტიზა, რომელთა ჩატარება, როგორც წესი, მოსალოდნელი იყო: ამგვარად, საგამოძიებო ორგანოს არ უცდია ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის დადგენა (რაც, განმცხადებლების მტკიცებით, შესაძლებელი იყო); ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას, ხელებზე ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალი არ შეუსწავლიათ; საგამოძიებო მასალებში არ მოიძებნა არანაირი ანგარიში ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივი იარაღისა და აღჭურვილობის, ან გამოყენებული მასრის შესწავლის შესახებ; და ინციდენტის ინსცენირება არ მომხდარა.
- (e) პოლიციის კომისრის ვან რეისენის უარი ნებისმიერ დამატებით გამოძიებასთან თანამშრომლობაზე სუბიექტური მიკერძოებულობის მტკიცებულებაა;
- (f) ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი არ შეიძლება დამოუკიდებლად და მიუკერძოებლად ჩაითვალოს, რადგან იმ დროს იგი ანგარიშვალდებული გახლდათ ადგილობრივი მთავარი საზოგადოებრივი პროკურორის წინაშე, რომელიც ასევე პასუხისმგებელი იყო ადგილობრივი საზოგადოებრივი პროკურატურისა და პოლიციის მუშაობაზე;
- (g) ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, ერთი ადვოკატით უზრუნველყვეს, რაც ჰოლანდიის ჩვეულ პრაქტიკას ეწინააღმდეგებოდა;
- (h) გადაწყვეტილება ოფიცერ ბრონსის მიმართ დევნის არდანყების შესახებ მიიღო ამსტერდამის საზოგადოებრივმა პროკურორმა, რომელიც კონკრეტულად ფლიერბოსდრეფტის პოლიციის განყოფილების თანამშრომელთა მუშაობაზე იყო პასუხისმგებელი, იქ მომუშავე ოფიცრებისგან იღებდა ინფორმაციასა და სხვა ტიპის დახმარებას და მათზე იყო დამოკიდებული.

271. განმცხადებლები მოიხმობდნენ კონვენციის მე-2 და მე-6 მუხლებს და აცხადებდნენ, რომ გამოძიება არ იყო დამოუკიდებელი და ეფექტიანი. მათ შემდეგი პრეტენზიები დააყენეს სააპელაციო სასამართლოს პროცედურებთან დაკავშირებით:

- (a) მოსმენა არ იყო საჯარო და არც გადაწყვეტილება გამოცხადებულა ღია სხდომაზე;
- (b) მათ უარი ეთქვათ რამდენიმე დოკუმენტზე, მათ შორის საზოგადოებრივი პროკურორის ოფიციალურ ანგარიშზე, როცა ეს დოკუმენტები ხელმისაწვდომი იყო სააპელაციო სასამართლოს მოქმედი გენერალური პროკურორისა და თვით სააპელაციო სასამართლოსათვის;
- (c) არ განხილულა განმცხადებელთა მოთხოვნები ოფიცრების - ბრონსისა და ბულტსტრას - საჯაროდ დაკითხვის, მათი მონაწილეობით ინციდენტის ინსცენირებისა და ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივ ჩანაწერზე ხელმისაწვდომობის (მის მიმართ ნებისმიერი საჩივრის ჩათვლით) შესახებ;
- (d) სააპელაციო სასამართლოს, თავის მხრივ, დამოუკიდებელი გამოძიება არ ჩაუტარებია, იგი დაეყრდნო ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალეობისა და ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის მიერ მოწოდებულ ინფორმაციას;
- (e) სასამართლო მოსმენა ჩატარდა ერთი მოსამართლის მონაწილეობით, როცა გადაწყვეტილება, როგორც ირკვევა, გამოიტანა სამმა მოსამართლემ;
- (f) რამდენადაც ამის დადგენა მოხერხდა, სააპელაციო სასამართლოს სხდომის ოფიციალური ჩანაწერი არ გაკეთებულა, რაც კანონს ეწინააღმდეგება;

272. მთავრობა უარყოფს კონვენციის მე-2 მუხლის რაიმე სახით დარღვევას.

A. მორავია რამსაჰაის სიკვდილი

1. ფაქტების დადგენა

273. მტკიცებულებათა შეფასებისას სასამართლო იყენებს „გონივრულ ეჭვს მიღმა“ მტკიცების სტანდარტს. თუმცა, ამგვარი მტკიცება უნდა ეფუძნებოდეს საკმარისად მყარ, ნათელ და თანმხვედრ დასკვნებს ან ასეთივე გაუზიარებელ ფაქტებს (იხ. სხვა საქმეებთან ერთად, *Salman v. Turkey* [GC], № 21986/93, § 100, ECHR 2000 VII, და *Cyprus v. Turkey* [GC], № 25781/94, §§ 112-13, ECHR 2001 IV).

274. პალატამ დაადგინა მორავია რამსაჰაის სიკვდილთან დაკავშირებული ფაქტები, რომლებიც ასე იკითხება (პალატის გადაწყვეტილების §§ 356-71):

„356. სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანია მორავია რამსაჰაის სიკვდილის შესახებ ფაქტების დადგენა.

357. სასამართლო სენსიტიურია მისი ფუნქციის სუბსიდიური ბუნებისადმი და აღიარებს, რომ ფრთხილად უნდა აირიდოს პირველი ინსტანციის სასამართლოს ფუნქციების შესრულება, როცა საქმის გარემოებები ამის საშუალებას იძლევა. თუმცა, როცა ბრალდებები კონვენციის მე-2 მუხლს ეხება, სასამართლომ განსაკუთრებულად გულსახმიერად უნდა შეისწავლოს საქმე, მიუხედავად იმისა, რომ გარკვეულ ადგილობრივ პროცესებსა და გამოძიებას უკვე ჰქონდა ადგილი (იხ. *Aktaş v. Turkey*, № 24351/94, § 271, 24 აპრილი 2003).

358. მე-2 მუხლის საპროცესო ასპექტთან დაკავშირებით, თავისი დასკვნისთვის ზიანის მიყენების გარეშე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ განსახილველი მოვლენების ოფიციალური გამოძიება იყო გულმოდგინე და დასკვნები ოქმებში დეტალურადაა აღწუსებული. გამოძიება მოიცავდა საქმეში ჩართულ პოლიციის ოფიცერთა

და ბევრი სამოქალაქო მოწმის, მათ შორის, განმცხადებელთა სახელით მიყვანილი მოწმეების ჩვენებებს, ასევე, სამედიცინო ექსპერტიზის მტკიცებულებათა ერთობლიობას. სასამართლო საქმეს სწავლობს იმ ფაქტობრივ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რომელიც ირკვევა სხვა წყაროების მიერ აუცილებელ დოკუმენტებად წოდებული, წარმოდგენილი ოფიციალური მასალებიდან.

359. მტკიცებულებებიდან ირკვევა, რომ საბედისწერო სროლამდე მორავია რამსაჰაიმ ორჯერ გამოიყენა პისტოლეტი სხვების დასაშინებლად. პირველი ასეთი ინციდენტი მოხდა ლეიდსეპლინზე, ბურგერ კინგის რესტორანში, როცა მორავია რამსაჰაიმ პისტოლეტი დაუმიზნა ქალბატონ ნაჯიმა ბუჯედაინს, მეორე კი კვაკოეს ფესტივალზე, როცა მან ბატონი ვინოდკუმარ ჰოესენი იარაღის მუქარით გადმოსვა საკუთარი სკუტერიდან.

360. ბატონმა ჰოესენმა ძარცვის შესახებ პირველივე შემხვედრ პოლიციელებს - ოფიცრებს, დეკერსა და ბონსტრას აცნობა, რომლებიც საზედამხედველო ფუნქციას ასრულებდნენ და არ იყვნენ შეიარაღებულნი. სამივე მათგანი მძარცველს დაედევნა. თუმცა, სკუტერი სწრაფად მიქროდა და მას ვერ დაენივნენ. მაშინ ოფიცრებმა ძარცვის შესახებ ორმხრივი რადიომიმღებით აცნობეს ადგილობრივი პოლიციის განყოფილებას, მათ გადასცეს მძარცველისა და სკუტერის აღწერილობა და აღნიშნეს მიმართულება, საითაც მძარცველმა სკუტერი წაიყვანა. მორიგე ოფიცრმა დაუყოვნებლივ უბრძანა ყველა თავისუფალ პოლიციელს, მძარცველს დასდევნებოდნენ.

361. მოგვიანებით, ოფიცრების დეკერისა და ბონსტრას განცხადებით, ბატონ ჰოესენს მათთვის ბოლო დრომდე არ უთქვამს, რომ მორავია რამსაჰაის იარაღი ჰქონდა; მათ ეს რომ სცოდნოდათ, შეუიარაღებელი არავითარ შემთხვევაში არ დაედევნებოდნენ მას და აუცილებლად აცნობებდნენ ამის შესახებ თავიანთ კოლეგებს. თუმცა, ბატონი ჰოესენი აცხადებს, რომ სინამდვილეში პისტოლეტი ახსენა, მაგრამ მისი სიტყვები ვერ გაიგონეს. როგორი სიზუსტითაც უნდა ეთქვა ეს ბატონ ჰოესენს, სასამართლო უშვებს, რომ ოფიცრებმა, დეკერმა და ბონსტრამ, მისი სიტყვები - რომ მორავია რამსაჰაი შეიარაღებული იყო - ვერ გაიგონეს.

362. ახლომახლო მყოფ პოლიციის ოფიცერთაგან ბრძანებას პირველები ბრონსი და ბულტსტრა გამოეხმაურნენ, რომლებიც პოლიციის საპატრულო მანქანით ბიჯლმერმეერის რაიონში პატრულირებდნენ. მათ მორავია რამსაჰაი სკუტერით ჰუიგენბოს შენობისკენ მიმავალი დაინახეს და დაედევნენ.

363. ოფიცრებმა ბრონსმა და ბულტსტრამ დაინახეს, რომ მორავია რამსაჰაი სკუტერით ჰუიგენბოს შენობის გალავანში შევიდა. საჭესთან მჯდომმა ოფიცრმა ბრონსმა მანქანა დააპარკინგა. ამასობაში, ოფიცერი ბულტსტრა მანქანიდან გადმოვიდა და გალავნისკენ გაიქცა. მას ხელში პორტატული ორმხრივი რადიო-გადამცემი ეჭირა.

364. მორავია რამსაჰაი არ დამორჩილდა და პოლიციელს წინააღმდეგობა გაუწია. მან გაქცევა სცადა. ოფიცრმა ბულტსტრამ მას ხელი წაავლო. მათ შორის მცირედი დაპირისპირება მოხდა, რა დროსაც მორავია რამსაჰაიმ თავის დაძვრენა მოახერხა. მორავია რამსაჰაიმ ოფიცერ ბულტსტრასაგან რამდენიმე მეტრის მანძილზე საშიში პოზა მიიღო და პისტოლეტი ამოიღო.

365. სასამართლო არ იღებს სამოქალაქო მოწმეთა ჩვენებებს, რომ მორავია რამსაჰაი შეუიარაღებელი იყო. აშკარაა, რომ ეს ადამიანები მოვლენებს საკმაოდ შორიდან აკვირდებოდნენ, თან ბინდში. მეტიც, ეს ჩვენებები ეწინააღმდეგება შემდგომ ნაპოვნ პისტოლეტს - მტკიცებულებას, რომელიც ადასტურებს, რომ მორავია რამსაჰაიმ აღწერილობის შესაბამისი პისტოლეთი საბედისწერო სროლა-მდე, ორჯერ გამოიყენა ორი სხვადასხვა ადამიანის წინააღმდეგ - ასევე, ბატონი ვან დენ ჰეუველის ჩვენებას, ვინც მოვლენების ნაწილს ახლოდან აკვირდებოდა.

366. მორავია რამსაჰაის პისტოლეტის დანახვისას ოფიცერი ბულტსტრა შემინდა, დააგდო ან გადააგდო თავისი ორმხრივი რადიოგადამცემი, ამოიღო სამსახურებრივი პისტოლეთი და ხმამაღლა, სულ ცოტა, ერთხელ უბრძანა მორავია რამსაჰაის, დაეგდო იარაღი. ამის შემდეგ მორავია რამსაჰაიმ იარაღის ლულა მიწისკენ დაუშვა, თუმცა, ოფიცერ ბულტსტრას შეფასებით, იგი საშიშ პოზას ინარჩუნებდა და თან მიმალვას ცდილობდა.

367. ამასობაში, ოფიცერმა ბრონსმა მანქანა დააპარკინგა, ჩაკეტა და ოფიცერ ბულტსტრას დასახმარებლად მივიდა. მან დაინახა, რომ მორავია რამსაჰაის ხელში პისტოლეთი ეჭირა, რომელსაც - მიუხედავად იმისა, ოფიცერ ბულტსტრას მიზანში ჰყავდა ამოღებული და მას იარაღის დაგდება უბრძანა - ხელიდან არ აგდებდა.

368. მორავია რამსაჰაის პისტოლეთი გადატენილი იყო, მჭიდში ხუთი ვაზნა იყო, აქედან ერთი საბრძოლო მდგომარეობაში და მზად იყო გასასროლა.

369. ოფიცრებმა, ბრონსმა და ბულტსტრამ - ორივემ - დაინახეს, რომ მორავია რამსაჰაი მობრუნდა და პისტოლეთიანი ხელი მაღლა ასწია. ოფიცერმა ბრონსმა დაინახა, როგორ გამოიშვირა მორავია რამსაჰაიმ მისკენ პისტოლეთი. შესაბამისად, მან ამოიღო სამსახურებრივი პისტოლეთი, რაც მანამდე არ გაუკეთებია, და ერთხელ გაისროლა.

370. ოფიცერ ბრონსს მორავია რამსაჰაის მოკვლა არ ჰქონდა გამიზნული, მას იარაღი სხეულის რომელიმე ნაწილისთვის არ დაუმიზნებია. მისი მიზანი იყო, საშიშროება დაუყოვნებლივ განემუხტა.

371. ოფიცერ ბრონსის მიერ გასროლილმა ტყვიამ მორავია რამსაჰაის ბრაზიო-ციფალური (უსახელო) არტერია - აორტის ტოტი, რომელიც ტვინის გარკვეულ ნაწილს სისხლით ერთმნიშვნელოვნად ამარაგებს - და ხერხემლის ცენტრალური ვენა გაუგლიჯა. მორავია რამსაჰაიმ გონება წამებში დაკარგა, რამდენიმე წუთში სისხლისგან დაიცალა და გარდაიცვალა.“

275. როგორც ქვემოთ გამოჩნდება, სასამართლოს შეკითხვები აქვს მორავია რამსაჰაის გარდაცვალების ფაქტზე გამოძიების დამოუკიდებლობასა და ხარისხთან დაკავშირებით. კერძოდ, აშკარა შეუთანხმებლობაა ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრასა (ორივემ განაცხადა, რომ ოფიცერმა ბრონსმა გაისროლა) და ოფიცრების, ბრაამისა და ვან დაალის ჩვენებებს შორის, რომლებიც პოლიციის რადიოარხის მონიტორინგს ახორციელებდნენ და ორივემ განაცხადა, რომ გაიგონეს, როგორ გადასცა ოფიცერმა ბულტსტრამ რადიოთი, რომ გაისროლა და სასწრაფო სამედიცინო დახმარების გამოძახებას ითხოვდა (იხ. ზემოთ პუნქტები 49 და 56). მეტიც, პირველი საგამოძიებო მოქმედებები ჩატარდა ოფიცრების,

ბრონსისა და ბულტსტრას კოლეგების, ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის მიერ.

276. თუმცა, პალატის მიერ დადგენილი ფაქტები არავის გაუპროტესტებია. მთავრობამ ამაზე კომენტარი არ გააკეთა, ხოლო განმცხადებლები თანახმა იყვნენ, პალატას ზოგადად მოეხმო მათ მიერ მიწოდებული ფაქტობრივი გარემოებები და პალატის მიერ დადგენილ ფაქტებში უზუსტობებზე ყურადღება არ გაუმახვილებიათ, არც მოვლენების ალტერნატიული ვერსია შეუთავაზებიათ.

277. ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას მიერ მორავია რამსაჰაის ქცევის შესახებ მიღებული ინფორმაცია თანმხვედრია ნაცნობი ფაქტებისა, რომ მორავია რამსაჰაიმ ლეიდსპლეინზე, ბურგერ კინგის რესტორანში პისტოლეტი ამოიღო (იხ. ქალბატონი ბუჯედაინის ჩვენება ზემოთ, პუნქტები 75-76), ამ პისტოლეტით დააშინა ბატონი დე გეტროუვე (იხ. მისი ჩვენება ზემოთ, პუნქტში 84) და, ამ პისტოლეტის გამოყენებით, ბატონ ჰოესენს სკუტერი წაართვა (იხ. მისი ჩვენებები ზემოთ, პუნქტებში 31 და 158, ასევე ქალბატონი ბონდეს ჩვენება, ზემოთ, პუნქტში 34). მათ მიერ მიღებული ინფორმაცია ასევე თანმხვედრია მონმის, ბატონი ვან დენ ჰეუველის ჩვენებებისა (იხ. ზემოთ პუნქტები 37-38 და 93).

278. ზემოხსენებულის გათვალისწინებით, სასამართლო მიზეზს ვერ ხედავს, რომ ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას ჩვენებები სადავო გახადოს. შესაბამისად, იგი ფაქტად იღებს, რომ ოფიცერმა ბულტსტრამ თავისი ორმხრივი რადიოგადამცემი დააგდო სამსახურებრივი პისტოლეტის ამოსაღებად. ადვილად შესაძლებელია ოფიცრებს, ბრაამსა და ვან დაალს, არასწორად გაეგონათ და მართლაც ბრონსი ყოფილიყო ის ოფიცერი, რომელმაც სასწრაფო სამედიცინო დახმარება მოითხოვა. იმას, რომ მომდევნო დღის შუადღემდე სროლის ფაქტს ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიცია იძიებდა, სასამართლო ქვემოთ, ცალკე განიხილავს.

279. წინამდებარე გარემოებებში, და პალატის მიერ დადგენილ ფაქტებზე მხარეთა პოზიციების გათვალისწინებით, სასამართლო საქმეს ამ ფაქტების ფონზე განიხილავს.

2. პალატის გადანეყვითლება

280. პალატამ დაადგინა, რომ ოფიცრებმა, ბრონსმა და ბულტსტრამ, არ იცოდნენ, რომ მორავია რამსაჰაი შეიარაღებული იყო და, შესაბამისად, არანაირი საფუძველი არ ჰქონდათ ეფიქრათ, რომ რუტინული დაკავების გარდა, მათ რაიმე მოეთხოვებოდათ.

281. პალატამ ასევე დაადგინა, რომ ოფიცერმა ბულტსტრამ სამსახურებრივი პისტოლეტი ამოიღო მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ეს გააკეთა მორავია რამსაჰაიმ, და რომ ოფიცერმა ბრონსმა თავისი სამსახურებრივი იარაღი ამოიღო და გაისროლა მხოლოდ მას მერე, რაც მორავია რამსაჰაიმ - მიუხედავად ნათელი გაფრთხილებისა, დაეგდო იარაღი - ბრონსის მიმართულებით პისტოლეტის აწევა დაიწყო.

282. პალატამ ამგვარად დაადგინა ფაქტები, თუმცა, ვერ შეძლო იმის გამორკვევა, უნდა მიეღოთ თუ არა ოფიცრებს, ბრონსსა და ბულტსტრას, დამატებითი ინფორმაცია, ან უნდა მოეხმოთ თუ არა დამხმარე ძალები. პალატამ დაადგინა, რომ მომაკვდინებელი ძალის გამოყენება „აბსოლუტური აუცილებლობის“ ფარგლებს არ სცდებოდა მორავია რამსაჰაის დაკავებისა და ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას, სიცოცხლის დაცვისათვის. შედეგად, ოფიცერ ბრონსის მიერ მორავია რამსაჰაისთვის სროლა კონვენციის მე-2 მუხლს არ არღვევდა.

3. მხარეთა არგუმენტები

(a) განმცხადებლები

283. განმცხადებელთა მტკიცებით, რომ ვივარაუდოთ, მორავია რამსაჰაის მიმართ გამოყენებული ძალადობა მიზნად მის „კანონიერ დაკავებას“ ისახავდა, ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, სათანადო გეგმის გარეშე მოქმედებდნენ, მათ არ მოიკითხეს შესაბამისი ინფორმაცია, არ მოითხოვეს დამატებითი ინსტრუქცია ან დამატებითი ძალები, რასაც, შესაძლოა, მაქსიმალურად შეემცირებინა სოცოცხლის ხელყოფის საფრთხე.

(b) მთავრობა

284. მთავრობა ამტკერდამის სააპელაციო სასამართლოს დადგენილებას დაეყრდნო. ამ სასამართლომ დაადგინა, რომ მორავია რამსაჰაიმ ოფიცერი ბრონსი გადატენილი, სროლისათვის გამზადებული იარაღით შეაშინა და, ამგვარად, თვითონ შექმნა სიტუაცია, რომელშიც ძალის - თუნდაც საჭირო სასიკვდილო ძალის - გამოყენება აბსოლუტური აუცილებლობა გახდა.

285. მთავრობამ დამატებით აღნიშნა: ოფიცრები განსაკუთრებული სიფრთხილით მოეკიდნენ იმ საკითხს, რომ სიკოცხლის საფრთხე მინიმუმამდე შეემცირებინათ, და რომ მათ თავიანთ ქმედებებში გულგრილობა არ გამოუვლენიათ. არაგონივრული იყო წარსულში მომხდარ ფაქტებთან დაკავშირებით ალტერნატიული ტაქტიკის ძიება.

4. სასამართლოს შეფასება

286. სასამართლო ხაზს უსვამს: კონვენციის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტში ჩამოთვლილი გამოწვევები მიაწინებებს, რომ ეს დებულება ვრცელდება - მაგრამ მხოლოდ ამით არ შემოიფარგლება - განზრახ მოკვლაზე. მე-2 მუხლის ტექსტი ერთიანობაში აჩვენებს, რომ მე-2 პუნქტი უპირველესად არ განსაზღვრავს, რა გარემოებაშია ნებადართული ინდივიდის განზრახ მოკვლა, მაგრამ განსაზღვრავს სიტუაციებს, როცა ნებადართულია „ძალის გამოყენება“, რასაც, შესაძლოა, არასასურველი შედეგი - სიკოცხლის მოსპობა მოჰყვეს. თუმცა, ძალის გამოყენება „აბსოლუტურ აუცილებლობას“ უნდა წარმოადგენდეს (a), (b) ან (c) ქვეპუნქტებში ჩამოყალიბებული მიზნებიდან ერთ-ერთის მისაღწევად (იხ. *Oğur v. Turkey* [GC], № 21594/93, §78, ECHR 1999 III).

287. ამ თვალსაზრისით, მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტში ტერმინი „აბსოლუტური აუცილებლობა“ მიაწინებებს, რომ იმის განსაზღვრისას, სახელმწიფოს ქმედება იყო თუ არა „აუცილებელი დემოკრატიული საზოგადოებისათვის“, გამოყენებული უნდა იქნას აუცილებლობის უფრო მკაცრი და მომთხოვნი ტესტი, ვიდრე ჩვეულებრივ, კონვენციის 8-11 მუხლების მე-2 პუნქტებთან მიმართებით. კერძოდ, გამოყენებული ძალა მკაცრად პროპორციული უნდა იყოს მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის (a), (b) ან (c) ქვეპუნქტებში ჩამოყალიბებული მიზნების მიღწევისა (ibid.).

288. სასამართლომ უკვე გადაწყვიტა, რომ აღიაროს მორავია რამსაჰაის სიკვდილთან დაკავშირებული ფაქტების შეფასება პალატის მიერ, რომელიც მხარეებს

არსებითად არ გაუპროტესტებიათ (იხ. ზემოთ პუნქტები 276-79). სასამართლო, იღებს რა პალატის შეფასებას ფაქტებთან დაკავშირებით, ეთანხმება მის დადგენილებას, რომ ოფიცერ ბრონსის საბედისწერო გასროლა „აბსოლუტურ აუცილებლობას წარმოადგენდა“, კონვენციის მე-2 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე.

289. შესაბამისად, სასამართლო კმაყოფილია, რომ მორავია რამსაჰაის სიკვდილით კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა.

B. გასროლის შემდგომი გამოძიება

1. პალატის გადანყევტილება

(a) გამოძიების ეფექტიანობა

290. პალატამ დადგენილად არ მიიჩნია ის ფაქტი, რომ ადგილობრივმა ორგანოებმა უკან გააბრუნეს ან არ მოძებნეს მოწმეები, რომლებსაც, შესაძლოა, გამოძიებისთვის ზუსტი და სათანადო ინფორმაცია მიეწოდებინათ, როგორც ამას განმცხადებლები ამტკიცებდნენ.

291. პალატა ეთანხმება განმცხადებლებს, რომ ზოგიერთი საგამოძიებო ღონისძიება, რომელთა შესახებ ოქმებიც საგამოძიებო ფაილებში არ მოიძებნა - კერძოდ, საბედისწერო ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის დადგენა; პოლიციის ოფიცერთა ხელებზე ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალის შესწავლა; გამოყენებული იარაღის, მისი აღჭურვილობისა და გახარჯული მასრის შემოწმება და ინციდენტის ინსცენირება - როგორც წესი, უნდა აისახოს გასროლით სიკვდილის საქმის საგამოძიებო დოკუმენტაციაში. თუმცა, წინამდებარე საქმეში არანაირი ეჭვები არ არსებობდა ეჭვმიტანილის ვინაობასთან დაკავშირებით და საქმის გარემოებათა ადეკვატურად დადგენა ზემოხსენებული შესწავლის გარეშეც შესაძლებელი იყო; შესაბამისად, ამ შემთხვევების ჩაუტარებლობას, მთლიანობაში, გამოძიების ეფექტიანად ჩატარებისთვის ხელი არ შეუშლია.

292. პალატა ეთანხმება განმცხადებლებს იმაში, რომ ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, უფრო ადრე უნდა დაეკითხათ, რათა ერთის ჩვენებით მეორის გადამოწმების საშუალება ჰქონოდათ და მოგვიანებით კი, საჭიროების შემთხვევაში, სამედიცინო ექსპერტიზის დასკვნისთვის შეედარებინათ. ამ პირობებშიც კი შეუძლებელი იქნებოდა დაედგინათ, ოფიცრებმა, ბრონსმა და ბულტსტრამ, ერთმანეთში და პოლიციის სხვა ოფიცრებთან მოილაპარაკეს თუ არა, რომ გამოძიება მცდარ გზაზე დაეყენებინათ.

293. საბოლოოდ, პალატამ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა, რადგან გამოძიება ეფექტიანად წარიმართა.

(b) გამოძიების დამოუკიდებლად ჩატარება

294. პალატა აღიარებს, რომ ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი, ქვეყნის მასშტაბით არსებული სამსახური, საკუთარი იერარქიული სისტემით - რომელიც ანგარიშვალდებულია ქვეყნის უმაღლესი საგამოძიებო ორგანოს, გენერალური პროკურატურის წინაშე - საკმარისად დამოუკიდებელია, კონვენციის მე-2 მუხლის მიზნებიდან გამომდინარე.

295. თუმცა, პალატამ დაადგინა, რომ გამოძიების მნიშვნელოვანი ნაწილი იმა-

ვე სამსახურმა ჩაატარა საკუთარი იერარქიული ჯაჭვის გამოყენებით, რომელსაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა მიეკუთვნებოდნენ (ამსტერდამ/ამსტერდამის პოლიციის სამსახური). კერძოდ, მათ სროლის ადგილი კრიმინალისტურად შეისწავლეს, მონმეები კარდაკარ მოიძიეს, ჩაატარეს მონმეთა თავდაპირველი დაკითხვა, პოლიციის იმ ოფიცრების ჩათვლით, რომლებიც ასევე ამსტერდამ/ამსტერდამის პოლიციის სამსახურის წევრები იყვნენ. პალატამ დამატებით აღნიშნა, რომ სხვა საგამოძიებო მოქმედებები ამსტერდამ/ამსტერდამის პოლიციის სამსახურმა ჩაატარა უკვე ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის ბრძანებით.

296. ამის გამო, და იმის გათვალისწინებით, რომ თუნდაც დამოუკიდებელი ორგანოს ზედამხედველობა საკმარისი არ იყო გამოძიების სრული დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, პალატამ დაადგინა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლის პროცესუალური მხარე.

(c) განმცხადებელთა ჩართულობა გამოძიების პროცესში

297. პალატა ითვალისწინებს, რომ პოლიციის ოქმებისა და საგამოძიებო მასალების გამჟღავნებამ ან გამოქვეყნებამ, შესაძლოა, კერძო პირების ან სხვა, გამოძიებისთვის პრეიუდიციული ეფექტის მქონე სენსიტიური საკითხები წამოწიოს. შესაბამისად, მე-2 მუხლის აბსოლუტური მოთხოვნა არ არის, რომ მსხვერპლის ახლო ნათესავი გამოძიების ყველა დეტალის შესახებ იყოს ინფორმირებული. ამასთანავე, საგამოძიებო ორგანოს არ მოეთხოვება, საგამოძიებო მოქმედებებთან დაკავშირებით, გარდაცვლილის ახლო ნათესავის ყველა სურვილი გაითვალისწინოს. შესაბამისად, პალატამ მორავია რამსაჰაის სიკვდილთან დაკავშირებული გამოძიება საკმარისად ეფექტიანად მიიჩნია.

298. პალატამ დადგენილად არ მიიჩნია ის ფაქტი, რომ განმცხადებლებს რომელიმე საგამოძიებო დოკუმენტზე საერთოდ არ მიუწვდებოდათ ხელი.

299. შედეგად, პალატამ დაადგინა: განმცხადებლებს საგამოძიებო დოკუმენტებზე საკმარისად მიუწვდებოდათ ხელი, რომ ეფექტიანად ჩართულიყვნენ ოფიცერ ბრონსის მიმართ დევნის არდანეყების გადანეყვტილების გასაჩივრებაში.

(d) სააპელაციო სასამართლოსთან დაკავშირებული პროცედურა

300. პალატამ დაადგინა, რომ სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოებისას აუცილებელი არ იყო საჯარო სხდომის ჩატარება. იგი ეთანხმება მთავრობის არგუმენტაციას, რომ პირს, რომლის მიმართაც, შესაძლოა, არსებითი განხილვა არ გამართულიყო, საჯარო სპექტაკლში მონაწილეობით თავი უხერხულად უნდა ეგრძნო.

301. სხვა საკითხია ის, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადანეყვტილება ღია სხდომაზე არ გამოცხადდა. როცა მიღებულია გადანეყვტილება, რომ საჯარო პირი, ვისი ხელითაც ადამიანი გარდაიცვალა, სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობაში არ მიეცემა, ეს გადანეყვტილება, პალატის მოსაზრებით, საზოგადოებრივი განსჯის საგანი უნდა გახდეს.

(e) საზოგადოებრივი პროკურორის როლი

302. პალატამ შეშფოთება გამოხატა იმის გამო, რომ სროლის ფაქტის გამო-

ძიებაზე ზედამხედველობა იმ პოლიციის განყოფილებასთან დაკავშირებულ საზოგადოებრივ პროკურორს დაევალა, რომელშიც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა მუშაობდნენ. ამ შემთხვევაშიც, პალატამ დაადგინა, რომ საზოგადოებრივი პროკურორის დამოუკიდებლობის ხარისხი, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლებს შეეძლოთ, დევნის არდანყების გადანყვებილება სააპელაციო სასამართლოში გადაესინჯათ, აკმაყოფილებდა კონვენციის მე-2 მუხლის მოთხოვნებს.

2. მხარეთა არგუმენტები

(a) განმცხადებლები

303. განმცხადებლებმა, ფაქტობრივად, პალატის წინაშე წამოყენებული არგუმენტები გაიმეორეს.

304. განმცხადებელთა არგუმენტაციით, კონვენციის მე-2 მუხლის საპროცესო მოთხოვნები დაირღვა, რადგან სააპელაციო სასამართლომ ოფიცრების, ბულტსტრასა და ბრონსის, და ბატონი ვან დენ ჰეუველის გარდა, სხვა პირთა ჩვენებები არ განიხილა. ბატონი ვან დენ ჰეუველს გასროლის ფაქტი არც კი დაუნახავს. არ დაუკითხავთ სხვა მოწმეები, კერძოდ, მის ლიეველდი, ქალბატონი რიჯსელი, ბატონი ჩიტანი და ბატონი ვან რიჯი, მიუხედავად განმცხადებლების მოთხოვნისა, რომ ისინი სააპელაციო სასამართლოს დაეკითხა. ამ მოწმეთა ჩვენებები არ გათვალისწინებულა.

305. არ ჩატარდა გარკვეული საგამოძიებო მოქმედებები, რომლებიც მსგავს საქმეში, როგორც წესი, მოსალოდნელი იყო, კერძოდ: პოლიციის ოფიცერთა ხელებზე - და სავარაუდოდ, სხვა ადგილებზეც - ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალის ექსპერტიზა, ინციდენტის ინსცენირება, ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის განსაზღვრა. საგამოძიებო მასალებში ასევე არ იყო ჩართული ტყვიის შემავალი და გამავალი ჭრილობის ამსახველი ნახატები და ფოტოსურათები, მომზადებული აუტოფსიის დროს.

306. გამოძიების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ისეთი საგამოძიებო მოქმედებების ჩათვლით, რომელთა გამეორებაც მოგვიანებით შეუძლებელი იყო, ჩაატარეს ოფიცრებმა, რომლებიც მიეკუთვნებოდნენ არა მხოლოდ იმავე - ამსტერდამ/ამსტელანდის - საპოლიციო ძალას, სადაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა მუშაობდნენ, არამედ იმავე - ფლიერბოსდრეეფის - პოლიციის განყოფილებას და, შესაბამისად, აშკარად იმავე საზედამხედველო კონტროლს ექვემდებარებოდნენ, რომელსაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა. განმცხადებლების არგუმენტაციით, ეს განსაკუთრებით საგანგაშო იყო იმის გამოც, რომ ოფიცრებმა შემთხვევის ადგილზე რამდენიმე მოწმეს უარი უთხრეს ჩვენების ჩამორთმევაზე - კონკრეტულად, ქალბატონ რიჯსელსა და მის ლიეველდს, და შესაძლოა სხვებსაც, რომელთა სახელების გამორკვევა ვერ მოხერხდა. მოგვიანებით ამ მოწმეთა მოძებნა განმცხადებლებსა და მათ ადვოკატს მოუხდათ.

307. რაც შეეხება ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტს, დიდი პალატის წინაშე განმცხადებლებმა აღიარეს, რომ ის ექვემდებარება უმაღლეს პროკურატურას და ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალასთან ურთიერთობისას ამ დეპარტამენტის დამოუკიდებლობის საკითხი სადავო არ გაუხდიათ. თუმცა, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის გამოძიება იმ პროკურატურის ზედამხედველობით არ ჩატარებულა, რომელიც

დაკავშირებული არ იყო ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციასთან. გამოძიება ჩატარდა საზოგადოებრივი პროკურორის, დე ვრიეს ზედამხედველობით, რომლის პოზიციაც, ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალებთან უერთიერთკავშირის გამო, ვერ ჩაითვლება დამოუკიდებლად.

308. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტმა ნამდვილად დაკითხა ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა. მაგრამ დაკითხვა სროლიდან საკმარისი შემდეგ ჩატარდა, რა დროშიც ოფიცრებს, ბრონსსა და ბულტსტრას, შესაძლებლობა ჰქონდათ ამ საქმეზე სხვებთან ემსჯელათ, პოლიციის კომისრის, ვან რეისენის ჩათვლით. ამას გარდა, ოფიცრებს - ბრონსსა და ბულტსტრას - უფლება მისცეს, მანამდე ნაკისრი ვალდებულებები დაესრულებინათ, როცა ამ დროს გამოძიება დაწყებული იყო და მათივე პოლიციის განყოფილების - ფლიერბოსდრეფის - ოფიცრებს მნიშვნელოვანი ინფორმაცია ფურცელზე გადაჰქონდათ.

309. რადგან გამოძიება სანყის ეტაპზე იყო, განმცხადებლებს საქმის მასალებზე და გამოძიებაში მონაწილეობაზე უარი ეთქვათ, მათი ადვოკატის მოთხოვნების მიუხედავად. სიტუაცია ასეთად რჩებოდა, სანამ საზოგადოებრივმა პროკურორმა არ დაადგინა, რომ პოლიციელის მიმართ დევნა არ დაიწყებოდა. მეტიც, ეს ასე გრძელდებოდა, სანამ საზოგადოებრივმა პროკურორმა არ შეატყობინა განმცხადებლებს თავისი გადაწყვეტილების შესახებ, რომ თანახმა იყო მათ შესვედროდა.

310. სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოების პროცესში განმცხადებლები სათანადოდ არ ჩართულან თავიანთი ინტერესების დასაცავად. მათ უარი ეთქვათ ისეთ გონივრულ მოთხოვნებზე, როგორიცაა საქმის მასალებიდან ზოგიერთი დოკუმენტისა და საგამოძიებო ღონისძიების ასლის მოთხოვნა. განმცხადებელთა მტკიცებით, ნათელი არ გახლდათ, რატომ არ იყო სამართალწარმოების ეს ეტაპი საზოგადოებისთვის საჯარო.

(b) მთავრობა

311. მთავრობამ აღნიშნა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლი არ ითხოვს სახელმწიფო მოხელეთა ხელში ადამიანის გარდაცვალების ფაქტზე ეფექტიანი და დამოუკიდებელი გამოძიების იმგვარად ჩატარებას, რომ ასეთი გარდაცვალების გარემოებებიდან განცალკევებით მოხდეს საპროცესო სტანდარტების განხილვა.

312. ნებისმიერ შემთხვევაში, პალატის დასკვნა, რომელიც პოლიციის მიერ ჩატარებული გამოძიების დასკვნებს ეფუძნებოდა და რომლის მიხედვით, მორავია რამსაჰაისთვის სასიკვდილო ჭრილობის მიყენება კონვენციის მე-2 მუხლს არ არღვევდა, აჩვენებს, რომ ეს გამოძიება აკმაყოფილებდა მე-2 მუხლით მოთხოვნილ საპროცესო სტანდარტებს.

313. მორავია რამსაჰაის სიკვდილთან დაკავშირებული გამოძიება კეთილსინდისიერი და გულსახმიური იყო. ადგილობრივმა პოლიციამ დაუყოვნებლივ შეაგროვა შემთხვევის ადგილას ყველა მტკიცებულება და საჭირო ინფორმაცია მოიპოვა. პალატის გადაწყვეტილებაში, რომელშიც დადგინდა, რომ ადგილობრივი საპოლიციო ძალების საგამოძიებო ღონისძიებებით დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი, არ გათვალისწინებულა შემთხვევის ადგილას მტკიცებულებათა დაუყოვნებლივ შეგროვების განსაკუთრებული მნიშვნელობა. ადგილობრივი პოლიცია პასიურად რომ დალოდებოდა ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის მოსვლას, მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები დაიკარგებოდა, კერძოდ, მონმეები

დაიქსაქსებოდნენ, ვიდრე მათ სახელებს ჩაინერდნენ, გაქრებოდა ფიზიკური კვალიც - ცუდი ამინდის ან იმის გამო, რომ მას ადამიანთა ფეხის კვალი ნაშლიდა.

314. იმის გათვალისწინებით, რომ ინციდენტის ადგილას, უმეტეს შემთხვევებში, ადგილობრივი პოლიციაა ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის თანამშრომელთა მისვლამდე, ფაქტობრივად, ადგილობრივი პოლიციისათვის ჩვეული პრაქტიკა იყო არსებულ მტკიცებულებათა შეგროვება და გამოძიების დეპარტამენტისთვის გადაცემა, როგორც კი მისი ოფიცრები შემთხვევის ადგილას მივიდოდნენ. ეს უკანასკნელი კი საჭირო დამატებით ღონისძიებებს გაატარებდა.

315. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტმა გამოიყენა ყველა საგამოძიებო მასალა, რომელიც მათ მისვლამდე მოამზადა ადგილობრივმა პოლიციამ, ოფიცერი ბრონსიც რომ მიეკუთვნებოდა. თუმცა, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტმა თვითონ შეასრულა ფართომასშტაბიანი დამატებითი საგამოძიებო ღონისძიებები და თავიდან ჩაატარა ადგილობრივი პოლიციის მიერ შესრულებული სამუშაო, რომელიც საჭიროდ ან ღირებულად მიიჩნია.

316. სიმართლეა, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის თანახმად შესრულებული გასაჩივრების პროცედურა საჯაროდ არ ჩატარდა. მთავრობამ ახსნა, რომ ამის მიზანი იყო იმ პირების დაცვა საზოგადოების მიერ სტიგმის მიკერებისგან, რომელთა მიმართ პროკურატურას შესაძლოა დევნა არ დაენყო; რომლებიც, სავარაუდოდ, არ იმსახურებდნენ მათ მიმართ სისხლის სამართლებრივი დევნის დაწყებას და, შესაძლოა, ბრალიც არასწორად ნაუყენეს. უდანაშაულობის პრეზუმფციის გათვალისწინებით, გონივრული იყო, რომ წონასწორობა ორი ადამიანის ინტერესებს შორის, რომელთაგან ერთი სხვის მიმართ დევნის დაწყებას ითხოვდა და მეორის მიმართ კი დევნის დაწყებას ითხოვდნენ, ამ უკანასკნელის სასარგებლოდ გადახრილიყო.

317. ეს წესი უფრო მეტად გამოიყენება საჯარო მოხელეების საქმეებში. კანონით განსაზღვრამ, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის თანახმად, საჯარო მოხელეთა მიმართ სამართალწარმოების შედეგი საჯაროდ გამოცხადდეს, შესაძლოა ავნოს მათ შემდგომ ეფექტიანობას.

318. საჯაროობის მოთხოვნა საკმარისად დაკმაყოფილდა იმით, რომ განმცხადებლები სამართალწარმოებაში მონაწილეობდნენ და შესაძლებლობა ჰქონდათ, ეს საკითხი საზოგადოების ყურადღების საგნად ექციათ, როგორც მოიქცნენ კიდევ.

319. ასევე სიმართლეა, რომ არც ინციდენტის ინსცენირება მომხდარა და არც ბალისტიკური ანგარიში მომზადებულა, თუმცა, არც ერთი საჭირო არ იყო. დადგინდა, რომ ტყვია, რომელმაც მორავია რამსაჰაი მოკლა, ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივი იარაღიდან გავარდა; ოფიცერ ბრონსს საბედისწერო გასროლა არასოდეს უარუყვია. ინციდენტის ინსცენირებისა და ბალისტიკური ანგარიშის არარსებობას სააპელაციო სასამართლოსთვის ხელი არ შეუშლია დაედგინა, რომ ოფიცერმა ბრონსმა თავდაცვის მიზნით გაისროლა.

320. ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, შემთხვევიდან ორი დღის დაგვიანებით დაიკითხნენ. ეს დაეფუძნა გადაწყვეტილებას - ისინი დაეკითხათ მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ადგილზე კრიმინალისტები დაასრულებდნენ მუშაობას და მონმეთა პირველ ჩვენებებს მოიპოვებდნენ. საჭიროების შემთხვევაში, ოფიცრებს სხვათა ჩვენებებს დაუპირისპირებდნენ და, ამგვარად, დაკითხვა უფრო ეფექტიანად წარიმართებოდა. ნებისმიერ შემთხვევაში, არ არსებობდა საფუძველი

ეფექრათ, რომ ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, თავს აარიდებდნენ დაკითხვას ან მიიმალეობდნენ.

3. სასამართლოს შეფასება

(a) გამოსაყენებელი პრინციპები

321. სასამართლომ გამოსაყენებელ პრინციპებად დაადგინა (იხ. უახლესი განწყვეტილება, *Nachova and Others v. Bulgaria* [GC], № 43577/98 და № 43579/98, §§ 110 და 112-13, ECHR 2005 VII, მიმართვები სხვა გადაწყვეტილებებზე გამოტოვებულია):

„110. კონვენციის მე-2 მუხლის თანახმად, სიცოცხლის უფლების დაცვის ვალდებულება, კონვენციის 1-ლი მუხლით დადგენილ სახელმწიფოს ზოგად ვალდებულებასთან ერთად - „თავისი იურისდიქციის ფარგლებში ყველასთვის უზრუნველყოს ამ კონვენციით ... განსაზღვრული უფლებებისა და თავისუფლებების [დაცვა]“ - გულისხმობს ეფექტიანი ოფიციალური გამოძიების ჩატარებას, როცა ადამიანის სიკვდილი ძალის გამოყენების შედეგია. ... ამგვარი გამოძიების არსებითი მიზანია, სიცოცხლის უფლების დაცვაზე ორიენტირებული ადგილობრივი კანონების ეფექტიანი იმპლემენტაციის უზრუნველყოფა საქმეებში, რომლებშიც ხელისუფლების ორგანოები ან მოხელეები ფიგურირებენ, რათა მოხდეს მათი პასუხისმგებლობით ადამიანის გარდაცვალებისთვის ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა. ...

...

112. იმისთვის, რომ გამოძიება სახელწიფო მოხელეთა მიერ - სავარაუდოდ, უკანონო მკვლელობის ფაქტზე - ეფექტიანი იყოს, გამოძიებაზე პასუხისმგებელი პირები და უშუალო შემსრულებლები უნდა იყვნენ დამოუკიდებლები და მიუკერძოებლები, როგორც კანონით, ისე პრაქტიკაში ...

113. გამოძიება ეფექტიანი უნდა იყოს იმ მნიშვნელობითაც, რომ გამოძიებით უნდა დადგინდეს, გამოყენებული ძალა იყო თუ არა გამართლებული კონკრეტულ გარემოებებში და გამოძიებისას უნდა მოხდეს პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა ... ხელისუფლების ორგანოებს უნდა მიეღოთ მათთვის ხელმისაწვდომი ყველა ღონისძიება ინციდენტის შესახებ მტკიცებულებების შესაგროვებლად, *inter alia* თვითმხილველთა ჩვენებებისა და კრიმინალისტური მოკვლევის ჩათვლით. გამოძიების დასკვნები უნდა ეფუძნებოდეს ყველა შესაბამისი ელემენტის გულმოდგინე, ობიექტურ და მიუკერძოებელ ანალიზს და გამოყენებული უნდა იყოს „არაუმეტეს აბსოლუტური აუცილებლობის“ სტანდარტი, რომელიც კონვენციის მე-2 მუხლის მოთხოვნაა. გამოძიების ნებისმიერი ხარვეზი, რომელიც ხელს უშლის საქმის გარემოებების დადგენას და პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენას, ეფექტიანობის მოთხოვნას არღვევს ...“;

სასამართლომ ასევე გამოიყენა შემდეგი პრინციპი (იხ. სხვა გადაწყვეტილებებთან ერთად, *Anguelova v. Bulgaria*, № 38361/97, § 140, ECHR 2002 IV):

„140. გამოძიება ან მისი შედეგები საკმარისი დოზით უნდა ექვემდებარებოდეს საზოგადოებრივ კონტროლს, რათა მოხდეს ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა როგორც პრაქტიკაში, ასევე თეორიაში; შენარჩუნდეს საზოგადოების ნდობა ხელისუფლების ორგანოთა მიერ სამართლის უზენაესობის დაცვის მიმართ

და მოხდეს უკანონო ქმედებებზე ნებისმიერი შეთქმულების ან მათი შეწყნარების ნებისმიერი გამოვლინების პრევენცია. მოთხოვნილი საზოგადოების კონტროლის ხარისხი, შესაძლოა, საქმეების შესაბამისად განსხვავდებოდეს. თუმცა, ყველა საქმეში, მსხვერპლის ახლო ნათესავი საპროცესო ქმედებებში იმდენად უნდა იყოს ჩართული, რომ მისი კანონიერი ინტერესების დაცვა მოახერხოს ...“

322. სასამართლო ამ საკითხთან დაკავშირებით აცხადებს, რომ ვალდებულება - საგამოძიებო ორგანოებმა ჩაატარონ სწრაფი და ეფექტიანი გამოძიება ძალის გამოყენების შედეგად ადამიანის გარდაცვალების ფაქტზე და წამოიწყონ ან გაააქტიურონ საპროცესო ქმედებები, რომლებიც შესაბამისი იქნება საქმის გარემოებებთან - დამოკიდებული არ არის იმაზე, დადგინდა თუ არა, რომ ძალის ამგვარი გამოყენებით დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი.

(b) გამოძიების ეფექტიანობა

323. სასამართლო საჭიროდ მიიჩნევს, განმარტოს გამოძიების ეფექტიანობის შინაარსი და ფარგლები.

324. კონვენციის მე-2 მუხლით „ეფექტიანობა“ ნიშნავს იმას, რომ ამ მუხლის საფუძველზე, გამოძიება ხელშემკვრელი სახელმწიფოს პასუხისმგებლობით დამდგარ სიკვდილის ფაქტზე, პირველ რიგში, უნდა იყოს ადეკვატური. ანუ გამოძიებით შესაძლებელი უნდა გახდეს პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა. ეს არის არა შედეგზე, არამედ საშუალებებზე მიმართული ვალდებულება. ხელისუფლების ორგანოებმა მათ ხელთ არსებული ყველა გონივრული ნაბიჯი უნდა გადადგან, რომ მოახერხონ ინციდენტთან დაკავშირებული ყველა მტკიცებულების მოპოვება. გამოძიების ნებისმიერი ხარვეზი, რომელიც ხელს შეუშლის დამნაშავეს ან დამნაშავეთა გამოვლენას, შექმნის ამ სტანდარტის დარღვევის საშიშროებას (იხ. *Tahsin Acar v. Turkey* [GC], № 26307/95, § 223, ECHR 2004 III).

325. მეორე მხრივ, იმისათვის, რომ გამოძიება „ეფექტიანად“ ჩაითვალოს, ზოგადად აუცილებელია, გამოძიებაზე პასუხისმგებელი და შემსრულებელი პირები დამოუკიდებელნი იყვნენ ინციდენტში მონაწილე პირებისაგან. ამაში იგულისხმება არა მხოლოდ იერარქიული ან ინსტიტუციური კავშირის არარსებობა, არამედ პრაქტიკული დამოუკიდებლობაც (იხ. *Tahsin Acar*, ციტირებულია ზემოთ, § 222). ამ შემთხვევაში საშიშროება ემუქრება საზოგადოების ნდობას ძალის გამოყენებაზე სახელმწიფოს მონოპოლიის მიმართ.

(i) გამოძიების ადეკვატურობა

326. განმცხადებლებმა სწორად აღნიშნეს, რომ არ ჩატარებულა რამდენიმე კრიმინალისტური მოკვლევა, რომლებიც, ჩვეულებრივ, მოსალოდნელი იყო სხვა მსგავს საქმეში. კერძოდ, გამოძიებას ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის დადგენა არ უცდია (რაც, განმცხადებელთა მტკიცებით, შესაძლებელი იქნებოდა); ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას, ხელებზე ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალი არ შეუსწავლია; საგამოძიებო მასალებში არ ჩაურთავს ოქმი ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივი იარაღისა და აღჭურვილობის ან გახარჯული მასრის შესწავლის შესახებ; აუტოფსიის შესახებ ოქმს არ ერთვოდა საბედისწერო ტყვიით გამოწვეული შემავალი და გამავალი ჭრილობების ამსახველი ნახატები ან ფოტოები; არ მომხდარა ინციდენტის ინსცენირება; დაბოლოს, ოფიცრები,

ბრონსი და ბულტსტრა, დაიკითხნენ მხოლოდ რამდენიმე დღის შემდეგ საბედისწერო გასროლიდან, რა დროშიც მათ შესაძლებლობა ჰქონდათ, ინციდენტი ერთმანეთში ან სხვებთან განეხილათ.

327. სიმართლეა, რომ ტყვიის ტრაექტორიის დადგენა საგამოძიებო ორგანოებს არ უცდიათ. საკითხავია, რამდენად იქნებოდა ამის დადგენა შესაძლებელი არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, რადგან ტყვიამ, მას შემდეგ, რაც მორავია რამსაჰაის მოხვდა, არანაირი კვალი არ დატოვა, გარდა ფანჯრის ჩამტვრეული მინისა (იხ. ზემოთ პუნქტი 230).

328. თუმცა, სასამართლო მიიჩნევს, რომ განმცხადებლების მიერ აღნიშნული სხვა კრიმინალისტური მოქმედებების ჩატარებლობამ გამოძიების ადეკვატურად წარმართვას ხელი შეუშალა. ამ საკითხზე დიდი პალატის დასკვნა განსხვავებულია პალატის დასკვნისაგან.

329. მთავრობას არ განუმარტავს, რატომ არ შეისწავლეს ორივე ოფიცრის ხელებზე გასროლის კვალი, ან რატომ არ მოხდა ინციდენტის ინსცენირება. ასევე, არ განმარტებულა, რატომ არ შეისწავლეს ამ ოფიცრების იარაღი (იხ. ზემოთ პუნქტი 236) ან აღჭურვილობა, ან რატომ არ დასურათადა ადეკვატურად მორავია რამსაჰაის სხეულზე ტყვიით მიყენებული ტრავმა (იხ. ზემოთ პუნქტი 224).

330. მეტიც, ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, ინციდენტის შემდეგ ერთმანეთს არ დაშორეს და დაკითხეს შემთხვევის მომენტიდან, დაახლოებით, სამი დღის შემდეგ (იხ. ზემოთ პუნქტები 94 და 107). მიუხედავად იმისა, როგორც უკვე აღინიშნა, არანაირი მტკიცებულება არ არსებობს იმის დამადასტურებლად, რომ ოფიცრები ერთმანეთსა ან ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების სხვა ოფიცრებთან შეთქმულებაში იყვნენ, ის უბრალო ფაქტი, რომ შესაბამისი ნაბიჯები არ გადადგმულა ამგვარი შეთქმულების რისკის შესამცირებლად, სერიოზული ნაკლოვანებაა გამოძიების ადეკვატურობის თვალსაზრისით.

331. გამოძიების ეს ხარვეზები მეტ მნიშვნელობას იძენს იმის გამოც, რომ არ არსებობენ მოწმეები, რომლებმაც ახლოდან დაინახეს საბედისწერო გასროლის ფაქტი, ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას გარდა. სასამართლომ უკვე გამახვილა ყურადღება იმ ფაქტზე, რომ შეუსაბამოა იყო ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას - რომლებიც აცხადებდნენ, რომ ოფიცერმა ბრონსმა გაისროლა - და ოფიცრების, ბრაამისა და ვან დაალის ჩვენებებს შორის, რომელთა თანახმად, მათ გაიგონეს, როგორ გადასცა ოფიცერმა ბულტსტრამ რადიოთი, რომ გაისროლა და სასწრაფო სამედიცინო დახმარება ითხოვა (იხ. ზემოთ პუნქტი 275).

332. შესაბამისად, კონვენციის მე-2 მუხლი დაირღვა იმ თვალსაზრისით, რომ გამოძიება მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე წარიმართა არაადეკვატურად.

(ii) პოლიციის მიერ ჩატარებული გამოძიების დამოუკიდებლობა

333. ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის დამოუკიდებლობის საკითხი დიდი პალატის წინაშე სადავო არ გამხდარა. თავის მხრივ, ვერც დიდი პალატა ხედავს რაიმე მიზეზს, რომ ამ საკითხზე პალატისგან განსხვავებული დასკვნა გამოიტანოს.

334. თუმცა, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი გამოძიებაში ჩაერთო მორავია რამსაჰაის გარდაცვალებიდან 15,5 საათის შემდეგ (იხ. ზემოთ პუნქტი 89). მთავრობას ამ დაგვიანების მიზეზი არ აუხსნია.

335. სადავო არ გამხდარა ფაქტი, რომ გამოძიების არსებითი ნაწილი ჩა-

ატარა იმავე - ამსტერდამ/ამსტელანდის - პოლიციამ, რომელსაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრაც მიეკუთვნებოდნენ. კერძოდ, მათ შემთხვევის ადგილი კრიმინალისტურად შეისწავლეს, მოწმეები კარდაკარ მოიძიეს და ჩაატარეს მონეტა თავდაპირველი დაკითხვა, ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ოფიცერთა ჩათვლით (იხ. ზემოთ პუნქტები 26-88).

336. გამოძიების ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი-სათვის გადაბარების შემდეგ დამატებითი საგამოძიებო მოქმედებები კიდევ ჩაატარა ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციამ, ოღონდ ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის ბრძანებითა და უშუალო ხელმძღვანელობით (იხ. ზემოთ პუნქტი 89).

337. სასამართლომ ერთ საქმეში უკვე დაადგინა კონვენციის მე-2 მუხლის საპროცესო ნაწილის დარღვევად ფაქტი, რომ საჯარო ორგანოს პასუხისმგებლობით დამდგარ სიკვდილის ფაქტზე გამოძიება სავარაუდო დამნაშავეთა პირდაპირმა კოლეგებმა ჩაატარეს (იხ. *Aktaş*, ციტირებულია ზემოთ, § 301). დადგინდა, რომ სხვა, თუნდაც დამოუკიდებელი ორგანოს ზედამხედველობა საკმარისი გარანტია არ იყო გამოძიების დამოუკიდებლობისათვის (იხ. *Hugh Jordan v. the United Kingdom*, № 24746/94, § 120, 4 მაისი, 2001, და *McKerr v. the United Kingdom*, № 28883/95, § 128, ECHR 2001-III).

338. მართალია, ადგილობრივი პოლიციის დავალდებულებით - პასიურნი ყოფილიყვნენ დამოუკიდებელი გამოძიებლების მისვლამდე - შესაძლოა, მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები დაკარგულიყო ან განადგურებულიყო, მაგრამ მთავრობამ არ მიუთითა რაიმე კონკრეტულ გარემოებაზე, რის გამოც წინამდებარე საქმეში საჭირო იყო ადგილობრივი პოლიციის დაუყოვნებელი მოქმედება შემთხვევის არეალის დაცვის მიღმა; სასამართლო საჭიროდ არ მიიჩნევს ამ საკითხის აბსტრაქტულად განხილვას.

339. მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ სასამართლოს მიერ იმავე სახელმწიფოს მიმართ განხილულ სხვა საქმეში ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტი შემთხვევის ადგილას საბედისწერო გასროლიდან 4,5 საათში მივიდა (იხ. *Romijn v. the Netherlands* (dec.), № 62006/00, 3 მარტი, 2005). ამას გარდა, როგორც იუსტიციის მინისტრმა პარლამენტს განუცხადა, ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტს შემთხვევის ადგილებზე გასვლა, საშუალოდ, სულ ცოტა, საათ-ნახევარში შეუძლია. ამის ფონზე, 15,5 საათით დაგვიანება დაუშვებელია.

340. რაც შეეხება ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების საგამოძიებო მოქმედებებს, მას შემდეგ, რაც გამოძიება ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტს გადაეცა, სასამართლო ადგენს: დეპარტამენტის შემდგომი მონაწილეობა საკმარისი არ არის, რომ დაჩრდილოს ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის ძალების დამოუკიდებლობის არარსებობა.

341. მხოლოდ ამ საფუძვლებით, სასამართლო ადგენს, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი, რადგან პოლიციის გამოძიება არ იყო საკმარისად დამოუკიდებელი.

(iii) საზოგადოებრივი პროკურორის როლი

342. პოლიცია გამოძიებას ატარებდა ამსტერდამის საზოგადოებრივი პროკურორის ზედამხედველობით, რომელიც პასუხისმგებელი იყო კონკრეტულად ფლიერბოსდრეეფის პოლიციის განყოფილების თანამშრომელთა საქმიანობაზე (იხ. ზემოთ პუნქტი 89). გადაწყვეტილება ოფიცერ ბრონსის მიმართ დევნის

არდანყების შესახებ მიიღო იმავე საზოგადოებრივმა პროკურორმა, მთავარი საზოგადოებრივი პროკურორის მიერ დელეგირებული უფლებამოსილებით (იხ. ზემოთ პუნქტი 237).

343. პოლანდიაში საზოგადოებრივ პროკურატურას - მიუხედავად იმისა, სრული სასამართლო დამოუკიდებლობით არ სარგებლობს (იხ. ზემოთ პუნქტი 250) - აქვს საკუთარი, პოლიციისაგან განცალკევებული იერარქიული ჯაჭვი და სისხლის სამართლებრივ და სამართალწარმოების უზრუნველყოფის ოპერატიულ საკითხებზე პოლიცია მის ბრძანებებს ექვემდებარება (იხ. ზემოთ პუნქტები 251 და 252).

344. საზოგადოებრივი პროკურორები, ინფორმაციის მიღებისა და დახმარების თვალსაზრისით, დამოკიდებულნი არიან პოლიციაზე. ეს თავისთავად საკმარისი არ არის დასკვნისათვის, რომ მათ აკლიათ დამოუკიდებლობა პოლიციასთან მიმართებით. თუმცა, პრობლემები შეიძლება წარმოიშვას, როცა საზოგადოებრივ პროკურორს მჭიდრო სამსახურებრივი ურთიერთობები აკავშირებს პოლიციის რომელიმე ძალასთან.

345. წინამდებარე საქმეში უმჯობესი იქნებოდა, გამოძიებაზე ზედამხედველობა ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციასთან დაკავშირებულ საზოგადოებრივ პროკურორს არ ეწარმოებინა, განსაკუთრებით კი იმის გათვალისწინებით, რომ ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიცია თვითონ იყო გამოძიებაში ჩართული. ამ შემთხვევაში ხაზი უნდა გაესვას პოლანდიის საზოგადოებრივი სამსახურის დამოუკიდებლობის ხარისხსა და იმ ფაქტს, რომ გამოძიებაზე საბოლოო პასუხისმგებლობა მთავარ საზოგადოებრივ პროკურორს ეკისრებოდა. მნიშვნელოვანია ის, რომ არსებობდა დამოუკიდებელი ტრიბუნალის მიერ გადასინჯვის შესაძლებლობა და განმცხადებლებმა ეს რეალურად გამოიყენეს.

346. შესაბამისად, ამ საკითხთან დაკავშირებით, კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა.

(c) განმცხადებლების ჩართულობა

347. პოლიციის ოქმებისა და საგამოძიებო მასალების გამჟღავნებამ ან გამოქვეყნებამ, შესაძლოა, კერძო პირების ან სხვა, გამოძიებისთვის პრეიუდიციული ეფექტის მქონე სენსიტიური საკითხები წამოწიოს. შესაბამისად, მე-2 მუხლის ავტომატური მოთხოვნა არ არის, გარდაცვლილი მსხვერპლის ახლო ნათესავებს საგამოძიებო მასალებზე ხელი მიუწვდებოდეთ. საზოგადოების და მსხვერპლის ნათესავთა მასალებზე საჭირო ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა ხდება საპროცესო მოქმედებების სხვა ეტაპებზე (იხ. სხვა საქმეებთან ერთად, McKerr, ციტირებულია ზემოთ, § 129).

348. სასამართლო არ მიიჩნევს, რომ მე-2 მუხლი საგამოძიებო ორგანოებს ავალდებულებს, დააკმაყოფილონ მსხვერპლის ნათესავების მიერ გამოძიების პროცესში დაყენებული ყველა მოთხოვნა კონკრეტულ საგამოძიებო მოქმედებათა შესახებ.

349. პალატამ დაადგინა: განმცხადებლებს გამოძიების მიერ მოპოვებულ ინფორმაციაზე საკმარისად მიუწვდებოდათ ხელი, რომ ეფექტიანად ჩართულიყვნენ ოფიცერ ბრონსის მიმართ დევნის არდანყების გადანყვეტილების გასაჩივრებაში. სასამართლო აღნიშნავს, რომ ამ საკითხზე დამატებითი არგუმენტაცია არც ერთმა მხარემ არ წარმოადგინა. შესაბამისად, იგი ეთანხმება პალატის დად-

გენილებას და ამ საკითხის სხვაგვარად გადასაწყვეტად, მიზეზს ვერ ხედავს.

350. შესაბამისად, ამ საკითხთან დაკავშირებით, კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა.

(d) სააპელაციო სასამართლოსთან დაკავშირებული პროცედურები

351. დიდი პალატის წინაშე დაისვა საკითხი, უნდა ყოფილიყო თუ არა საჯარო სააპელაციო სასამართლოში განხილვისა და გადაწყვეტილების გამოცხადების პროცესი.

352. სასამართლო ქვემოთ განიხილავს საკითხს - გამოიყენება თუ არა მე-6 მუხლი ჰოლანდიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის საფუძველზე წარმოებულ პროცედურასთან მიმართებით. თუმცა, კონვენციის მე-2 მუხლთან დაკავშირებით, სასამართლო ეთანხმება პალატას, რომ ამგვარი პროცედურა არ უთანაბრდება სისხლის სამართლებრივ დევნას და იგი უბრალოდ იმის საშუალებას იძლევა, გასაჩივრდეს გადაწყვეტილება დევნის არდანყების შესახებ.

353. მე-2 მუხლი არ ითხოვს, რომ ძალის გამოყენებით სიკვდილის ფაქტზე მოკვლევის შემდგომ ყველა პროცედურა საჯარო იყოს. როგორც, მაგალითად, საქმეში *Anguelova* (ციტირებულია ზემოთ, იხ. პუნქტი 321) დადგინდა, გამოძიება ან მისი შედეგები საკმარისი დოზით უნდა ექვემდებარებოდეს საზოგადოებრივ კონტროლს, რათა მოხდეს ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა როგორც პრაქტიკაში, ასევე თეორიაში; შენარჩუნდეს საზოგადოების ნდობა ხელისუფლების ორგანოთა მიერ სამართლის უზენაესობის დაცვის მიმართ და მოხდეს უკანონო ქმედებებზე ნებისმიერი შეთქმულების ან მათი შეწყნარების ნებისმიერი გამოვლინების პრევენცია. მოთხოვნილი საზოგადოების კონტროლის ხარისხი შესაძლოა საქმეების მიხედვით განსხვავდებოდეს.

354. წინამდებარე საქმეში, სასამართლო პალატას ეთანხმება, რომ სააპელაციო სასამართლოს განხილვის პროცესის საჯაროობა აუცილებელი არ იყო. თუმცა, პალატისაგან განსხვავებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ არც სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საჯაროდ გამოცხადება იყო აუცილებელი. განმცხადებლებს სრულად მიუწვდებოდათ ხელი საგამოძიებო მასალებზე და ეფექტიანად შეეძლოთ სააპელაციო სასამართლოს განხილვაში მონაწილეობა; მათ მიეწოდათ დასაბუთებული გადაწყვეტილება. შესაბამისად, მცირე იყო ალბათობა, რომ საქმეში ჩართულ რომელიმე ორგანოს სააპელაციო სასამართლოსა ან განმცხადებლებისგან შესაბამისი ინფორმაცია დაემაღა. ამას გარდა, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლებს თვითონ შეეძლოთ ამ გადაწყვეტილების გასაჯაროება, სასამართლო მიიჩნევს: საჯაროობის მოთხოვნა საკმარისად დაკმაყოფილდა, რომ ჰოლანდიის შესაბამისი ორგანოების მიერ ფაქტის არასათანადო გაშუქების საფრთხე მოხსნილიყო.

355. შესაბამისად, სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით, კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა.

(e) დასკვნა

356. მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე გამოძიებისას რამდენიმე სტანდარტი დაირღვა, კერძოდ, გამოძიება არაადეკვატური იყო (იხ. ზემოთ პუნქტი 332) და მისი ნაწილი ჩაატარა იმ პოლიციამ, რომელსაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრაც მიეკუთვნებოდნენ (იხ. ზემოთ პუნქტი 341). ამ საკითხებთან

მიმართებით, სახელმწიფომ ვერ შეძლო კონვენციის მე-2 მუხლით ნაკისრი საპროცესო ვალდებულებების შესრულება.

357. თუმცა, კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა იმ ნაწილში, რომ გამოძიებას ზედამხედველობდა საზოგადოებრივი პროკურორი, რომელთანაც ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, ისევე როგორც მათი კოლეგები, სამსახურებრივად იყვნენ დაკავშირებულნი (იხ. ზემოთ პუნქტი 346). მე-2 მუხლი ასევე არ დარღვეულა: საგამოძიებო მასალებზე განმცხადებელთა ხელმისაწვდომობის პირობების გამო (იხ. ზემოთ პუნქტი 350); იმის გამო, რომ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის საფუძველზე წარმოებული პროცედურა საჯარო არ იყო; და არც იმიტომ, რომ სააპელაციო სასამართლოს 1999 წლის 26 აპრილის გადაწყვეტილება საჯაროდ არ გამოცხადებულა (იხ. ზემოთ პუნქტი 355).

II. კონვენციის მე-6 მუხლის საპრაუდო დარღვევა

358. მე-6 მუხლის შესაბამისი ნაწილის თანახმად:

„1. სამოქალაქო უფლებათა და მოვალეობათა განსაზღვრისას ან წარდგენილი ნებისმიერი სისხლის სამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას ყველას აქვს გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნო განხილვის უფლება კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლოს მიერ. სასამართლო გადაწყვეტილება ცხადდება საქვეყნოდ, თუმცა, მთელ სასამართლო პროცესზე ან მის ნაწილზე პრესა და საზოგადოება შეიძლება არ დაუშვან, დემოკრატიულ საზოგადოებაში მორალის, საზოგადოებრივი ნესრიგის ან ეროვნული უშიშროების ინტერესებიდან გამომდინარე, აგრეთვე, როდესაც ამას მოითხოვს არასრულწლოვანთა ინტერესები ან მხარეთა პირადი ცხოვრების დაცვა, ან რამდენადაც, სასამართლოს აზრით, ეს მკაცრად აუცილებელია განსაკუთრებული გარემოებების არსებობისას, როდესაც საქვეყნოება ზიანს მიაყენებდა მართლმსაჯულების ინტერესებს.

...“

1. პალატის გადაწყვეტილება

359. პალატამ დაადგინა, რომ ჰოლანდიის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის საფუძველზე წარმოებული პროცედურა სამოქალაქო უფლებებსა და მოვალეობებს არ განსაზღვრავდა და მხარეებს შესაძლებლობა ჰქონდათ, სამოქალაქო სამართალწარმოება წამოეწყოთ. შესაბამისად, სამოქალაქო კუთხით, წინამდებარე საქმეში მე-6 მუხლი არ გამოიყენებოდა. მე-6 მუხლი არც სისხლის სამართლებრივი თვალსაზრისით გამოიყენებოდა თვით ამ დებულების შინაარსიდან გამომდინარე, რადგან მასში ტერმინი „მისი საქმის“ მიაღწევს, რომ იგი იცავს სისხლის სამართლის დანაშაულში ბრალდებულ პირს.

2. სასამართლოს გადაწყვეტილება

360. ამ საკითხთან დაკავშირებით, დამატებითი არგუმენტაცია დიდი პალატისათვის არც ერთ მხარეს არ წარმოუდგენია. სასამართლო, თავის მხრივ, ვერ

ხედავს საფუძველს, რომ პალატის გადანყვეტილებისაგან განსხვავებულ დასკვნამდე მივიდეს; შესაბამისად, იგი მიიჩნევს, რომ მე-ნ მუხლი არ გამოიყენება.

III. კონვენციის მე-13 მუხლის სავარაუდო დარღვევა

361. კონვენციის მე-13 მუხლის თანახმად:

„ყველას, ვისაც დაერღვა ამ კონვენციით გათვალისწინებული უფლებები და თავისუფლებები, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ეფექტიანი საშუალება ეროვნული ხელისუფლებისაგან, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა.“

1. პალატის გადანყვეტილება

362. პალატამ, შენიშნა რა, რომ განმცხადებლების მიერ ამ დებულების თანახმად წარმოდგენილი საჩივრები ემთხვეოდა მე-2 მუხლის საფუძველზე წარდგენილ საჩივრებს სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით, გადაწყვიტა, ეს საკითხი მე-2 მუხლის ქვეშ განეხილა. მან დაადგინა, რომ საქმეში მე-13 მუხლთან დაკავშირებული ცალკე მდგომი საკითხი არ არსებობდა.

2. სასამართლოს გადანყვეტილება

363. სასამართლო, პალატის მსგავსად, მიიჩნევს, რომ საქმეში მე-13 მუხლთან დაკავშირებული ცალკე მდგომი საკითხი არ არსებობს.

IV. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

364. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაადგენს, რომ დაირღვა კონვენცია და მისი ოქმები, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდასახელმწიფოებრივი სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

1. პალატის გადანყვეტილება

365. პალატამ ყველა განმცხადებელს ერთად 20 000 ევრო მიაკუთვნა არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ.

2. განმცხადებლების მოთხოვნები

366. განმცხადებლები დიდი პალატის წინაშე, პალატის მსგავსად, ითხოვდნენ

30 000 ევროს არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ. მატერიალურ ზიანთან დაკავშირებით, მათ მოთხოვნა არ დაუყენებიათ.

367. მთავრობამ განმცხადებლების მოთხოვნას გადაჭარბებული უწოდა. მან პალატის მიერ განსაზღვრული თანხაც დიდ ოდენობად მიიჩნია, იმის გათვალისწინებით, რომ მოხდა მხოლოდ საპროცესო დარღვევები.

3. სასამართლოს გადაწყვეტილება

368. სამართლიანობის პრინციპიდან გამომდინარე, სასამართლო განმცხადებლებს მიაკუთვნებს 20 000 ევროს არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ, ამას დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა.

B. ხარჯები და დანახარჯები

1. პალატის გადაწყვეტილება

369. პალატა განმცხადებლებს ანიჭებს 8 000 ევროს, მინუს 701 ევრო, რომელიც მათ მიიღეს ევროპის საბჭოსაგან სამართლებრივი დახმარების ფორმით. ამას დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა.

2. განმცხადებლების მოთხოვნები; დიდი პალატის წინაშე დაყენებული არგუმენტები

370. განმცხადებლები ითხოვდნენ 1 818.18 ევროს, დამატებითი ღირებულების გადასახადის ჩათვლით, შიდა სამართალწარმოების ხარჯებთან დაკავშირებით; ეს თანხა მათ გაიღეს სააპელაციო სასამართლოში საქმის წარმოებისას. პალატის წინაშე საქმის წარმოებისას დანახარჯების ასანაზღაურებლად ისინი ითხოვდნენ 11 872.10 ევროს, დამატებითი ღირებულების გადასახადის ჩათვლით, მინუს 701 ევრო, რომელიც მათ მიიღეს ევროპის საბჭოსაგან სამართლებრივი დახმარების ფორმით.

371. დამატებით ისინი ითხოვდნენ 1 800 ევროს დიდ პალატაში საქმის წარმოებისას იურისტებისთვის გადახდილი თანხების ასანაზღაურებლად, ამას ემატებოდა 900 ევრო - მგზავრობისა და სტრასბურგში ცხოვრების ხარჯი დიდი პალატის მოსმენებზე დასასწრებად.

372. ამგვარად, მოთხოვნილი თანხა სულ შეადგენდა 15 682.28 ევროს, რომელსაც აკლდებოდა ევროპის საბჭოსაგან სამართლებრივი დახმარების ფორმით მიღებული თანხა პალატისა და დიდი პალატის წინაშე საქმისწარმოებისთვის.

373. მთავრობას ამ მოთხოვნებზე კომენტარი არ გაუკეთებია.

3. სასამართლოს გადაწყვეტილება

374. დიდი პალატა იზიარებს პალატის გადაწყვეტილებას მანამდე (პალატის გადაწყვეტილებამდე) განეულ ხარჯებსა და დანახარჯებთან დაკავშირებით.

375. სასამართლოს რეგლამენტის მე-60 წესის შესაბამისი ნაწილის თანახმად:

„...“

2. განმცხადებელმა მოთხოვნაში დაყენებულ თითოეულ საკითხზე უნდა წარმოადგინოს დეტალური აღწერა, ნებისმიერ დამხმარე დოკუმენტთან ერთად, დროის იმ ფარგლებში, რომელიც დადგენილია არსებითი განიხილვისთვის განმცხადებლის არგუმენტაციის წარმოსადგენად, თუ პალატის თავმჯდომარე სხვაგვარად არ გადაწყვეტს.

3. თუ განმცხადებელი პირველ პუნქტში მითითებულ მოთხოვნებს ვერ აკმაყოფილებს, პალატას უფლება აქვს, მოთხოვნა სრულად ან ნაწილობრივ არ დააკმაყოფილოს.”...

376. სასამართლომ განმცხადებლების მოთხოვნები დიდ პალატაში სამართალწარმოების ხარჯებთან დაკავშირებით, რეგლამენტის მე-60 წესის მე-2 პუნქტში დადგენილი ვადის დარღვევით მიიღო და ამ დაგვიანების მიზეზი განმცხადებლებს არ უჩვენებიათ. შესაბამისად, სასამართლო ამ მოთხოვნების დაკმაყოფილებაზე უარს ამბობს.

377. შესაბამისად, ანაზღაურდება ხარჯები და დანახარჯები, რომლებიც განმცხადებლებს მიადგათ პალატის გადაწყვეტილებამდე. სასამართლო პალატის გადაწყვეტილებას - 8 000 ევროს გამოაკლდეს ევროპის საბჭოსაგან სამართლებრივი დახმარების ფორმით მიღებული 701 ევრო - გონივრულად მიიჩნევს. ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ განმცხადებლებმა დამატებითი სამართლებრივი დახმარებისთვის ხარჯები წინამდებარე სამართალწარმოების დროსაც გაიღეს.

378. ამგვარად, სასამართლო განმცხადებლებს ანიჭებს 7 299 ევროს ხარჯებისა და დანახარჯებისათვის, რასაც დაემატება ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხა.

C. საურავი

379. სასამართლო შესაფერისად მიიჩნევს, რომ საურავი განისაზღვროს ევროპის ცენტრალური ბანკის მიერ დადგენილი მინიმალური ნიხრით, რასაც უნდა დაემატოს თანხის სამი პროცენტი.

სსენიებული მიზეზებიდან გამომდინარე, სასამართლო

1. ერთხმად ადგენს, რომ მორავია რამსაჰაისთვის სროლით კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა;
2. ადგენს ცამეტი ხმით ოთხის წინააღმდეგ, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი, რადგან გამოძიება მორავია რამსაჰაის გარდაცვალების ფაქტზე არ იყო ადეკვატური;
3. ადგენს თექვსმეტი ხმით ერთის წინააღმდეგ, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი, რადგან მორავია რამსაჰაის გარდაცვალების ფაქტზე გამოძიება არ იყო საკმარისად დამოუკიდებელი;
4. ადგენს ცამეტი ხმით ოთხის წინააღმდეგ, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-2 მუხლი, მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე პოლიციის გამოძიების შესახებ ზედამხედველი საზოგადოებრივი პროკურორის პოზიციასთან მიმართებით;
5. ადგენს ერთხმად, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-2 მუხლი გამოძიებაში

მორავია რამსაჰაის ნათესავების ჩართულობასთან მიმართებით;

6. ადგენს თხუთმეტი ხმით ორის წინააღმდეგ, რომ არ დარღვეულა კონვენციის მე-2 მუხლი სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოებასთან მიმართებით;
7. ადგენს ცამეტი ხმით ოთხის წინააღმდეგ, რომ არ გამოიყენება კონვენციის მე-6 მუხლი;
8. ადგენს ერთხმად, რომ საქმეში არ არსებობს მე-13 მუხლთან დაკავშირებული ცალკე მდგომი საკითხი;
9. ადგენს თექვსმეტი ხმით ერთის წინააღმდეგ:

(ა) მოპასუხე სახელმწიფომ ყველა განმცხადებელს ერთად სამი თვის ვადაში უნდა გადაუხადოს შემდეგი თანხა:

- (i) 20 000 (ოცი ათასი) ევრო არამატერიალური ზიანის სანაცვლოდ;
- (ii) 7 299 (შვიდი ათას ორას ოთხმოცდაცხრამეტი) ევრო ხარჯებისა და და-ნახარჯების ასანაზღაურებლად;
- (iii) ნებისმიერი გადასახადი, რომლითაც შეიძლება დაიბეგროს ეს თანხები;

(ბ) ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის გასვლის შემდეგ, თანხის გადახდის დღემდე, აღნიშნულ თანხას დაემატება საურავი იმ მოცულობით, რაც უტოლდება ევროპული ბანკის სესხისათვის განკუთვნილ მინიმალურ პროცენტს, რომელსაც უნდა დაემატოს სამპროცენტოანი განაკვეთი.

10. უარყოფს ერთხმად განმცხადებლების მოთხოვნის დანარჩენ ნაწილს სამართლიან დაკმაყოფილებასთან დაკავშირებით.

შესრულებულია ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე და გაცხადებულია ადამიანის უფლებათა შენობაში, სტრასბურგში, ღია სხდომაზე, 2007 წლის 15 მაისს.

მაიკლ ო'ბოილი

რეგისტრატორის მოადგილე

ჟან-პოლ კოსტა

თავმჯდომარე

კონვენციის 45-ე მუხლის მე-2 პუნქტისა და სასამართლოს რეგლმენტის 74-ე წესის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, წინამდებარე გადაწყვეტილებას თან ერთვის შემდეგი განსხვავებული აზრები:

- (ა) მოსამართლეების: როზაკისის, ბრაცას, ლორენცენისა და ვაჯიჩის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი;
- (ბ) მოსამართლეების: კოსტას, ბრაცას, ლორენცენისა და ტომასენის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი;
- (ც) მოსამართლეების: კაბრალ ბარეტოს, ბოტუჩაროვას, მულარონისა და ჯო-შიენეს ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი;
- (დ) მოსამართლეების: ჯოშიენესა და პოპოვიჩის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი;
- (ე) მოსამართლე ტომასენის ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი.

მოსამართლეების: როზაკისის, ბრაცას, ლორენცენისა და ვაჯჩიჩის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

1. ჩვენ ხმა არ დავუჭირეთ უმრავლესობის გადაწყვეტილებას იმასთან დაკავშირებით, რომ წინამდებარე საქმეში მე-6 მუხლი არ გამოიყენება.
2. განმცხადებლებმა პალატის წინაშე დააფიქსირეს კონვენციის მე-2 მუხლთან დაკავშირებული საპროცესო საჩივრები და, დამატებით, მე-6 მუხლის დარღვევაზეც გაამახვილეს ყურადღება. პალატამ დაადგინა, რომ მე-6 მუხლი ამ საქმეში არ გამოიყენებოდა არც სამოქალაქო და არც სისხლის სამართლებრივი კუთხით და განაცხადის ამ ნაწილზე უარი თქვა. დიდი პალატის წინაშე არც ერთ მხარეს არ წარმოუდგენია რაიმე არგუმენტი ამ მუხლთან დაკავშირებით. სასამართლოს უმრავლესობამ გაიზიარა პალატის დადგენილება მე-6 მუხლთან დაკავშირებით. რადგან მე-6 მუხლთან დაკავშირებით საჩივარი ცალკე არ წარდგენილა დიდი პალატის წინაშე და ის, ნებისმიერ შემთხვევაში, არაფერს შემატებდა მე-2 მუხლთან დაკავშირებით განხილულ საჩივარს, ვისურვებდით, უბრალოდ დაგვედგინა, რომ საჭირო არ იყო საქმის ცალკე, მე-6 მუხლთან დაკავშირებით განხილვა.

მოსამართლეების: კოსტას, ბრაცას, ლორენცენისა და ტომასენის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

1. ვერ დავეთანხმებით დიდი პალატის უმრავლესობას, რომ კონვენციის მე-2 მუხლის საპროცესო მოთხოვნა დაირღვა იმ საფუძვლით, რომ მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე გამოძიება იყო არაადეკვატური.
2. მე-2 მუხლის საპროცესო ვალდებულებებთან დაკავშირებული პრინციპები კარგად არის დადგენილი სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალში. სიცოცხლის უფლების დაცვის ვალდებულება, სახელმწიფოს 1-ლი მუხლით ნაკისრ ზოგად ვალდებულებასთან ერთად - უზრუნველყოს კონვენციაში განსაზღვრულ უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვა - გულისხმობს იმას, რომ უნდა ჩატარდეს ეფექტიანი სახელმწიფო გამოძიება ძალის გამოყენების შედეგად ადამიანის გარდაცვალების ფაქტზე. იმისათვის, რომ მკვლელობის გამოძიება იყოს „ეფექტიანი“, გამოძიებაზე პასუხისმგებელი პირი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი უნდა იყოს როგორც კანონით, ასევე პრაქტიკაში. თუმცა, გამოძიება იმ თვალსაზრისითაც უნდა იყოს „ეფექტიანი“, რომ მისი საშუალებით შესაძლებელი გახდეს იმის დადგენა, იყო თუ არა ძალის გამოყენება გამართლებული არსებულ გარემოებებში; გამოძიებით უნდა მოხდეს სიკვდილზე პასუხისმგებელ პირთა გამოვლენა და დასჯა. წინამდებარე საქმეში სწორედ „ეფექტიანობის“ მოთხოვნის ამ უკანასკნელი ასპექტის შესახებ (გადანწყვეტილებაში ამ ასპექტს „გამოძიების „ადეკვატურობის“ ჭრილში განიხილავენ) მიიჩნია სასამართლოს უმრავლესობამ, რომ იგი არ დაკმაყოფილდა.
3. გადანწყვეტილებაში ხაზი გაესვა იმას, რომ მე-2 მუხლის საპროცესო ვალდებულება ორიენტირებულია არა შედეგზე, არამედ საშუალებაზე. სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან ნათელი ხდება, რომ გამოძიებამ კონვენციის ეფექტიანობის ან ადეკვატურობის მოთხოვნები, შესაძლოა, დააკმაყოფილოს იმ შემთხვევაშიც კი, როცა ყველა საგამოძიებო ღონისძიება არ ჩატარებულა. გამოძიების ხარვეზი ან ნაკლი კონვენციის საპროცესო ვალდებულების დარღვევას იწვევს მხოლოდ მაშინ, როცა მის გამო მკვლელობასთან დაკავშირებული ფაქტების დადგენა ვერ ხერხდება ან დამნაშავეთა პასუხისმგებლობის საკითხი არ დაისმის. ასეა ეს თუ არა, უნდა შეფასდეს ცალკეული საქმის კონკრეტულ გარემოებათა ფონზე.

4. განმცხადებლებმა დიდი პალატის წინაშე ხაზი გაუსვეს მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე კრიმინალისტური და სხვა ტიპის გამოძიების ექვს სავარაუდო ხარვეზს. კერძოდ, (i) გამოძიებას არ უცდია ტყვიის ზუსტი ტრაექტორიის დადგენა, (ii) ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას ხელებზე სროლის კვალი არ შემონმებულა, (iii) არ არსებობდა მტკიცებულება, რომ ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივ იარაღს, აღჭურვილობას ან გამოყენებულ მასრას ექსპერტიზა ჩაუტარდა, (iv) აუტოფსიის შესახებ ოქმში არ არსებობდა საბედისწერო ტყვიის შემავალი ან გამავალი ჭრილობების ამსახველი ფოტომასალა ან ნახატები, (v) ინციდენტის ინსცენირება არ მომხდარა, და (vi) ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, შემთხვევის მომენტიდან რამდენიმე დღე არ დაუკითხავთ, რა დროშიც მათ შესაძლებლობა ჰქონდათ, ინციდენტი ერთმანეთში და სხვებთან განეხილათ.
5. ვეთანხმებით განცხადებლების პირველი არგუმენტის უარყოფას როგორც პალატის, ასევე დიდი პალატის მიერ, იმ საფუძველზე, რომ გაურკვეველი იყო, არსებული ინფორმაციის პირობებში შესაძლებელი იქნებოდა თუ არა ტყვიის ტრაექტორიის დადგენა, რადგან მას შემდეგ, რაც მორავია რამსაჰაის მოხვდა, ტყვიას არანაირი კვალი არ დაუტოვებია, გარდა ფანჯრის გატეხილი მინისა.
6. რაც შეეხება სხვა ხარვეზებს, ამ საკითხებზე დიდი პალატის დასკვნები პალატის დასკვნებისაგან განსხვავდება. დიდი პალატის უმრავლესობამ დეტალური დასაბუთების გარეშე დაასკვნა, რომ მთავრობას არ აუხსნია ამ საგამოძიებო მოქმედებების ჩაუტარებლობის მიზეზები (პუნქტი 329) და ამით ხელი „შეშალა“ გამოძიების ადეკვატურად წარმართვას“ (პუნქტი 328).
7. მიუხედავად იმისა, მივიჩნევთ, რომ (ii) და (iii) პუნქტად ჩამოყალიბებული კრიმინალისტური ექსპერტიზები არა მხოლოდ ზოგადად მნიშვნელოვანი, არამედ გასროლით მკვლელობისას ეფექტიანი გამოძიების გარდაუვალი ელემენტებია, ვიზირებთ პალატის მოსაზრებას, რომ ამგვარი ექსპერტიზების ჩაუტარებლობას მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე გამოძიების ადეკვატურობისთვის ხელი არ შეუშლია. ოფიცრების, ბრონსისა და ბულტსტრას და ოფიცრების, ბრაამისა და ვან დაალის ჩვენებათა შორის შეუსაბამობის მიუხედავად, რაზეც მითითებულია გადანყვეტილების 331-ე პუნქტში, გამოძიებამ ცალსახად დაადგინა - და სადავო არ გამხდარა - რომ ინციდენტისას ოფიცერმა გაისროლა ერთი ტყვია, რამაც სიკვდილი გამოიწვია; ტყვია გაისროლა ოფიცერმა ბრონსმა და მისი სამსახურებრივი იარაღი, რომლის მჭიდშიც კვლავ იყო რვიდან შვიდი ტყვია, ერთ გახარჯულ მასრასთან ერთად, გადაეცა რიჯსვიჯკის კრიმინალისტურ ლაბორატორიას (იხ. პალატის გადანყვეტილების პუნქტები 234-38 და 263). ამ გარემოებებში, ჩვენთვის გაუგებარია, თუ რა უნდა გამოევიდინა ოფიცერთა ხელებზე ცეცხლსასროლი იარაღის გასროლის კვალის ექსპერტიზას.
8. ინციდენტის - რასაც სიკვდილი მოჰყვა - ინსცენირება ასევე შესაძლებელია ეფექტიანი გამოძიების მნიშვნელოვანი ელემენტი იყოს, განსაკუთრებით მაშინ, როცა არსებობენ, ან შესაძლებელია იქვე ყოფილიყვნენ, ამ ფაქტის თვითმხილველები და მათი მესხიერება მოვლენათა განვითარების შესახებ, შესაძლოა, ინსცენირებით განახლდეს ან გამოიკვეთოს. თუმცა, პალატის მსგავსად, წინამდებარე საქმის კონკრეტულ გარემოებებში, ინსცენირებას გამოძიების გარდაუვალ ნაწილად ვერ ვხედავთ და, ჩვენი აზრით, მისი ჩაუტარებლობით, გამოძიება არაადეკვატური არ გამხდარა.

9. განმცხადებლებს პალატის წინაშე ნათლად არ დაუყენებიათ საკითხი, მორავია რამსაჰაის სხეულზე ტყვეით მიყენებული ტრავმის ამსახველი სათანადო ილუსტრაციის ოქმში არარსებობის შესახებ და იგი ნამდვილად არ არის პალატის გადანყვეტილებაში ასახული. დიდი პალატის გადანყვეტილების 224-ე პუნქტში კი გაკეთებულია ჩანაწერი, რომ „საგამოძიებო დოკუმენტაციაში ჩართულ აუტოფსიის დასკვნას ნახატი ან ფოტომასალა არ დართვია“. ეს იმას არ ნიშნავს, რომ გამოძიებას ფოტომტკიცებულებები არ მოუპოვებია. როგორც პალატის გადანყვეტილებაში აღინიშნა (პუნქტები 255-80), შემთხვევის ადგილას გადაიღეს 29 ფოტო, აქედან 4 - მორავია რამსაჰაის გვამის ამსახველი. მეტიც, მისთვის ტყვეით მიყენებული ჭრილობა დეტალურად იყო აღწერილი როგორც პათანატომის დასკვნაში (იხ. პალატის გადანყვეტილება, პუნქტი 252), ასევე თვითონ აუტოფსიის ოქმში (იხ. დიდი პალატის გადანყვეტილება, პუნქტი 222-23). სასურველი იქნებოდა ტყვეით მიყენებული ჭრილობების ამსახველი ფოტომასალის ოქმში არსებობა, რომელიც პათანატომის დასკვნას დაადასტურებდა, მაგრამ ჩვენი აზრით, ამ ფოტომასალის არარსებობას კითხვის ნიშნის ქვეშ არ დაუყენებია გამოძიების ეფექტიანობა.
10. ჩვენი აზრით, უფრო პრობლემატურია ის ფაქტი, რომ ოფიცრები, ბრონსი და ბულტსტრა, ერთმანეთს არ დააშორეს და ინციდენტიდან რამდენიმე დღის შემდეგ დაკითხეს. მიუხედავად იმისა, როგორც პალატის გადანყვეტილებაში აღინიშნა, არ არსებობს იმის მტკიცებულება, რომ ოფიცრები ერთმანეთსა ან პოლიციის სხვა ოფიცრებთან შეთქმულებაში იყვნენ, ჩვენი აზრით, აშკარად მნიშვნელოვანია, რომ გამოძიებას შესაბამისი ნაბიჯები გადაედგა ამგვარი შეთქმულების რისკის პრევენციისთვის. პოლიციისაგან დამოუკიდებელ საგამოძიებო ორგანოს დაუყოვნებლივ უნდა აეღო ჩვენება ორივე ოფიცრისაგან. თუმცა, ჩვენი აზრით, ეს ხარვეზი ნაკლებად უკავშირდება გამოძიების ადეკვატურობას, იგი უფრო ასახავს სანქსის ეტაპზე პოლიციის მიერ ჩატარებული გამოძიების არადამოუკიდებლობას და ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის მარცხს - გამოძიებაზე კონტროლი დროულად დაენყო. ამ საკითხს ეხება მე-2 მუხლის საპროცესო დარღვევასთან დაკავშირებით ცალკე მიღებული დადგენილება.
11. ვიმსჯელებთ რა გამოძიების სხვადასხვა ეტაპზე გადადგმულ ნაბიჯებზე ერთობლიობაში, რომლებიც თავმოყრილია გადანყვეტილებაში, ვერ ვიზიარებთ უმრავლესობის მოსაზრებას, რომ საგარაუდო ხარვეზებმა, ცალ-ცალკე ან კუმულატიურად, ხელი შეუშალა გამოძიებას ან იგი არაადეკვატური გახდა.

მოსამართლეების: კაბრალ ბარეტოს, ბოტუჩაროვას, მულარონისა და ჯოშინეს ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

1. სამწუხაროდ, ვერ დავეთანხმებით უმრავლესობას, მორავია რამსაჰაის სიკვდილის ფაქტზე პოლიციის გამოძიების შესახებ ზედამხედველი საზოგადოებრივი პროკურორის პოზიციასთან დაკავშირებით (ოპერატიული დებულებების მე-4 პუნქტი).
2. გავითვალისწინეთ, რომ საპოლიციო გამოძიება ჩატარდა ამსტერდამის საზოგადოებრივი პროკურორის ზედამხედველობით, რომელიც პასუხისმგებელი იყო კონკრეტულად ფლიერბოსდრეფტის პოლიციის განყოფილების თანამშრომელთა მუშაობაზე. გადანყვეტილება - არ დაწყებულიყო დევნა ოფიცერ ბრონსის მიმართ - მიიღო იმავე საზოგადოებრივმა პროკურორმა, მთავარი საზოგადოებრივი

პროკურორის მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების საფუძველზე.

3. ვეთანხმებით უმრავლესობას, რომ საზოგადოებრივი პროკურორები დიდწილად დამოკიდებული არიან პოლიციაზე ინფორმაციისა და დახმარების მიღების თვალსაზრისით და ეს გარემოება, თავისთავად, საკმარისი არ არის იმ დასკვნისათვის, რომ ისინი საკმარისად დამოუკიდებელნი არ არიან პოლიციასთან მიმართებით. თუმცა, პრობლემა ჩნდება, როცა საზოგადოებრივ პროკურორს ახლო სამსახურებრივი ურთიერთობა აქვს კონკრეტულ პოლიციასთან (იხ. გადაწყვეტილების პუნქტი 344).
4. სასამართლომ მანამდე განხილულ საქმეებში ხაზი გაუსვა არა მხოლოდ იერარქიული და ინსტიტუციონალური დამოუკიდებლობის, არამედ ასევე პრაქტიკული დამოუკიდებლობის მნიშვნელობას (იხ. *Mastromatteo v. Italy*[GC], № 37703/97, § 91, ECHR 2002-VIII, და *Paul and Audrey Edwards v. the United Kingdom*, № 46477/99, § 70, ECHR 2002-II).
5. სასამართლომ წინამდებარე საქმეში დაადგინა: გამოძიება არ იყო დამოუკიდებელი იმის გამო, რომ ჩაატარეს იმ პოლიციის ოფიცერთა კოლეგებმა, რომლებიც უშუალოდ მონაწილეობდნენ მორავია რამსაჰაის მკვლელობაში (იხ. გადაწყვეტილების პუნქტი 333-41). ჩვენი აზრით, იგივე დასკვნა უნდა გაკეთდეს იმასთან დაკავშირებით, რომ გამოძიებას ზედამხედველობდა საზოგადოებრივი პროკურორი, რომელსაც ფლიერბოსდრეფის პოლიციის განყოფილება - სადაც ოფიცრები ბრონსი და ბულტსტრა მუშაობდნენ - ყოველდღიურად აბარებდა ანგარიშს.
6. შესაბამისად, ჩვენ მივიჩნევთ, რომ ამ თვალსაზრისით, დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი.

მოსამართლეების: ჯოშიენესა და პოპოვიჩის ერთობლივი, ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

1. ვწუხვართ, მაგრამ ვერ დავეთანხმებით უმრავლესობას იმასთან დაკავშირებით, რომ კონვენციის მე-2 მუხლი არ დარღვეულა სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოებასთან მიმართებით.
2. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-12 მუხლის თანახმად, განმცხადებლების მიერ შეტანილი საჩივარი „მოსამართლე დელეგატმა“ (*raadsheer-commissaris*) განიხილა 1999 წლის 1 მარტს. ბატონმა ჰამერმა, განმცხადებლების სახელით, ვრცელი ზეპირი მიმართვა გააკეთა. სასამართლოსადმი მიმართვაში, სხვა საკითხებთან ერთად, მან მოითხოვა საქმის განხილვის გადადება, მასალებზე საზოგადოებრივი პროკურორის - *de vries* - ოფიციალური ანგარიშისა და ოფიცერ ბრონსის სამსახურებრივი წარსულის ამსახველი ანგარიშის (განსაკუთრებით მის წინააღმდეგ დაფიქსირებული რამდენიმე საჩივრის ჩათვლით) დართვის მიზნით.
3. 1999 წლის 26 აპრილს სააპელაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა განმცხადებლების საჩივარი, რომელიც ეხებოდა საზოგადოებრივი პროკურორის გადაწყვეტილებას პოლიციის ოფიცრის მიმართ დევნის არდანეების შესახებ. სააპელაციო სასამართლოს ეს გადაწყვეტილება საჯაროდ არ გამოუცხადებია.
4. როგორც ზემოთ აღინიშნა, სააპელაციო სასამართლოს განხილვა საჯარო არ ყოფილა. ვიზიარებთ დიდი პალატის დადგენილებას (იხ. პუნქტი 353), რომ მე-2 მუხლი არ ითხოვს ძალადობრივი სიკვდილის ფაქტზე ჩატარებული მოკვლევების

შემდგომ ყველა პროცესის საჯაროობას. ამ საკითხზე მსჯელობისას შეგვიძლია გავიზიაროთ პალატის პოზიცია 2005 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილებაში (იხ. პუნქტი 421), ასევე, დიდი პალატის პოზიცია (იხ. პუნქტი 354), რომ აუცილებელი არ იყო სააპელაციო სასამართლოში მიმდინარე პროცესი საზოგადოებისთვის ღია ყოფილიყო.

5. თუმცა, ამ საკითხის განაღმებისას მაინც ვიზიარებთ დიდი პალატის გადაწყვეტილებაში მოხსენიებულ განმცხადებლების ეჭვებს (იხ. პუნქტი 310), რომ „სააპელაციო სასამართლოში სამართალწარმოების პროცესში განმცხადებლები სათანადოდ არ ჩართულან თავიანთი ინტერესების დასაცავად ... განმცხადებელთა მტკიცებით, მათთვის ნათელი არ იყო სამართალწარმოების ეს ეტაპი რატომ არ შეიძლებოდა საზოგადოებისთვის ყოფილიყო საჯარო“. თუმცა, ასევე ვეთანხმებით პალატას (იხ. პალატის გადაწყვეტილება, პუნქტი 421), რომ როცა პირისთვის უჩვეულოა მის მიმართ სასამართლო განხილვა, თავიდან უნდა ავარიდოთ საჯარო სპექტაკლში მონაწილეობის უსიამო პროცესი“.
6. თუმცა, სხვა არის სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საჯაროდ გამოცხადებლობის საკითხი. ჩვენთვის ძალზე მნიშვნელოვანია დადგინდეს, რომ სააპელაციო სასამართლოს პროცესთან მიმართებით, დაირღვა კონვენცია. ჩვენ სრულად ვიზიარებთ პალატის პოზიციას 2005 წლის 10 ნოემბრის გადაწყვეტილებაში (იხ. პუნქტი 422) - „როცა მიღებულია გადაწყვეტილება, რომ საჯარო ორგანოსთან ასოცირებული პირის - ვის ხელშიც ადამიანი გარდაიცვალა - მიმართ სისხლის სამართლებრივი დენის პროცედურა არ დაიწყება, მე-2 მუხლის მოთხოვნით, ასეთი გადაწყვეტილება საზოგადოებრივი განხილვის საგანი უნდა გახდეს“ (იხ. *Finucane [v. the United Kingdom]*, № 29178/95, § 79, ECHR 2003 VIII).
7. იმავე მიზეზით, გამოძიება და მისი შედეგები საკმარისად უნდა ექვემდებარებოდნენ საზოგადოებრივ კონტროლს, რათა მოხდეს ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა როგორც პრაქტიკაში, ასევე თეორიაში. საჭირო საზოგადოებრივი კონტროლის ხარისხი, შესაძლოა, სხვადასხვა საქმეში განსხვავებული იყოს. თუმცა, ყველა საქმეში, მსხვერპლის ახლო ნათესავი იმდენად უნდა ჩაერთოს საგამოძიებო პროცესში, რამდენადაც ეს საჭიროა მისი ლეგიტიმური ინტერესების დასაცავად (იხ. *Güleç v. Turkey*, 27 ივლისი, 1998, § 82, Reports of Judgments and Decisions 1998 IV, და *McKerr v. the United Kingdom*, № 28883/95, § 148, ECHR 2001 III, და სხვა).
8. წინამდებარე საქმეში ვერ დავეთანხმებით დიდი პალატის მოსაზრებას (იხ. გადაწყვეტილების 354-ე პუნქტი): „...სასამართლოს აზრით, არც სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების საჯაროდ გამოცხადება იყო აუცილებელი. ... ამას გარდა, იმის გათვალისწინებით, რომ განმცხადებლებს თვითონ შეეძლოთ ამ გადაწყვეტილების გასაჯაროება, სასამართლო მიიჩნევს: საჯაროობის მოთხოვნა საკმარისად დაკმაყოფილდა, რომ ჰოლანდიის შესაბამისი ორგანოების მიერ ფაქტის არასათანადო გაშუქების საფრთხე მოხსნილიყო.“
9. მაინც ვფიქრობთ, რომ კანონის უზენაესობისადმი საზოგადოების ნდობის შესანარჩუნებლად და უკანონო ქმედებებისადმი რაიმე შეთქმულების ან შეწყნარების გამოვლინების პრევენციისათვის აუცილებელია, რომ ხელისუფლების ორგანოების - რომლებიც ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების ფაქტს იძიებენ - გადაწყვეტილება იყოს სწრაფი და საჯარო (იხ. მაგალითად, *Hugh Jordan v. the*

United Kingdom, №24746/94, § 108 და 136-40, 4 მაისი, 2001). და ჩვენი აზრით, გადანყვეტილების გასაჯაროების ვალდებულება განმცხადებლებს არ უნდა დაეკისროთ. ასეთი სენსიტიურ საქმეებში მხოლოდ საჯაროდ გაცხადებული გადანყვეტილებითაა შესაძლებელი, განმცხადებლებმა თავიანთი ლეგიტიმური ინტერესები სათანადოდ დაიცვან, საჭიროების შემთხვევაში, გადანყვეტილების სამართლებრივი გზით გასაჩივრებით. ასევე, მხოლოდ გადანყვეტილების გასაჯაროებითაა შესაძლებელი ხელისუფლების ორგანოების - რომლებიც ამდენად მნიშვნელოვან საკითხს განიხილავენ - ქმედებებთან დაკავშირებით შექმნილი ნეგატიური განწყობის გაქარვება. ჩვენ ასევე ვიზიარებთ დიდი პალატის გადანყვეტილებაში მოყვანილ პოზიციას განმცხადებლებისა (იხ. პუნქტი 309), რომ ოჯახის წევრები არ ჩართეს გამოძიების პროცესში და მათ უარი ეთქვათ საგამოძიებო მასალებზე, რითაც ხელი შეეშალათ თავიანთი ინტერესების სათანადოდ დაცვაში.

10. ჩვენი აზრით, დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლი სააპელაციო სასამართლოში წარმართულ პროცედურასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებით კი იმ ფაქტის გამო, რომ სააპელაციო სასამართლოს გადანყვეტილება საჯაროდ არ გამოცხადდა.

მოსამართლე ტომასენის ნაწილობრივ განსხვავებული აზრი

1. დიდი პალატის უმრავლესობასთან ერთად, მხარი დავუჭირე გადანყვეტილების ყველა ასპექტს, გარდა ერთისა, რომ დაირღვა კონვენციის მე-2 მუხლის საპროცესო მხარე.
2. იმის გათვალისწინებით, რომ მე-2 მუხლის საპროცესო მხარის დარღვევა დადგინდა გამოძიების არაადეკვატურობის საფუძვლით, ამ საკითხზე არ ვეთანხმები უმრავლესობას, მოსამართლეების - კოსტას, ბრაცას, ლორენცენისა და ჩემს ნაწილობრივ განსხვავებულ მოსაზრებაში აღნიშნული მიზეზების გამო.
3. თუმცა, ასევე ვერ გავიზიარებ უმრავლესობის დასკვნას, რომლის მიხედვითაც კონვენციის მე-2 მუხლი დაირღვა იმის გამო, რომ გამოძიებას აკლდა საჭირო დამოუკიდებლობა.
4. თუნდაც გავიზიარო მოსაზრება, რომ ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტს გამოძიებაზე კონტროლი უფრო მაღე უნდა დაენყო, პოლიციის ორი ოფიცერი ერთმანეთისაგან უნდა გაეცალკეებინათ და ადრეულ ეტაპზევე დაეკითხათ, ჩემი აზრით, საკითხი - იწვევს თუ არა ეს ხარვეზები კონვენციის მე-2 მუხლის საპროცესო ვალდებულებების დარღვევას - სასამართლომ უნდა განიხილოს საქმის ცალკეულ გარემოებათა ფონზე.
5. პალატამ სწორად აღნიშნა: არ არსებობდა მტკიცებულება, რაც დაადასტურებდა, რომ ოფიცრებს შორის რაიმე შეთქმულება იყო. მეტიც, როგორც კი გამოძიება ეროვნული პოლიციის შიდა საგამოძიებო დეპარტამენტის ხელში გადავიდა, ამსტერდამ/ამსტელანდის პოლიციის რამდენიმე საგამოძიებო მოქმედება გადაისინჯა და ჩატარდა შემდგომი გულმოდგინე გამოძიება. ამ გამოძიებამ შესაძლებლობა მისცა დამოუკიდებელ ტრიბუნალს, სააპელაციო სასამართლოს, დაედგინა საქმის ფაქტები და გაეკეთებინა დასკვნა, რომ ოფიცერი ბრონსი თავს იცავდა. ამანვე დიდ პალატას შესაძლებლობა მისცა დაედგინა, რომ კონვენციის მე-2 მუხლის არსებითი მხარე არ დარღვეულა.

6. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, საქმის კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით, განსახილველ ხარვეზებს ზეგავლენა არ მოუხდენია გამოძიების ეფექტიანობაზე და არც სასამართლოს დასკვნაზე უმოქმედია, რომლის მიხედვითაც, მე-2 მუხლის არსებითი მხარე არ დარღვეულა. გამოძიების სხვადასხვა ეტაპზე გატარებული ღონისძიებების გათვალისწინებით, გამოძიების ეფექტიანობა, მთლიანობაში, არ დაკნინებულა. შესაბამისად, ჩემი აზრით, მე-2 მუხლი არ დარღვეულა.

